İSLÂM ESASLARI ŞERHİ

شرح أصول الإيمان

باللغة التركية

Yazan

Muhammed b. Salih el-Useymîn

Çeviren

MUHAMMED ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Hamd, yalnızca Allah'adır. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret diler ve O'na tevbe ederiz.

Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah kimi hidâyete erdirirse, onu saptıracak yoktur. Kimi de saptırırsa, onu hidâyete erdirecek yoktur.

Allah'tan başka hak ilâhın olmadığına, O'nun bir olduğuna ve hiçbir ortağının bulunmadığına, Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna şehâdet ederim. Allah'ın salât ve selâmı, O'nun, âile halkının, ashâbının ve onlara en güzel bir şekilde uyanların üzerine olsun.

Tevhîd ilmi, ilimlerin en şereflisi, makam bakımından en kıymetlisi ve ilk yerine getirilmesi gereken görevlerden birisidir. Çünkü tevhîd ilmi, Allah Teâlâ'yı, O'nun isimlerini, sıfatlarını ve kulları üzerindeki haklarını bilmektir.

Yine tevhîd ilmi, Allah Teâlâ'ya ve O'nun dîninin esasına götüren yolun anahtarıdır.

Bundan dolayıdır ki bütün elçiler tevhîde dâvet etme konusunda ittifak etmişlerdir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِيٓ إِلَيۡهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدُونِ ٢٥ ﴾

[سورة الأنبياء الآية :٢٥]

"(Ey Nebi!) **Senden önce hiçbir elçi göndermedik ki ona; 'Benden başka hak ilâh yoktur. O halde yalnızca bana ibâdet edin' diye vahyetmiş olmayalım.**"[1]

Allah Teâlâ, bizzat kendisini vahdâniyyetine şâhit tutmuş, melekleri ve ilim ehli de buna şâhitlik etmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ وَأُوْلُواْ ٱلۡعِلۡمِ قَآئِمَۢا بِٱلۡقِسۡطِۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ١٨ ﴾ [سورة آل عمران الآية :١٨]

"**Allah, adâleti ayakta tutarak kendisinden başka hak ilâhın olmadığına şâhitlik etmiştir. Melekler ve ilim ehli de** (buna şâhitlik etmişlerdir)**. Mutlak güç ve hikmet sahibi O'ndan başka hak ilâh yoktur.**"[2]

Tevhîdin şânı ve konumu bu kadar kıymetli olunca, tevhîdi öğrenerek, onu başkasına öğreterek, derin düşünerek ve ona inanarak dînini sağlam bir temel üzerine gönül huzuruyla bina etmek, semere ve sonuçlarıyla mutlu olacağı bir teslimiyetle tevhîd ilmine gereği gibi önem vermek, her müslüman için zorunlu bir görevdir.

Muhammed b. Salih el-Useymîn

---

[1] Enbiyâ Sûresi: 25
[2] Âl-i İmrân Sûresi: 18

İSLÂM DÎNİ

İslâm dîni: Allah Teâlâ'nın, Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- ile gönderdiği, onunla bütün dînleri sona erdirdiği, kulları için onu kemâle erdirdiği, onunla kulları üzerindeki nimetini tamamladığı, dîn olarak onlara râzı olduğu ve ondan başka bir dîni hiç kimseden asla kabul etmeyeceği yegâne dîndir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَآ أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ ٱللَّهِ وَخَاتَمَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ وَكَانَ ٱللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٤٠﴾ ﴾ [سورة الأحزاب الآية :٤٠]

"Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Fakat O, Allah'ın elçisi ve nebilerin sonuncusudur (O'ndan sonra kıyâmete kadar nebi gelmeyecektir)**. Allah,** (amellerinizden gizli-saklı) **her şeyi en iyi bilendir."**[1]

Allah Teâlâ yine şöyle buyurmuştur:

﴿ ... ٱلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلْإِسْلَٰمَ دِينًا ... ﴾ [سورة المائدة من الآية :٣]

"Bugün size dîninizi kemâle erdirdim, (sizi câhiliyet karanlığından İslâm nûruna çıkararak) **üzerinize nimetimi tamamladım ve dîn olarak size İslâm'ı seçtim."**[2]

---

[1] Ahzâb Sûresi: 40
[2] Mâide Sûresi:3

Allah Teâlâ yine şöyle buyurmuştur:

﴿ إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلۡإِسۡلَٰمُۗ ... ﴾ [سورة آل عمران من الآية :١٩]

"Şüphesiz Allah katında gerçek dîn, İslâm'dır."[1]

Allah Teâlâ yine şöyle buyurmuştur:

﴿ وَمَن يَبۡتَغِ غَيۡرَ ٱلۡإِسۡلَٰمِ دِينٗا فَلَن يُقۡبَلَ مِنۡهُ وَهُوَ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ٨٥ ﴾

[سورة آل عمران الآية :٨٥]

"Kim İslâm'dan başka bir din ararsa, (bilsin ki o din) ondan asla kabul edilmeyecek ve o, âhirette hüsrana uğrayanlardan olacaktır."□

Şüphesiz Allah Teâlâ, kendisi için İslâm'ı dîn olarak kabul etmelerini bütün insanlara farz kılmıştır. Nitekim Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e hitâben şöyle buyurmuştur:

﴿ قُلۡ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنِّي رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيۡكُمۡ جَمِيعًا ٱلَّذِي لَهُۥ مُلۡكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ يُحۡيِۦ وَيُمِيتُۖ فَـَٔامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِ ٱلنَّبِيِّ ٱلۡأُمِّيِّ ٱلَّذِي يُؤۡمِنُ بِٱللَّهِ وَكَلِمَٰتِهِۦ وَٱتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمۡ تَهۡتَدُونَ ١٥٨ ﴾ [سورة الأعراف الآية :١٥٨]

"(Ey Nebi!) De ki: Ey insanlar! Şüphesiz ben, yer ve göklerin hükümranlığı kendisine âit olan Allah'ın hepinize gönderdiği bir elçiyim. O'ndan başka hak ilâh yoktur. O diriltir ve o öldürür. O halde, Allah'a ve O'nun sözlerine inanan elçisine, o okuma-yazma bilmeyen nebiye îmân edin ve ona uyun ki doğru yolu bulasınız."[3]

Ebû Hureyre'den -radıyallahu anh- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in şöyle buyurmuştur:

---

[1] Âl-i İmrân Sûresi: 19
[2] Âl-i İmrân Sûresi:85
[3] A'raf Sûresi: 158

((وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لاَ يَسْمَعُ بِي أَحَدٌ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ يَهُودِيٌّ وَلاَ نَصْرَانِيٌّ، ثُمَّ يَمُوتُ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ إِلاَّ كَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ.)) [رواه مسلم]

"Muhammed'in nefsi elinde olan Allah'a yemîn olsun ki, bu ümmetten yahûdi olsun, hıristiyan olsun, kim beni(m elçiliğimi) **işitir de sonra gönderildiğim dîne îmân etmeden ölürse, o cehennem halkındandır."**[1]

Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'e îmân etmek: O'nun getirmiş olduğu şeyleri kabul edip onlara boyun eğmekle birlikte onları tasdik etmektir. Yoksa sadece tasdik etmekten ibâret değildir. Bu sebepledir ki Ebû Tâlib, Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in getirdiği şeyi tasdik etmesine ve dînlerin en hayırlısı İslâm olduğuna şâhitlik etmesine rağmen, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e îmân etmiş sayılmamıştır.

İslâm dîni: Geçmiş dînlerin içerdiği, insanların yararına olan her şeyi içerir. Ancak İslâm, her zaman, mekân ve millet için geçerli olduğundan dolayı diğer dînlerden üstündür. Nitekim Allah Teâlâ, elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'e hitâben şöyle buyurmuştur:

﴿ وَأَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلْكِتَـٰبَ بِٱلْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ ٱلْكِتَـٰبِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ ... ﴾ [سورة المائدة الآية :٤٨]

"(Ey Nebi!) **Daha önceki kitabın doğruluğuna şâhitlik etmesi ve ona üstün olması için sana Kitab'ı indirdik."**[2]

İslâm'ın her zaman, mekân ve millet için geçerli olmasının anlamı:

İslâm'a sımsıkı sarılmak, hangi zaman ve mekânda olursa olsun, ümmetin yararına olan şeylere tezat teşkil etmez. Aksine İslâm'a sımsıkı sarılmak; ümmetin düzelmesidir. Bunun anlamı, bazı insanların da istedikleri gibi,

---

[1] Müslim, İman kitabı, Nebi -sallallahu aleyhi ve selem-'in elçiliğine îmânın farz oluşu bâbı, hadis no: 384

[2] Mâide Sûresi: 48

İslâm'ın, her zaman, mekân ve millete uyması ve ona boyun eğmesi demek değildir.

İslâm dîni: Allah Teâlâ'nın, ona gereği gibi sımsıkı sarılan kimseye yardım edeceğine ve onu başkasına üstün kılacağına dâir garanti ettiği hak dîndir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ هُوَ ٱلَّذِيٓ أَرۡسَلَ رَسُولَهُۥ بِٱلۡهُدَىٰ وَدِينِ ٱلۡحَقِّ لِيُظۡهِرَهُۥ عَلَى ٱلدِّينِ كُلِّهِۦ وَلَوۡ كَرِهَ ٱلۡمُشۡرِكُونَ ٩ ﴾ [سورة الصف الآية :٩]

"Müşrikler hoşlanmasalar da dînini, bütün dînlere üstün kılmak için elçisini (Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'i) **hidâyet ve hak dîn** (İslâm) **ile gönderen O'dur."**[1]

Allah Teâlâ yine şöyle buyurmuştur:

﴿ وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنكُمۡ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَيَسۡتَخۡلِفَنَّهُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ كَمَا ٱسۡتَخۡلَفَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمۡ دِينَهُمُ ٱلَّذِي ٱرۡتَضَىٰ لَهُمۡ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّنۢ بَعۡدِ خَوۡفِهِمۡ أَمۡنٗاۚ يَعۡبُدُونَنِي لَا يُشۡرِكُونَ بِي شَيۡـٔٗاۚ وَمَن كَفَرَ بَعۡدَ ذَٰلِكَ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡفَٰسِقُونَ ٥٥ ﴾ [سورة النور الآية :٥٥]

"Allah, sizden îmân edip güzel davranışta bulunanlara, yalnızca bana ibâdet edip bana hiçbir şeyi ortak koşmazlarsa, kendilerinden önceki (îmân eden)**leri sahip ve hâkim kıldığı gibi, onları da yeryüzüne sahip ve hâkim kılacağını, onlar için beğenip seçtiği dîni** (İslâm'ı) **güçlü ve hâkim kılacağını ve onların hallerini korkudan sonra onun yerine güven sağlayacağını vâdetti. Artık kim bundan sonra nankörlük ederse, işte fâsıklar** (Allah'a itaatten çıkanlar), **onların tâ kendileridir."**[2]

İslâm dîni: İnanç ve şeriattır. Dolayısıyla İslâm, inanç ve hükümlerinde noksansız ve mükemmeldir:

---

[1] Saff Sûresi: 9
[2] Nûr Sûresi: 55

1. Allah Teâlâ'yı birlemeyi (tevhîdi) emreder, O'na ortak koşmayı da yasaklar.

2.Doğru sözlü olmayı emreder, yalandan da yasaklar.

3. Adâleti[1] emreder, zulûm ve haksızlığı da yasaklar.

4. Emânete riâyeti emreder, ihâneti de yasaklar.

5. Sözde durmayı emreder, vefâsızlığı da yasaklar.

6. Ana-babaya her türlü iyilikte bulunmayı emreder, onlara itaatsizliği de yasaklar.

7. Yakın akrabayı gözetmeyi emreder, onlarla ilişkiyi kesmeyi de yasaklar.

8. İyi komşuluk yapmayı emreder, kötüsünden de yasaklar.

Genel olarak söylemek gerekirse, İslâm, fazîletli her türlü ahlâkı emreder, alçaklık olan her türlü ahlâkı yasaklar. Her iyi davranışı emreder, her kötü davranışı da yasaklar.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿۞إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُ بِٱلۡعَدۡلِ وَٱلۡإِحۡسَٰنِ وَإِيتَآيِٕ ذِي ٱلۡقُرۡبَىٰ وَيَنۡهَىٰ عَنِ ٱلۡفَحۡشَآءِ وَٱلۡمُنكَرِ وَٱلۡبَغۡيِۚ يَعِظُكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَذَكَّرُونَ ۝٩٠﴾ [سورة النحل الآية :٩٠]

"Şüphesiz Allah, (bu Kur'an'da kullarına) **adâleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder,** (söz ve davranış olarak) **her türlü çirkin şeyleri, fenâlık ve azgınlığı da yasaklar. Allah,** (emirlerini) **hatırlar** (ve onlardan yararlanır)**sınız diye size öğüt veriyor."**[2]

---

[1] Adâlet: Birbirine benzeyen aynı cinsten iki şey arasındaki eşitlik olup birbirine aykırı olan iki şeyin arasını ayırmak demektir. Bazı insanların; 'İslâm, eşitlik dînidir' dedikleri gibi-, adâlet, mutlak ve sınırsız bir eşitlik değildir. Zirâ eşitlik olursa, birbirine aykırı iki şey arasında haksızlık olur. İslâm, böyle bir şeyi getirmemiştir, böyle yapan kimse de övülmemiştir.

[2] Nahl Sûresi: 90

✪ ✪ ✪ ✪ ✪

İSLÂM'IN RÜKÜNLERİ (ESASLARI):

İslâm'ın rükünleri, üzerine binâ olunan esaslarıdır ki bunlar, İbn-i Ömer'in -radıyallahu anhuma-, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'den rivâyet ettiği hadiste zikredilen beş tanedir.

Nitekim Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

((بُنِيَ الْإِسْلاَمُ عَلَى خَمْسَةٍ: عَلَى أَنْ يُوَحَّدَ اللهُ، -وَفِي رِوَايَةٍ عَلَى خَمْسٍ- شَهَادَةِ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَإِقَامِ الصَّلاَةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصِيَامِ رَمَضَانَ، وَالْحَجِّ. فَقَالَ رَجُلٌ: اَلْحَجِّ، وَصِيَامِ رَمَضَانَ؟ قَالَ: لاَ، صِيَامِ رَمَضَانَ وَالْحَجِّ، هَكَذَا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.)) [متفق عليه واللفظ لمسلم]

"**İslâm, beş şey üzerine binâ edilmiştir: Allah'ı birlemek** (tevhîd), -başka bir rivâyette- **Allah'tan başka hak ilâh olmadığına ve Muhammed** -sallallahu aleyhi ve sellem-**'in Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna şâhitlik etmek, namazı** (dosdoğru) **kılmak, zekâtı** (hak edene) **vermek, Ramazan orucunu tutmak ve haccetmektir.**

Bunun üzerine bir adam:

- Haccetmek ve Ramazan orucunu tutmak şeklinde değil mi? Diye sordu.

(İbn-i Ömer) **şöyle cevap verdi:**

-Hayır. Ramazan orucunu tutmak ve haccetmek şeklindedir. Zirâ ben, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-**'i böyle derken işittim.**"[1]

Birincisi: Allah'tan başka hak ilâh olmadığına ve Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna şâhitlik etmek:

---

[1] Buhâri, hadis no:8. Müslim, hadis no: 111.Lafız, Müslim'e âittir.

Bunun anlamı: Dille ifâde edilen bu şâhitliğe kesin bir şekilde inanmak demektir. Bu konuda kesin bir şekilde inanması, sanki onu gözleriyle görmüş gibi demektir. Şâhitlik olunanların (Allah ve elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-) birden fazla olmasına rağmen bu şâhitliğin İslâm'ın bir rüknü kılınması şunun içindir:

Ya Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-, Allah Teâlâ'dan kendisine bildirilen şeyleri tebliğ edici olduğu içindir. Dolayısıyla Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna şâhitlik etmek, Allah Teâlâ'dan başka hak ilâh olmadığına şâhitlik etmenin tamamındandır.

Ya da bu iki şâhitlik; amellerin geçerli ve kabul olunması için bir esastır. O halde Allah Teâlâ için ihlaslı olmadıkça ve elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetine uygun olmadıkça bir amel, geçerli ve kabul olunmaz. Dolayısıyla ihlas ile **"Allah'tan başka hak ilâh yoktur"** şâhitliği, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetine uygun olması ile de **"Muhammed** -sallallahu aleyhi ve sellem- **Allah'ın kulu ve elçisidir"** şâhitliği gerçekleşmiş olur.

Kalbi ve nefsi, kullara kul olmaktan ve nebilerden başkasına tâbi olmaktan kurtarıp hürriyetine kavuşturmak,bu büyük şâhitliğin faydalarındandır.

İkincisi: Namazı (dosdoğru) **kılmak:**

Bunun anlamı: Namazı, bilinen vakitlerde ve şekiller-de dosdoğru ve tam bir şekilde, Allah Teâlâ için kılarak ibâdet etmek demektir.

İnsanın gönlün rahatlaması, içinin ferahlaması, nefsin çirkin ve kötü şeylerden alıkonulması, namazı dosdoğru kılmanın faydalarındandır.

Üçüncüsü: Zekâtı (hak edene) **vermek:**

Bunun anlamı: Zekât verilmesi gereken mallarda, farz olan miktarı (% 2.5), Allah Teâlâ için harcamaktır.

Nefsi, cimrilik gibi rezil bir ahlâktan temizlemek, İslâm ve müslümanların ihtiyaçlarını gidermek, zekâtı hak edene vermenin faydalarındandır.

Dördüncüsü: Ramazan orucunu tutmak:

Bunun anlamı: Ramazan ayının gündüzünde, orucu bozan şeylerden kaçınmak ve onlardan uzak durmaktır.

Hoşuna giden şeyleri terk etmekte Allah'ın rızâsını gözeterek nefsi eğitmek, Ramazan orucunun faydalarındandır.

Beşincisi: Beytullah'ı haccetmek:

Bunun anlamı: Hac ile ilgili ibâdetleri yerine getirmek için Beytullah'a yönelmek ve orayı ziyâret etmek demektir.

Allah Teâlâ'ya itaat etmekte maddî ve bedensel güç harcayarak nefsi eğitmek, Beytullah'ı haccetmenin faydalarındandır. Bundan dolayıdır ki hac ibâdeti, Allah Teâlâ yolunda yapılan bir tür cihad sayılmıştır.

Bu esaslar için saydığımız ve daha saymadığımız diğer faydalar, İslâm ümmetinden hak dîni Allah Teâlâ için kabul eden, adâlet ve doğrulukla insanlara davranan, temiz ve berrak İslâmî bir ümmet kılar. Çünkü İslâm dîninin diğer hükümleri, bu saydığımız esasların düzgün olmasıyla düzelir ve ümmetin durumu, dînlerinin düzgün olmasıyla düzene girer. Yine, dînlerinden düzgün olan şeyleri kaybettikleri kadarıyla da hallerinden düzgün olan şeyleri ellerinden kaçırırlar. Bu gerçeği görmek isteyenler, Allah Teâlâ'nın şu âyetlerini okusun:

﴿ وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ ٱلْقُرَىٰٓ ءَامَنُواْ وَٱتَّقَوْاْ لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَٰتٍ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُواْ فَأَخَذْنَٰهُم بِمَا كَانُواْ يَكْسِبُونَ ۝٩٦ أَفَأَمِنَ أَهْلُ ٱلْقُرَىٰٓ أَن يَأْتِيَهُم بَأْسُنَا بَيَٰتًا وَهُمْ نَآئِمُونَ ۝٩٧ أَوَأَمِنَ أَهْلُ ٱلْقُرَىٰٓ أَن يَأْتِيَهُم بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يَلْعَبُونَ ۝٩٨ أَفَأَمِنُواْ مَكْرَ ٱللَّهِۚ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلْقَوْمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ۝٩٩ ﴾

[سورة الأعراف الآيات :٩٦-٩٩]

"O ülkelerin halkı, (elçilerini tasdik edip onlara tâbi olarak) **îmân etseler ve** (Allah'ın kendilerine yasakladığı şeylerden uzak durarak) **gereği gibi sakınsalardı, elbette onların üzerine gökten ve yerden nice bereket kapıları açardık.Fakat onlar,yalanladılar.Biz de yaptıklarından** (küfür ve günahlarından)

dolayı onları helâk edici bir azapla cezâlandırdık. Yoksa o ülkelerin halkı geceleyin uyurlarken, kendilerine azabımızın gelmeyeceğinden emîn mi oldular? Ya da o ülkelerin halkı, kuşluk vakti (dünyalık şeylerle) **eğlenirlerken, kendilerine azabımızın gelmeyeceğinden emîn mi oldular?[1] Onlar, Allah'ın hîlesinden ve kendilerine süre tanınmasından emîn mi oldular? Fakat hüsrana uğrayıp helâk olan topluluktan başkası, Allah'ın bu hîlesinden emîn olamaz."[2]**

Geçmiş ümmetlerin tarihine bir bakın. Çünkü akıl sahipleri ile kalpleri ve gözleri arasına perde çekilmeyen (gören) gözler için tarihten alınacak nice ibretler vardır.

[1] Allah Teâlâ'nın özellikle bu iki vakti zikretmesinin sebebi; insanların, diğer vakitlere göre bu iki vakitte daha gâfil olmalarındandır. Bu sebeple bu iki vakitte azabın gelmesi, daha korkunç ve dehşetli olur. (Çeviren)

[2] A'râf Sûresi: 96-99

İSLÂM AKÎDESİNİN ESASLARI:

İslâm dîni, -daha önce de geçtiği gibi-, hem akîde, hem de şeriattır. Nitekim daha önce İslâm'ın bazı konularına değinmiş ve hükümlerinin temeli sayılan rükünlerini zikretmiştik.

İslâm akîdesine gelince, esasları şunlardır: Allah Teâlâ'ya, O'nun meleklerine, kitaplarına, elçilerine, âhiret gününe, kaderin hayır ve şerrine îmân etmektir.

Nitekim bu esaslara, Allah Teâlâ'nın kitabı Kur'an-ı Kerîm ile elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünneti delâlet etmiştir.

Örneğin Allah Teâlâ, kitabında şöyle buyurmuştur:

﴿ ۞لَّيْسَ ٱلْبِرَّ أَن تُوَلُّوا۟ وُجُوهَكُمْ قِبَلَ ٱلْمَشْرِقِ وَٱلْمَغْرِبِ وَلَـٰكِنَّ ٱلْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ وَٱلْمَلَـٰٓئِكَةِ وَٱلْكِتَـٰبِ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ ... ﴾ [سورة البقرة من الآية :١٧٧]

"Allah katında, (namazda iken Allah'ın emri olmadan) **doğu veya batıya yönelmeniz iyilik değildir. Fakat iyiliğin her türlüsü, o kimsenin yapmış olduğu iyiliktir ki, Allah'a, âhiret gününe, meleklere, kitaplara ve nebilere îmân eder..."**[1]

Allah Teâlâ kader hakkında ise şöyle buyurmuştur:

﴿ إِنَّا كُلَّ شَىْءٍ خَلَقْنَـٰهُ بِقَدَرٍ ﴿٤٩﴾ وَمَآ أَمْرُنَآ إِلَّا وَٰحِدَةٌ كَلَمْحٍۭ بِٱلْبَصَرِ ﴿٥٠﴾ ﴾

[سورة القمر الآيتان :٤٩-٥٠]

"Muhakkak ki biz, her şeyi bir ölçüye göre yarattık. Bizim buyruğumuz, bir anlık bakış gibi, bir tek sözden başka bir şey değildir (o şeye ol deriz, o şey de hemen oluverir)."[2]

---

[1] Bakara Sûresi:177
[2] Kamer Sûresi: 49-50

Sünnette ise, Cebrâil -aleyhisselâm-, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'e îmân hakkında soru sorduğunda ona şöyle cevap vermişti:

((اَلإِيمَاَنُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ، وَمَلاَئِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ.)) [رواه مسلم]

"Îmân; Allah'a, meleklerine, kitaplarına, elçilerine, âhiret gününe, kaderin hayır ve şerrine îmân etmendir."[1]

[1] Hadîsi, Buhari ve Müslim Ebû Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivayet etmişlerdir.

ALLAH'A ÎMÂN:

Allah'a îmân, dört hususu içerir:

Birincisi: Allah Teâlâ'nın varlığına insan fıtratı, akıl, şeriat, his ve duygular delâlet etmiştir.

1. İnsan fıtratı, Allah Teâlâ'nın varlığına delâlet etmiştir:

Çünkü her yaratılan varlık, önceden bir düşünme veya öğrenme olmadan yaratıcısına îmân etmek üzere yaratılmıştır. Kalbi fıtrattan çeviren şeylerin meydana gelmesiyle ancak bu fıtrattan dönülür.

Nitekim Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

((ما مِنْ مَوْلُودٍ إِلاَّ يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ، فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ.))

[رواه البخاري]

"Hiçbir yeni doğan çocuk yoktur ki, fıtrat[1] üzere doğmuş olmasın. Anne ve babası (daha sonra) **onu ya yahûdileştirir, ya hıristiyanlaştırır ya da mecûsileştirir."[2]**

2.Akıl, Allah Teâlâ'nın varlığına delâlet etmiştir:

Öncesi ve sonrası olan bu mahlûkâtı bir yaratanın ve onu yoktan var edenin olması gerekir. Öyle ki bir şeyin kendi kendini yaratması mümkün değildir. O şeyin bir tesadüf sonucu var olması da mümkün değildir. Hiçbir şey, var edilmeden yaratılmamıştır. Çünkü hiçbir şey kendi kendini yaratamaz. Zirâ var edilmeden önce ortada olmayan bir şey, kendi kendini nasıl yaratsın!

O şeyin tesâdüf sonucu var edilmesi de mümkün değildir. Çünkü meydana gelen şeyi, onu meydana getiren birisinin olması gerekir. Onun bu kusursuz düzendeki varlığı, birbirine uyumluluğu, sebepler ve sonuçlarla kâinatta bulunanlar arasındaki sıkı bağın, bunun tesâdüf sonucu olduğuna

[1] İslâm âlimleri, hadiste geçen fıtrattan kastın, İslâm olduğunu belirt-mişlerdir. (Çeviren)
[2] Buhârî, hadis no: 1319

kesinlikle engeldir. Zirâ tesâdüf sonucu meydana gelen bir şey, esasında bir düzene bağlı değilse, düzenli bir şekilde hayatta kalması ve onun gelişim göstermesi, nasıl mümkün olabilir!

Kâinattaki varlıkların, kendi kendilerini var etmeleri ve tesâdüf sonucu var olmaları mümkün değilse, bunları meydana getiren bir varlığın olması gerekir ki, o da Âlemlerin Rabbi olan Allah Teâlâ'dır.

Nitekim Allah Teâlâ, bu aklî ve kesin delîli Tûr sûresinde zikretmiş ve şöyle buyurmuştur:

﴿ أَمۡ خُلِقُواْ مِنۡ غَيۡرِ شَيۡءٍ أَمۡ هُمُ ٱلۡخَٰلِقُونَ ٣٥ ﴾ [سورة الطور الآية :٣٥]

"Acaba onlar (müşrikler)**, bir yaratıcı olmadan mı yaratıldılar? Yoksa kendilerini yaratanlar onlar mıdır?"**[1]

Yani onlar, hiçbir yaratıcı olmadan yaratılmadılar, kendi kendilerini de yaratmadılar. O halde onları yaratanın, Allah Teâlâ olması gerekir.

Bunun içindir ki Cubeyr b. Adiy -radıyallahu anh- Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'i Tûr sûresini okurken işitmiş ve şu âyetlere gelince:

﴿ أَمۡ خُلِقُواْ مِنۡ غَيۡرِ شَيۡءٍ أَمۡ هُمُ ٱلۡخَٰلِقُونَ ٣٥ أَمۡ خَلَقُواْ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَۚ بَل لَّا يُوقِنُونَ ٣٦ أَمۡ عِندَهُمۡ خَزَآئِنُ رَبِّكَ أَمۡ هُمُ ٱلۡمُصَيۡطِرُونَ ٣٧ ﴾

[سورة الطور الآيـات :٣٥-٣٧]

"Acaba onlar (müşrikler)**, bir yaratıcı olmadan mı yaratıldılar? Yoksa kendi kendilerini yaratanlar onlar mıdır? Yoksa gökleri ve yeri onlar mı yarattılar? Aksine onlar,** (Allah'ın azabına) **inanmazlar. Yahut Rabbinin hazineleri onların yanında mıdır? Ya da her şeye hâkim olan kendileri midir?"**[2]

-Cubeyr -radıyallahu anh- o günlerde müşrik idi- şöyle der:

---

[1] Tûr Sûresi: 35
[2] Tûr Sûresi: 35-37

((كَادَ قَلْبِي أَنْ يَطِيرَ وَذَلِكَ أَوَّلَ مَا وَقَرَ الْإِيمَانُ فِي قَلْبِي .)) [رواه البخاري]

"Îmân ilk defa kalbime yerleşmeye başlayınca, kalbim neredeyse uçacaktı." [1]

Açıklaması için bu konuya bir örnek verelim:

Bir kimse etrafı bahçelerle çevrilen, arasında ırmaklar akan, içerisi döşek ve tahtlarla dolu olan, her türlü süslerle donatılarak tamamlanan bir yüksek saray hakkında seninle konuşsa ve sana: Bu saray ve içerisindeki mükemmel olan her şeyin kendiliğinden olduğunu veya bu şekilde hiçbir meydana getireni olmadan tesâdüf olarak bulunduğunu söylese, onu hemen inkâr edip yalanlarsın ve konuştuklarını bilgisizlik ve kendini bilmezlik sayarsın. Bundan sonra, yeri, göğü, yörüngeleri, halleri ile eşsiz olan ve hayretler içinde bırakan bu kâinatın kendi kendini yaratması veya yaratıcısı olmadan tesâdüf olarak meydana gelmesi mümkün olabilir mi?

3. Şeriat, Allah Teâlâ'nın varlığına delâlet etmiştir:

Allah Teâlâ tarafından gönderilen semâvî kitaplar bunu ifâde eder. Kulların yararına olan hükümleri içeren şeyler bunun için gelmiştir ki, bu da hakîm ve kullarının yararına olan her şeyi en iyi bilen bir Rab katından olduğuna delâlet eder. Allah Teâlâ'nın kâinat hakkında haber verdiği ve herkesin doğru olduğuna şâhitlik ettiği şeyler de, haber verdiği şeyleri yoktan var etmeye gücü yeten bir Rab katından olduğuna delâlet eder.

4. His ve duygular, Allah Teâlâ'nın varlığına delâlet etmiştir ki bu, iki yönden olmaktadır:

a) Biz, duâ edenin duâsının kabul edildiğini ve darda kalanın yardımına koşulduğunu duyuyor ve görüyoruz ki bu da, Allah Teâlâ'nın kesinlikle var olduğuna delâlet eder

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

---

[1] Buhârî, hadisi iki ayrı yerde rivâyet etmiştir.

﴿ وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِن قَبْلُ فَٱسْتَجَبْنَا لَهُۥ فَنَجَّيْنَٰهُ وَأَهْلَهُۥ مِنَ ٱلْكَرْبِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾ ﴾ [سورة الأنبياء الآية :٧٦]

"(Ey Nebi! Hatırlar mısın? Sen, İbrahim ve Lût'tan) **önce de Nûh duâ etmiş, biz de onun duâsını kabul etmiştik. Böylece onu ve** (ona îmân eden) **yakınlarını büyük bir sıkıntıdan kurtarmıştık."**[1]

﴿ إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَٱسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّى مُمِدُّكُم بِأَلْفٍ مِّنَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ مُرْدِفِينَ ﴿٩﴾ ﴾ [سورة الأنفال الآية :٩]

"(Bedir günü Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın ki) **siz,** (düşmanınıza karşı) **Rabbinizden yardım istiyordunuz. O da, duânızı kabul ederek şöyle buyurdu: Ben, peş peşe gelen** (gökteki) **bin melekle size yardım edeceğim."**[2]

Sünnetten delili ise; Buhârî'nin sahîhinde Enes b. Mâlik'ten-radıyallahu anh-rivâyet olunan hadiste, o şöyle demiştir:

((أَصَابَتِ النَّاسَ سَنَةٌ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَبَيْنَا النَّبِيُّ صَلَّى ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ فِي يَوْمِ جُمُعَةٍ، قَامَ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ! هَلَكَ الْمَالُ، وَجَاعَ الْعِيَالُ، فَادْعُ اللهَ لَنَا، فَرَفَعَ يَدَيْهِ، وَمَا نَرَى فِي السَّمَاءِ قَزَعَةً، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، مَا وَضَعَهَا حَتَّى ثَارَ السَّحَابُ أَمْثَالَ الْجِبَالِ، ثُمَّ لَمْ يَنْزِلْ عَنْ مِنْبَرِهِ حَتَّى رَأَيْتُ الْمَطَرَ يَتَحَادَرُ عَلَى لِحْيَتِهِ صَلَّى ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَمُطِرْنَا يَوْمَنَا ذَلِكَ، وَمِنْ الْغَدِ، وَبَعْدَ الْغَدِ، وَالَّذِي يَلِيهِ حَتَّى الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى، وَقَامَ ذَلِكَ الْأَعْرَابِيُّ أَوْ قَالَ غَيْرُهُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ! تَهَدَّمَ الْبِنَاءُ، وَغَرِقَ الْمَالُ، فَادْعُ اللهَ لَنَا، فَرَفَعَ يَدَيْهِ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا، وَلاَ عَلَيْنَا. فَمَا يُشِيرُ بِيَدِهِ إِلَى نَاحِيَةٍ مِنْ السَّحَابِ إِلاَّ انْفَرَجَتْ، وَصَارَتِ الْمَدِينَةُ مِثْلَ الْجَوْبَةِ، وَسَالَ الْوَادِي قَنَاةُ شَهْرًا، وَلَمْ يَجِئْ أَحَدٌ مِنْ نَاحِيَةٍ إِلاَّ حَدَّثَ بِالْجَوْدِ.)) [رواه البخاري ومسلم]

---

[1] Enbiyâ Sûresi: 76
[2] Enfâl Sûresi: 9

"Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- döneminde insanlara bir kıtlık isâbet etmişti. Günlerden Cuma günü, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- minberde hutbe verirken bedevî birisi ayağa kalktı -başka bir rivâyette ise mescide girdi- ve şöyle dedi:

-Ey Allah'ın elçisi! Hayvanlar helâk oldu ve çocuklar aç kaldı. Bizim için Allah'a duâ et (de bu kuraklığı gidersin).

Bunun üzerine Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ellerini kaldırdı ve Allah'a yalvardı. Biz, yağmurun yağması için gökte hiçbir bulut görmezken, nefsim elinde olan Allah'a yemîn olsun ki, ellerini indirmemişti ki dağlar gibi bulutlar biraraya geldi. Sonra o minberden inmemişti ki, sakalının üzerine yağmur damlaları süzülerek inmeye başladığını gördüm. O gün, sonraki gün, ondan sonraki gün ve bir sonraki gün derken diğer cumaya kadar yağmur yağdı. Diğer cuma günü aynı bedevî veya başka birisi ayağa kalktı ve:

-Ey Allah'ın elçisi! Evler yıkıldı ve hayvanlar boğuldu. Bizim için Allah'a duâ et (de yağmuru bizden kessin) dedi.

Bunun üzerine Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ellerini kaldırarak şöyle duâ etti:

-Allah'ım! Çevremize yağdır, üzerimize yağdırma. Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- eliyle bulutun hangi tarafına işâret etse, bulut hemen ortadan kayboldu. Nitekim Medine'nin üzerinden bulutlar gitti ve Kanal vâdisini bir ay boyunca sel bastı. Medine'nin hangi tarafından kim geldi ise, sağanak yağmurdan bahsetti."[1]

Allah Teâlâ'ya tevbede sâdık olan ve tevbenin kabul olunmasının şartlarını yerine getiren kimse için, duâ edenlerin duâlarının kabul olunduğu, günümüze dek gözle görülen bir durumdur.

b) İnsanların gördükleri veya duydukları ve elçilerin âyetleri diye adlandırılan mûcizelerin, o elçileri gönderen birisinin bulunduğuna ve onun da Allah Teâlâ olduğuna kesin bir delildir. Çünkü mûcizeler, elçilerini desteklemek

[1] Buhârî ve Müslim

ve onlara yardım etmek için Allah Teâlâ'nın bahşettiği ve insan gücünün üzerindeki şeylerdir.

Bunun örneği şudur:

Allah Teâlâ, Musâ -aleyhisselâm-'a:

-Âsân ile denize vur!

Diye emredince, Musâ -aleyhisselâm- denize vurmuş, deniz derhal yarılmış ve on iki kuru yol açılmış, bu on iki yol arasında sular, büyük bir dağ gibi olmuştu.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ فَأَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ أَنِ ٱضۡرِب بِّعَصَاكَ ٱلۡبَحۡرَۖ فَٱنفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرۡقٖ كَٱلطَّوۡدِ ٱلۡعَظِيمِ ٦٣ ﴾ [سورة الشعراء الآية :٦٣]

"Bunun üzerine biz, Musa'ya: Âsân ile denize vur! Diye vahyettik. (Musa vurunca deniz, İsrâiloğullarının kabilelerinin sayısı kadar on iki yol olarak) **derhal açıldı.** (Denizden ayrılan) **her bölük, büyük bir dağ gibi oldu."**[1]

İkinci örnek:

İsâ -aleyhisselâm-'ın mucizesidir ki o, Allah Teâlâ'nın izniyle ölüleri diriltir ve onları kabirlerinden çıkarırdı.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ ... وَأُحۡيِ ٱلۡمَوۡتَىٰ بِإِذۡنِ ٱللَّهِۖ ... ﴾ [سورة آل عمران من الآية :٤٩]

"Ve ben, Allah'ın izniyle ölüleri diriltirim..."[2]

Başka bir âyette İsâ hakkında şöyle buyurmaktadır:

﴿ ... وَإِذۡ تُخۡرِجُ ٱلۡمَوۡتَىٰ بِإِذۡنِيۖ ... ﴾ [سورة المائدة من الآية :١١٠]

---

[1] Şuarâ Sûresi: 63
[2] Âl-i İmrân Sûresi: 49

"Ve ölüleri (kabirlerinden) **benim iznimle hayata çıkarıyordun..."** [1]

Üçüncü örnek:

Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in mucize-sidir.Kureyş müşrikleri kendisinden bir mucize göstermesini istediklerinde o, parmağıyla aya işâret etmiş ve ay ortadan iki parçaya ayrılmış, insanlar da bunu görmüşlerdi.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ ٱقۡتَرَبَتِ ٱلسَّاعَةُ وَٱنشَقَّ ٱلۡقَمَرُ ١ وَإِن يَرَوۡاْ ءَايَةٗ يُعۡرِضُواْ وَيَقُولُواْ سِحۡرٞ مُّسۡتَمِرّٞ ٢ ﴾ [سورة القمر الآيتان :١-٢]

"Kıyâmet yaklaştı ve ay (iki parçaya) **ayrıldı. Onlar** (Muhammed **-sallallahu aleyhi ve sellem-**'in doğruluğuna delâlet eden) **bir mucize görürlerse,** (yalanlayıp inkâr ederek ona îmân etmek ve onu tasdik etmekten) **hemen yüz çevirirler ve** (mucize ortaya çıktıktan sonra da) **şöyle derler: Bu, eskiden beri süregelen bir sihirdir."** [2]

Elçilerini desteklemek ve onlara yardım etmek için onlara verdiği bu gözle görülen ve hissedilen mucizeler, Allah Teâlâ'nın varlığına kesin bir delil teşkil eder.

İkincisi: Allah Teâlâ'ya îmân, O'nun rubûbiyetine îmân etmeyi içerir.

Bunun anlamı: Allah Teâlâ'nın yegâne Rab olduğuna, O'nun ortağı ve yardımcısının olmadığına îmân etmektir.

Rab: Yaratma, mülk ve emir gibi şeylerin yegâne sahibi demektir. Allah Teâlâ'dan başka yaratıcı ve O'ndan başka mülk sahibi yoktur. Emretmek de yalnızca O'na âittir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

---

[1] Mâide Sûresi: 110

[2] Kamer Sûresi: 1-2

﴿..أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ ۝٥٤﴾

[سورة الأعراف من الآية :٥٤]

"Biliniz ki yaratmak da, emretmek de O'na âittir. Âlemlerin Rabbi olan Allah, (tüm noksanlıklardan) münezzehtir."[1]

Başka bir âyette şöyle buyurmuştur:

﴿ ... ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ ٱلْمُلْكُ وَٱلَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ مَا يَمْلِكُونَ مِن قِطْمِيرٍ ۝١٣﴾ [سورة فاطر من الآية :١٣]

"İşte (bütün bunları yapan) Rabbiniz Allah'tır. Mülk O'na âittir. O'nu bırakıp da kendilerine ibâdet ettikleriniz ise, bir çekirdek zarına[2] bile sahip değillerdir."[3]

Söylediklerine kendisi bile inanmayıp kibirlenen kimsenin dışında, (tarih boyunca) insanlar arasında Allah Teâlâ'nın yegâne Rab oluşunu (Rubûbiyetini) inkâr eden hiç kimse bilinmemiştir.

Bu ise, Firavun'un kavmine şöyle demesinden kaynaklanmıştır:

﴿ فَقَالَ أَنَا۠ رَبُّكُمُ ٱلْأَعْلَىٰ ۝٢٤﴾ [سورة النازعات الآية : ٢٤]

"(Firavun, halkına seslenerek:) Ben, sizin en yüce Rabbinizim! dedi."[4]

﴿ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرِى ... ﴾

[سورة القصص من الآية : ٣٨]

"Firavun dedi ki: Ey ileri gelenler! Ben, sizin için benden başka (ibâdeti hak eden) bir ilâh bilmiyorum."[1]

---

[1] A'râf Sûresi:54

[2] Âyette geçen "Kıtmîr" kelimesi, hurma çekirdeğinin üzerindeki ince ve beyaz zar tabakasına denir. (Çeviren)

[3] Fâtır Sûresi: 13

[4] Nâziât Sûresi: 24

Fakat Firavun'un böyle söylemesi,kendisinin ilah olduğuna inanmasından dolayı değildi.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَجَحَدُواْ بِهَا وَٱسۡتَيۡقَنَتۡهَآ أَنفُسُهُمۡ ظُلۡمٗا وَعُلُوّٗاۚ فَٱنظُرۡ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُفۡسِدِينَ ١٤ ﴾ [سورة النمل الآية: ١٤]

"Kendileri de bunlara kalpten inandıkları halde, zulûm ve kibirlerinden onları inkâr ettiler. (Ey Nebi! Allah'ın âyetlerini inkâr ederek yeryüzünde) **bozgunculuk yapanların sonlarının nice olduğuna bir bak!"**[2]

Allah Teâlâ, Kur'an-ı Kerim'de Musa -aleyhisselâm-'ın Firavun'a şöyle dediğini haber vermektedir:

﴿ قَالَ لَقَدۡ عَلِمۡتَ مَآ أَنزَلَ هَٰٓؤُلَآءِ إِلَّا رَبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ بَصَآئِرَ وَإِنِّي لَأَظُنُّكَ يَٰفِرۡعَوۡنُ مَثۡبُورٗا ١٠٢ ﴾ [سورة الإسراء الآية :١٠٢]

"(Musa, Firavun'a) **dedi ki: Sen de kesin olarak biliyorsun ki bunları** (elçiliğimin doğruluğuna şâhitlik eden dokuz mucizeyi) **birer ibret olmak üzere, ancak göklerin ve yerin Rabbi indirdi. Ey Firavun! Ben de senin helâk olacağından kesinlikle eminim** (hiç şüphem yoktur).**"**[3]

Bu sebeple Mekkeli müşrikler, ulûhiyette kendisine ortak koşmalarına rağmen Allah Teâlâ'nın rubûbiyetini yani O'nun yegâne Rab olduğunu ikrar ediyorlardı.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ قُل لِّمَنِ ٱلۡأَرۡضُ وَمَن فِيهَآ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ٨٤ سَيَقُولُونَ لِلَّهِۚ قُلۡ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ٨٥ قُلۡ مَن رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ ٱلسَّبۡعِ وَرَبُّ ٱلۡعَرۡشِ ٱلۡعَظِيمِ ٨٦ سَيَقُولُونَ لِلَّهِۚ قُلۡ

---

[1] Kasas Sûresi: 38
[2] Neml Sûresi:14
[3] İsrâ Sûresi: 102

أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾ قُلْ مَنۢ بِيَدِهِۦ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِن كُنتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِۚ قُلْ فَأَنَّىٰ تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾ [سورة المؤمنون الآيـات :٨٤-٨٩]

"(Ey Nebi! Onlara) de ki: Eğer biliyorsanız (söyleyin bakalım) bu dünya ve içinde bulunanlar kime âittir? (Mutlaka) Allah'a âittir, diyeceklerdir. De ki: O halde (O'nun yeniden diriltip hesaba çekmeye gücünün yettiğini) hiç düşünmez misiniz? De ki: Yedi kat göklerin Rabbi ve büyük arşın Rabbi kimdir? (Mutlaka) Allah'a âittir, diyeceklerdir.De ki:O halde (O'ndan başkasına ibâdet ederseniz O'nun azabından) hiç korkmaz mısınız? De ki: Eğer biliyorsanız, her şeye sahip olan ve her şeyi elinde bulunduran, kendisine sığınanı koruyan, ancak kendisi korunmaya muhtaç olmayan kimdir? Onlar: (Bütün bunlar mutlaka) Allah'a âittir, diyeceklerdir. De ki: (O halde) nasıl olur da büyüleniyor (ve Allah'a ibâdetten yüz çeviriyor)sunuz?[1]

Allah Teâlâ bu konuda yine şöyle buyurmuştur:

﴿ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُۖ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾ ﴾

[سورة الزخرف الآية : ٨٧]

"(Ey Nebi!) Onlara kendilerini kimin yarattığını sorarsan, '(Bizi) mutlaka Allah (yarattı)' diyeceklerdir. O halde nasıl (Allah'a ibâdetten) saptırılıyor (ve O'na başkasını ortak koşuyor)sunuz."[2]

Başka bir âyet-i kerime'de şöyle buyurmuştur:

﴿ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ ٱلْعَزِيزُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٩﴾ ﴾

[سورة الزخرف الآية :٩]

"(Ey Nebi!) Onlara gökleri ve yeri kim yarattı? diye sorarsan; 'onları, mutlaka güçlü ve her şeyi en iyi bilen Allah yarattı' diyeceklerdir."[3]

---

[1] Mü'minûn Sûresi: 84-89
[2] Zuhruf Sûresi: 87

Allah Teâlâ'nın emri, O'nun hem kevnî, hem de şer'î emrini kapsar. Dolayısıyla Allah Teâlâ, kâinatı düzenleyen ve kâinatta hikmeti gereği dilediği gibi takdir eden olduğu gibi, aynı şekilde hikmeti gereği ibâdetleri meşrû kılan ve muamelatla ilgili hükümler koyan da O'dur. Bu sebeple her kim, ibâdetlerde Allah Teâlâ ile birlikte başka birisini meşrû kılan edinirse veya başka birisini muamelatla ilgili hükümler koyan edinirse, şüphesiz onu Allah Teâlâ'ya ortak koşmuş olur ve bu kimse îmânı gerçekleştirmiş olmaz.

Üçüncüsü: Allah Teâlâ'nın ulûhiyetine îmân etmeyi içerir.

Bunun anlamı; Yalnızca Allah Teâlâ'nın ibâdete lâyık hak ilâh olduğuna ve O'nun hiçbir ortağının bulunmadığına îmân etmek demektir. **"İlâh"** kelimesi, **"Me'lûh"** yani, severek ve tâzim gösterilerek ibâdet edilen **(Ma'bûd)** demektir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَإِلَٰهُكُمۡ إِلَٰهٞ وَٰحِدٞۖ لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلرَّحۡمَٰنُ ٱلرَّحِيمُ ١٦٣ ﴾

[سورة البقرة الآية :١٦٣]

"(Ey insanlar!) **Sizin ilâhınız bir tek ilâh olan Allah'tır. O'ndan başka hak ilâh yoktur. O Rahmân ve Rahîm'dir.**"[2]

Başka bir âyet-i Kerîme'de şöyle buyurmuştur:

﴿ شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ وَأُوْلُواْ ٱلۡعِلۡمِ قَآئِمَۢا بِٱلۡقِسۡطِۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ١٨ ﴾ [سورة آل عمران الآية :١٨]

"Allah, kendisinden başka ibâdete lâyık hiçbir ilahın olmadığına ve kendisinin adâleti ayakta tuttuğuna şâhittir. Melekler ve ilim ehli de buna

---

[1] Zuhruf Sûresi: 9
[2] Bakara Sûresi: 163

şâhittirler. O'ndan başka hak ilah yoktur. O, güçlüdür (istediği hiçbir şey, O'na imkânsız gelmez), (söz ve fiillerinde) **hikmet sâhibidir."**[1]

Allah Teâlâ ile birlikte başkasına ibâdet edilen her ilâhın ilâhlığı (ulûhiyeti) bâtıldır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ هُوَ ٱلْبَٰطِلُ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْعَلِيُّ ٱلْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾ ﴾ [سورة الحج الآية : ٦٢]

"**İşte bu, Allah'ın hakkın tâ kendisi olması ve** (müşriklerin) **O'nu bırakıp da başkalarına ibâdet ettikleri** (hiçbir fayda veya zararı olmayan) **şeyin ise, bâtıl olması sebebiyledir. Gerçek şu ki Allah,** (kullarından) **yücedir,** (her şeyden) **büyüktür."**[2]

Bunların **"ilâhlar"** olarak adlandırılmaları, bu ilâhları **"ulûhiyet"** hakkına sâhip olmaya yüceltmez.

Nitekim Allah Teâlâ Lât, Uzzâ ve Menât hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿ إِنْ هِيَ إِلَّآ أَسْمَآءٌ سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَٰنٍ .. ﴾

[سورة النجم من الآية :٢٣]

"(Bu putlar, kemâl sıfatlardan hiçbir şeye sâhip değillerdir). **Bunlar, sizin ve atalarınızın** (bâtıl arzularınızla) **adlandırdığınız isimlerden başka bir şey değildir. Allah, onlar hakkında** (iddiâ ettiğiniz şeyi doğrulayan) **hiçbir delil indirmemiştir."**[3]

---

[1] Âl-i İmran Sûresi: 18
[2] Hac Sûresi:62
[3] Necm Sûresi:23

Allah Teâlâ, Hûd -aleyhisselâm-'ın onun kavmine şöyle dediğini haber vermektedir:

﴿...أَتُجَٰدِلُونَنِي فِيٓ أَسۡمَآءٖ سَمَّيۡتُمُوهَآ أَنتُمۡ وَءَابَآؤُكُم مَّا نَزَّلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلۡطَٰنٖۚ ...﴾

[سورة الأعراف من الآية :٧١]

"**Sizin ve atalarınızın** (ilâhlar olarak) **adlandırdığınız** (bu) **isimler** (putlar) **hakkında benimle tartışıyor musunuz? Oysa Allah onlar hakkında hiçbir delil indirmemiştir.** (Çünkü hiçbir fayda ve zarar veremeyen bu putlar, mahlukturlar. Yalnızca kendisine ibâdet edilmesi gereken ilâh, yaratıcı olan Allah'tır)."[1]

Allah Teâlâ, Yusuf -aleyhisselâm-'ın zindandaki iki arkadaşına şöyle dediğini haber vermektedir:

﴿ ... ءَأَرۡبَابٞ مُّتَفَرِّقُونَ خَيۡرٌ أَمِ ٱللَّهُ ٱلۡوَٰحِدُ ٱلۡقَهَّارُ ٣٩ مَا تَعۡبُدُونَ مِن دُونِهِۦٓ إِلَّآ أَسۡمَآءٗ سَمَّيۡتُمُوهَآ أَنتُمۡ وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلۡطَٰنٍۚ ...﴾

[سورة يوسف من الآيتين :٣٩-٤٠]

"(Yaratılmış olan) **çeşitli Rabler**(e ibâdet etmek) **mi daha hayırlıdır, yoksa gücüne karşı durulamaz olan bir tek Allah mı daha hayırlıdır? Siz, Allah'ı bırakıp da sizin ve atalarınızın** (bilmeyerek ve sapıklık üzere rabler olarak) **adlandırdığınız şeylere ibâdet ediyorsunuz. Oysa Allah, onlar hakkında hiçbir delil indirmemiştir.**"[2]

Bunun içindir ki tüm nebi ve rasûller, (gönderilmiş oldukları) kavimlerine şöyle demişlerdir:

﴿ ...قَالَ يَٰقَوۡمِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥٓۚ ... ﴾

---

[1] A'râf Sûresi:71
[2] Yusuf Sûresi:39-40

[سورة الأعراف من الآية :٦٥]

"Ey Kavmim! Yalnızca Allah'a ibâdet edin. Sizin için, O'ndan başka hak ilâh yoktur."[1]

Fakat müşrikler, bunu demekten yüz çevirdiler. Allah Teâlâ'yı bırakıp da başka ilâhlar edinerek O'nunla birlikte onlara ibâdet eder, onlardan yardım ister ve onlardan imdat diler hâle geldiler.

Allah Teâlâ, müşriklerin bu ilâhları edinmelerini iki aklî delille ortadan kaldırmıştır:

Birincisi:

Müşriklerin edindikleri bu ilâhlarda, ulûhiyet özelliklerinden hiçbir şey yoktur. Bu ilâhlar, yaratılmış varlıklardır, yaratamazlar. Kendilerine ibâdet edenlere bir fayda veremez, onlardan bir zararı savamazlar, onlara hayat vermeye veya onları öldürmeye güçleri yetmez. Göklerdeki hiçbir şeye güçleri yetmez ve göklerde söz hakkına sâhip değillerdir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ ءَالِهَةً لَّا يَخۡلُقُونَ شَيۡـًٔا وَهُمۡ يُخۡلَقُونَ وَلَا يَمۡلِكُونَ لِأَنفُسِهِمۡ ضَرًّا وَلَا نَفۡعًا وَلَا يَمۡلِكُونَ مَوۡتًا وَلَا حَيَوٰةً وَلَا نُشُورًا ٣ ﴾

[سورة الفرقان الآية :٣]

"(Müşrikler) O'nu (Allah'ı) bırakıp da hiçbir şey yaratamayan, aksine kendileri yaratılmış olan, kendilerinden bir zararı savmaya, kendilerine bir fayda vermeye, (bir canlıyı) öldürmeye, (ölüye) hayat vermeye veya ölüyü yeniden diriltip kabrinden çıkarmaya güçleri yetmeyen ilâhlar edindiler."[2]

---

[1] A'râf Sûresi: 65
[2] Furkan Sûresi: 3

﴿ قُلِ ٱدۡعُواْ ٱلَّذِينَ زَعَمۡتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ لَا يَمۡلِكُونَ مِثۡقَالَ ذَرَّةٖ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِي ٱلۡأَرۡضِ وَمَا لَهُمۡ فِيهِمَا مِن شِرۡكٖ وَمَا لَهُۥ مِنۡهُم مِّن ظَهِيرٖ ۝٢٢ وَلَا تَنفَعُ ٱلشَّفَٰعَةُ عِندَهُۥٓ إِلَّا لِمَنۡ أَذِنَ لَهُۥۚ ... ﴾ [سورة سبأ من الآيتين :٢٢-٢٣]

"(Ey Nebi! Müşriklere) de ki: Allah'ı bırakıp da ibâdet ettiğiniz ilâhlarınızı çağırın! Onlar ne göklerde, ne de yerde zerre ağırlığınca bir şeye sâhiptirler. Onlar göklerde ve yerde bir şeye ortak da değillerdir. Allah'ın onlardan bir yardımcısı da yoktur. Allah'ın huzurunda, O'nun izin verdiği kimselerden başkasının şefaati fayda vermez."[1]

﴿ أَيُشۡرِكُونَ مَا لَا يَخۡلُقُ شَيۡـٔٗا وَهُمۡ يُخۡلَقُونَ ۝١٩١ وَلَا يَسۡتَطِيعُونَ لَهُمۡ نَصۡرٗا وَلَآ أَنفُسَهُمۡ يَنصُرُونَ ۝١٩٢ ﴾[سورة الأعراف الآيتان :١٩١-١٩٢]

"Onlar (müşrikler), kendileri yaratıldıkları halde hiçbir şeyi yaratamayan varlıkları mı (Allah'a) ortak koşuyorlar? Onlar (putlar), onlara ne yardım edebilir, ne de kendilerine bir yardımları olur."[2]

İlâhların durumu böyle idi ise, onları ilâhlar edinmek, akılsızlığın ve bâtılın en büyüğüdür.

İkincisi:

Bu müşrikler, Allah Teâlâ'nın yegâne Rab ve her şeyin hükümranlığını elinde bulunduran yaratıcı olduğunu, kendisi-ne sığınanı koruyanın O olduğunu kabul ediyorlardı. İşte bu, onların Allah Teâlâ'yı rubûbiyette birledikleri gibi, ulûhiyette de birlemelerini gerektirir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

---

[1] Sebe Sûresi: 22-23
[2] A'râf Sûresi: 191-192

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعۡبُدُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُمۡ وَٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ٢١ ٱلَّذِي جَعَلَ لَكُمُ ٱلۡأَرۡضَ فِرَٰشٗا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءٗ وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ فَأَخۡرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزۡقٗا لَّكُمۡۖ فَلَا تَجۡعَلُواْ لِلَّهِ أَندَادٗا وَأَنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ٢٢ ﴾

[سورة البقرة الآيتان :٢١-٢٢]

"Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibâdet edin. Umulur ki muttakîlerden olursunuz. Yeryüzünü (kolay hayat sürmeniz için) döşek, gökyüzünü de sağlam bir bina şeklinde yaratan, bulutlardan yağmur yağdırıp (yerden renk renk) meyve ve (çeşit çeşit) bitkileri size rızık olarak veren O'dur. O halde, (Allah'ın yegâne yaratıcı, rızık veren ve ibâdete lâyık olduğunu) bildiğiniz halde O'na hiç kimseyi denk tutmayın."[1]

﴿ وَلَئِن سَأَلۡتَهُم مَّنۡ خَلَقَهُمۡ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُۖ فَأَنَّىٰ يُؤۡفَكُونَ ٨٧ ﴾

[سورة الزخرف الآية : ٨٧]

"(Ey Nebi!) Onlara kendilerini kimin yarattığını sorarsan, '(Bizi) mutlaka Allah (yarattı)' diyeceklerdir. O halde nasıl (Allah'a ibâdetten) saptırılıyor (ve O'na başkasını ortak koşuyor)sunuz."[2]

﴿ قُلۡ مَن يَرۡزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِ أَمَّن يَمۡلِكُ ٱلسَّمۡعَ وَٱلۡأَبۡصَٰرَ وَمَن يُخۡرِجُ ٱلۡحَيَّ مِنَ ٱلۡمَيِّتِ وَيُخۡرِجُ ٱلۡمَيِّتَ مِنَ ٱلۡحَيِّ وَمَن يُدَبِّرُ ٱلۡأَمۡرَۚ فَسَيَقُولُونَ ٱللَّهُۚ فَقُلۡ أَفَلَا تَتَّقُونَ ٣١ فَذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبُّكُمُ ٱلۡحَقُّۖ فَمَاذَا بَعۡدَ ٱلۡحَقِّ إِلَّا ٱلضَّلَٰلُۖ فَأَنَّىٰ تُصۡرَفُونَ ٣٢ ﴾

[سورة يونس الآيتان :٣١- ٣٢]

"(Ey Nebi! Müşriklere) de ki: Gökten (yağmur yağdırıp) ve yerden (bitkiler yeşertip) size kim rızık veriyor? Ya da kulaklara ve gözlere kim sahip

---

[1] Bakara Sûresi:21-22
[2] Zuhruf Sûresi: 87

oluyor? Ölüden diriyi, diriden de ölüyü kim çıkarıyor? (Kâinattaki) işleri kim idâre ediyor? (Bütün bunları yapan) Allah'tır, diyeceklerdir. O halde onlara de ki: (Başkasına ibâdet ederseniz) Allah'(ın azabına mâruz kalmak)tan korkmuyor musunuz. İşte O, gerçek Rabbiniz olan Allah'tır. Artık haktan ayrıldıktan sonra dalâletten başka ne kalır? O halde, (O'na ibâdet etmekten nasıl) saptırılı(p başkasına ibâdet ediyor)sunuz)."[1]

Dördüncüsü: Allah Teâlâ'nın isim ve sıfatlarına îmân etmeyi içerir.

Bunun anlamı; Allah Teâlâ'nın, kitabında kendisi hakkında bildirdiklerini veya elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetinde Allah Teâlâ'ya lâyık olarak haber verdiği isim ve sıfatları tahrif etmeden, onların anlamlarını boşa çıkarmadan, onlara bir keyfiyet vermeden ve varlıkların isim ve sıfatlarına benzetmeden olduğu gibi kabul etmek demektir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَلِلَّهِ ٱلۡأَسۡمَآءُ ٱلۡحُسۡنَىٰ فَٱدۡعُوهُ بِهَاۖ وَذَرُواْ ٱلَّذِينَ يُلۡحِدُونَ فِيٓ أَسۡمَٰٓئِهِۦۚ سَيُجۡزَوۡنَ مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ١٨٠ ﴾ [سورة الأعراف الآية: ١٨٠]

"En güzel isimler, Allah'ındır. O halde o güzel isimlerle O'na duâ edin (O'ndan isteyin). **O'nun isimleri hakkında eğri yola gidenleri bırakın. Onlar** (dünyada iken) **yapmakta olduklarının cezâsını** (âhirette) **göreceklerdir."**[2]

﴿ وَهُوَ ٱلَّذِي يَبۡدَؤُاْ ٱلۡخَلۡقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ وَهُوَ أَهۡوَنُ عَلَيۡهِۚ وَلَهُ ٱلۡمَثَلُ ٱلۡأَعۡلَىٰ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ وَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ٢٧ ﴾ [سورة الروم الآية :٢٧]

"O (Allah), **önce yoktan yaratan,** (ölümden) **sonra onu tekrar diriltecek olandır. Bu** (ölümden sonra yeniden diriltmek), **O'nun için** (ilk olarak

[1] Yûnus Sûresi: 31-32
[2] A'râf Sûresi: 180

diriltmekten) daha kolaydır. Göklerde ve yerde en üstün vasıflar O'na âittir. O, güç ve hikmet sahibidir."[1]

﴿ ... لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٞۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ ١١ ﴾

[سورة الشورى من الآية:١١]

"O'nun benzeri hiçbir şey yoktur.O, hakkıyla işiten ve görendir."[2]

Allah Teâlâ'nın isim ve sıfatları konusunda iki topluluk sapıtmıştır:

Birincisi: Muattile

Allah Teâlâ'nın isim ve sıfatları kabul edildiği takdirde, O'nu yarattıklarına benzetmeyi zorunlu kılar iddiâsında bulunarak, Allah Teâlâ'nın isim ve sıfatlarının hepsini veya bir kısmını inkâr etmişlerdir.

Bu iddiâ şu yönlerden bâtıldır:

1. Bâtıl şeyleri zorunlu kılar. Allah Teâlâ'nın sözünde çelişki olması gibi...

Şöyle ki: Allah Teâlâ kendisi için isim ve sıfatlar olduğunu kabul etmiş ve kendisine benzer bir şeyin olmasını reddetmiştir. Allah Teâlâ'nın isim ve sıfatlarını kabul etmenin, O'nu yarattıklarına benzetmeyi zorunlu kılacak olsaydı, Allah Teâlâ'nın kelâmında bir çelişkiyi gerektirir ve bir sözü, diğerini yalanlamayı zorunlu kılardı.

2. İki şeyin isim veya sıfatta uyuşması, o iki şeyin birbirinin aynısı olmasını gerektirmez. Örneğin sen, iki insanın her birinin işiten, gören ve konuşan kimse olma konusunda birbiriyle uyuştuğunu görürsün. Fakat bu, her iki şahsın insan olarak aynı olduğunu gerektirmez. Yine hayvanların elleri, ayakları ve gözleri olduğunu görürsün. Fakat bu, hayvanların elleri, ayakları ve gözlerinin birbirlerinin aynısı olduklarını gerektirmez.

---

[1] Rûm Sûresi: 27
[2] Şûrâ Sûresi: 11

Yaratılanlar arasında isim ve sıfatların aynı olması konusunda bir belirginlik ortaya çıkıyorsa, yaratıcı ile yaratılan arasında böyle bir belirginliğin olması daha açık-seçik ve daha büyük olur.

İkincisi: Müşebbihe

Kur'an ve sünnetin bunu gösterdiğini iddiâ ederek, Allah Teâlâ'nın isim ve sıfatlarını kabul etmekle birlikte O'nu yarattıklarına benzetmişlerdir. Zirâ Allah Teâlâ, anlayacakları şekilde kullarına hitap etmektedir.

Bu iddiâ şu yönlerden bâtıldır:

1. Allah Teâlâ'yı yarattıklarına benzetmek, aklın ve şeriatın reddettiği bir iştir. Kur'an ve sünnetin naslarının gereği, bâtıl bir şey olamaz.

2. Allah Teâlâ, aslî anlam yönünden anlayacakları şekilde kullarına hitap etmiştir. Hakikatte ve asıl anlam üzerinde bulunan cevher ise, zâtı ve sıfatlarıyla ilgili olan şeyleri, yalnızca Allah Teâlâ'nın bilmesidir.

Allah Teâlâ kendisi için "semî'" (hakkıyla işiten) olduğunu kabul ediyorsa, sem' (işitme) aslî anlam yönünden bilinir ki o da "sesleri idrak etmek" demektir. Fakat bunun hakikati, Allah Teâlâ'nın işitmesine nazaran bilinmez. Çünkü işitmenin hakikati, yaratılanlar arasında bile belirginlikler arz eder. Dolayısıyla işitme konusunda yaratıcı ile yaratılan arasındaki belirginlik, daha açık-seçik ve daha büyüktür.

Allah Teâlâ kendisi hakkında arşının üzerine istivâ ettiğini haber vermişse, aslî anlam yönünden istivâ bilinir. Fakat Allah Teâlâ'nın arşının üzerine istivâ etmesine nazaran üzerinde bulunduğu istivânın hakikati bilinmez. Çünkü istivânın hakikati, yaratılan hakkında belirginlik arz eder. Dolayısıyla sâbit duran sandalyenin üzerine istivâ etmek (oturmak, kurulmak ve yerleşmek), zor ve ürkek bir devenin semerinin üzerine istivâ etmek (oturmak, kurulmak ve yerleşmek) gibi değildir. İstivâ kelimesi yaratılan hakkında belirginlik arz ediyorsa, yaratıcı ile yaratılan arasındaki belirginlik, daha açık-seçik ve daha büyüktür.

Allah'a îmân, -yukarıda anlattığımız gibi- mü'mine pek büyük faydalar sağlar.

Bu faydalardan bazıları şunlardır:

1. İbâdeti yalnızca Allah Teâlâ'ya hâlis kılmayı gerçekleştirir. Öyle ki mü'min Allah Teâlâ'dan başkasına bağlanmaz. Ancak O'ndan ümit eder, yalnızca O'ndan korkar ve yalnızca O'na ibâdet eder.

2.Güzel isimleri ve yüce sıfatları gereği, Allah Teâlâ'yı mükemmel bir şekilde sevmeyi ve O'nu yüceltmeyi sağlar.

3.Emrettiklerini yerine getirmek ve yasakladıkların-dan da sakınmak sûretiyle ibâdetin yalnızca Allah Teâlâ'ya hâlis kılınmasını gerçekleştirir.

MELEKLERE ÎMÂN:

Melekler; Allah Teâlâ'ya ibâdet etmek için yaratılan, gözle görülmeyen varlıklardır. Onlar, rubûbiyet ve ulûhiyet özelliklerinden hiçbir şeye sâhip değillerdir. Allah Teâlâ onları nûrdan yaratmış, onlara, emrine tam bir itaati ve emrini yerine getirme gücünü bahşetmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَلَهُۥ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ وَمَنۡ عِندَهُۥ لَا يَسۡتَكۡبِرُونَ عَنۡ عِبَادَتِهِۦ وَلَا يَسۡتَحۡسِرُونَ ١٩ يُسَبِّحُونَ ٱلَّيۡلَ وَٱلنَّهَارَ لَا يَفۡتُرُونَ ٢٠ ﴾ [سورة الأنبياء الآيتان :١٩- ٢٠]

"Gökte ve yerde ne varsa, (hepsi) **O'nundur. O'nun huzurunda bulunanlar** (Allah'a yakın melekler)**, O'na ibâdet etmekten kibirlenmez ve yorulmazlar. Onlar, gece-gündüz bıkmaksızın** (Allah'ı) **tesbih ederler."**[1]

Meleklerin sayısı pek çoktur. Onların sayısını Allah Teâlâ'dan başka hiç kimse bilemez.

Nitekim Buhârî ve Müslim'in, Mi'raç olayı hakkında Enes b. Mâlik'in -radıyallahu anh- rivâyet ettiği hadiste, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- göğe yükseltilmiş ve orada **"Beytu'l-Ma'mur"** denilen evde her gün yetmiş bin meleğin namaz kıldığını, dışarı çıktıklarında bir daha oraya dönmediklerini haber vermiştir.

Meleklere îmân dört hususu içerir:

1. Meleklerin varlığına îmân etmeyi içerir.

2. Cebrâîl -aleyhisselâm- gibi, ismini bildiklerimize ismiyle îmân eder, ismini bilmediklerimize de özet olarak îmân ederiz.

---

[1] Enbiyâ Sûresi: 19-20

3.Cebrâîl -aleyhisselâm- gibi, sıfatlarını bildiklerimize sıfatlarıyla îmân ederiz.

Nitekim Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-, Cebrâîl -aleyhisselâm-'ı, yaratılmış olduğu asıl sûretinde ve altı yüz kanadı ile ufukları kapatmış bir halde gördüğünü haber vermiştir.

Melek, Allah Teâlâ'nın emriyle insan sûretine dönüşebilir.

Nitekim Allah Teâlâ, Cebrâîl -aleyhisselâm-'ı Meryem'e gönderdiği zaman ona tam bir insan sûretinde görünmüştür.

Yine, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ashâbıyla birlikte otururken Cebrâîl -aleyhisselâm- ona, beyaz elbise giyinmiş, saçları simsiyah olan, üzerinde yolculuk belirtisi olmayan ve sahâbeden de hiç kimsenin tanımadığı bir insan sûretinde gelmiş, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in önünde oturarak, dizlerini dizlerine dayamış, ellerini de onun uyluklarının üzerine koymuş, İslâm, îmân, ihsan, kıyâmet ve kıyâmet alametleri hakkında Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'e sorular sormuş, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- de bu sorulara cevap vermiş, ardından da oradan ayrılmıştı. Sonra Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

"Bu, size dîninizi öğretmek için gelen Cebrâil idi."[1]

Allah Teâlâ'nın İbrahim ve Lût -aleyhimesselâm-'a gönderdiği melekler de birer insan sûretinde idiler.

4. Allah Teâlâ'nın emriyle, tesbih etmek ve gece-gündüz bıkmadan ve durmadan Allah Teâlâ'ya ibâdet etmek gibi, bildiğimiz bazı amelleri yerine getirdiklerine îmân ederiz.

Meleklerden kimisinin özel görevleri de olabilir.

Örneğin:

Cebrâîl: Allah Teâlâ'nın, elçilere gönderdiği vahyi onlara götürmek üzere görevlendirdiği vahiy emînidir.

---

[1] Müslim, hadis no: 93.

Mîkâîl: Allah Teâlâ'nın izniyle yağmur yağdırmak ve bitkileri yeşertmekle görevli melektir.

İsrâfîl: Hesaba çekilmek üzere canlıların tekrar diriltilecekleri kıyâmet gününde sûra üflemekle görevli melektir.

Ölüm meleği: Ölüm anında canlılardan ruhları çekip almakla görevli melektir.

Mâlik: Cehennemde görevli cehennem bekçisidir.

Rahim melekleri: Annelerin rahimlerinde bulunan ceninlerin ecellerini, rızıklarını, cennetlik mi yoksa cehennemlik mi olacaklarını yazmakla görevli meleklerdir. İnsan, anne karnında dört ayını tamamlayınca Allah Teâlâ ona bir melek gönderir ve o meleğe ceninin rızkını, ecelini, amelini ve cehennemlik mi, yoksa cennetlik mi olacağını yazmasını emreder.

Amelleri kaydeden melekler: İnsanların amellerini korumak ve her insanın amelini ayrı ayrı yazmakla görevli meleklerdir. İnsanın sağında ve solunda birer melek vardır.

Kabir melekleri: Ölü kabrine konulduktan sonra iki melek gelerek Rabbi, dîni ve nebisi hakkında ona soru sorar.

Meleklere îmân, mü'mine pek çok faydalar sağlar.

Bu faydalardan bazıları şunlardır:

1.Allah Teâlâ'nın azametini, kuvvetini ve hükümran-lığını bilmeyi sağlar. Zirâ yaratılan şeyin azameti, yaratanın azametine delâlet eder.

2. İnsanlara verdiği değerden dolayı Allah Teâlâ'ya gereği gibi şükretmeyi sağlar. Öyle ki Allah Teâlâ, kullarını korumak, amellerini yazmak ve bundan başka kullarının menfaati için meleklerini görevlendirmiştir.

3. Allah Teâlâ'ya sürekli ibâdet etmelerinden dolayı melekleri sevmeyi sağlar.

Kalplerinde eğrilik olan bazı topluluklar, meleklerin cisimler olduklarını inkâr etmişler ve meleklerin, mahlûkatın içerisindeki iyilik güçlerinden ibâret olduklarını söylemişler-dir. Bu iddiâ, Allah Teâlâ'nın kitabını, elçisi Muhammed

-sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetini ve müslümanların icmâını yalanlamak demektir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ جَاعِلِ ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ رُسُلًا أُو۟لِىٓ أَجْنِحَةٍ مَّثْنَىٰ وَثُلَٰثَ وَرُبَٰعَ ۚ يَزِيدُ فِى ٱلْخَلْقِ مَا يَشَآءُ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ ﴾

[سورة فاطر الآية :١]

"**Gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer ve dörder kanatlı** (dilediği kullarına göndermek üzere) **elçiler kılan Allah'a hamd olsun. O, yarattığında dilediğini arttırır. Şüphesiz Allah, her şeye gücü yetendir.**"[1]

﴿وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذْ يَتَوَفَّى ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ۙ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَٰرَهُمْ وَذُوقُوا۟ عَذَابَ ٱلْحَرِيقِ ﴿٥٠﴾ ﴾ [سورة الأنفال الآية :٥٠]

"(Ey Nebi!) **Melekler o inkâr edenleri**(n canlarını alırken, yüz yüze geldiklerinde) **onların yüzlerine ve** (kaçarken) **sırtlarına vurarak onlara şöyle derlerken hallerini bir görseydin: Yakıcı azabı tadın.**"[2]

﴿ ... وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذِ ٱلظَّٰلِمُونَ فِى غَمَرَٰتِ ٱلْمَوْتِ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ بَاسِطُوٓا۟ أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوٓا۟ أَنفُسَكُمُ ۖ ٱلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ ٱلْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ غَيْرَ ٱلْحَقِّ وَكُنتُمْ عَنْ ءَايَٰتِهِۦ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٩٣﴾ ﴾ [سورة الأنعام الآية :٩٣]

"(Ey Nebi!) **O zâlimleri, ölümün korkunç dehşeti ile boğuşurken,** (canlarını alacak olan) **melekler de ellerini uzatmış bir halde onlara: 'Haydi düştüğünüz şu durumdan kendinizi kurtarın!**[3] **Allah'a karşı gerçek olmayanı söylemenizden**

---

[1] Fâtır Sûresi: 1

[2] Enfâl Sûresi: 50

[3] Âyetin bu kısmına şu anlam da verilebilir: "(Canlarını alacak olan) melekler ellerini uzatmış bir halde onlara: 'Haydi kendinizi elimizden kaçırıp canlarınızı azaptan kurtarın da görelim'.Ya da 'Rûhlarınızı bedenlerinizden çıkarıp bize teslim edin ki canlarınızı alalım." (Çeviren)

(iftira etmenizden) dolayı siz, bugün en alçaltıcı azapla cezâlandırılacaksınız' derlerken onların halini bir görmüş olsaydın."[1]

﴿ وَلَا تَنفَعُ ٱلشَّفَٰعَةُ عِندَهُۥٓ إِلَّا لِمَنۡ أَذِنَ لَهُۥۚ حَتَّىٰٓ إِذَا فُزِّعَ عَن قُلُوبِهِمۡ قَالُواْ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمۡۖ قَالُواْ ٱلۡحَقَّۖ وَهُوَ ٱلۡعَلِيُّ ٱلۡكَبِيرُ ٢٣ ﴾ [سورة سبأ الآية : ٢٣]

"O'nun (Allah'ın) huzurunda kendisinin izin verdiği kimseden başkasının şefaati fayda vermez. Nihâyet onların kalplerinden korku giderilince (birbirlerine): Rabbiniz ne buyurdu? derler. Onlar da: Hak olanı, buyurdu derler. O, yücedir ve büyüktür."[2]

﴿ جَنَّٰتُ عَدۡنٖ يَدۡخُلُونَهَا وَمَن صَلَحَ مِنۡ ءَابَآئِهِمۡ وَأَزۡوَٰجِهِمۡ وَذُرِّيَّٰتِهِمۡۖ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ يَدۡخُلُونَ عَلَيۡهِم مِّن كُلِّ بَابٖ ٢٣ سَلَٰمٌ عَلَيۡكُم بِمَا صَبَرۡتُمۡۚ فَنِعۡمَ عُقۡبَى ٱلدَّارِ ٢٤ ﴾ [سورة الرعد الآيتان :٢٣-٢٤]

"(O son yurt) Adn cennetleridir. Oraya babaları, eşleri ve çocuklarından sâlih olanlarla beraber girerler. Melekler, (cennete girişlerini tebrik etmek için) her kapıdan onların (cennet ehlinin) yanına gelerek onlara: Sabrettiklerinize karşılık olarak size selâm olsun. Son yurt (cennet), ne güzeldir (derler)."[3]

Ebû Hureyre'den -radıyallahu anh- rivâyet olunduğuna göre, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

((إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ الْعَبْدَ نَادَى جِبْرِيلَ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأَحْبِبْهُ، فَيُحِبُّهُ جِبْرِيلُ، فَيُنَادِي جِبْرِيلُ فِي أَهْلِ السَّمَاءِ: إِنَّ اللهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأَحِبُّوهُ، فَيُحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ، ثُمَّ يُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي الْأَرْضِ.)) [رواه الابخاري]

"Allah bir kulunu sevmek istediğinde, Cebrâîl'e seslenir ve ona şöyle der: Şüphesiz Allah, falancayı seviyor. O halde siz de onu sevin. Bunun üzerine

---

[1] En'âm Sûresi:93
[2] Sebe Sûresi: 23
[3] Ra'd Sûresi:23-24

Cebrâîl de onu sever. Sonra Cebrâîl gökteki meleklere seslenerek: Şüphesiz Allah falancayı seviyor, o halde siz de onu sevin, der. Bunun üzerine melekler onu severler. Sonra yeryüzündeki insanlar da onu severler ve ondan râzı olurlar."[1]

Yine Ebû Hureyre'den -radıyallahu anh- rivâyet olunduğuna göre, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((إِذَا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ كَانَ عَلَى كُلِّ بَابٍ مِنْ أَبْوَابِ الْمَسْجِدِ الْمَلَائِكَةُ يَكْتُبُونَ الْأَوَّلَ فَالْأَوَّلَ، فَإِذَا جَلَسَ الْإِمَامُ طَوَوُا الصُّحُفَ، وَجَاءُوا يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ.))

[رواه البخاري]

"Cuma günü olduğunda, mescidin kapılarından her birinin girişinde melekler bulunur ve mescide gelenlerin isimlerini tek tek kaydederler. İmam (hutbe vermek için) minbere çıkıp oturduğunda defterleri dürerler ve hutbeyi dinlemeye gelirler."[2]

Kalplerinde eğrilik olan toplulukların dedikleri gibi, melekler mânevî güçler değillerdir, aksine onların Kur'an ve sünnetten alınan bu deliller doğrultusunda cisimler olduğu konusunda açıktır. Nitekim müslümanlar bu delillerin gereği üzerinde oybirliğine varmışlardır.

[1] Buhârî, hadis no: 3037
[2] Buhârî, hadis no: 3039

KİTAPLARA ÎMÂN:

"Kitab", Arapçada **"yazılan"** (mektub) anlamındadır.

Burada kast edilen: Allah Teâlâ'nın bu kitaplar aracılığı ile dünya ve âhiret saadetine ulaşmaları için kullarına bir rahmet ve hidâyet olmak üzere elçilerine indirdiği kitaplardır.

Kitaplara îmân, dört hususu içerir:

1. Bu kitapların gerçekten Allah Teâlâ katından indirildiğine îmân etmeyi içerir.

2. İsmini bildiğimiz kitaba o ismiyle îmân ederiz.

Örneğin:

Kur'an, Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'e indirilmiştir.

Tevrât, Musa -aleyhisselâm-'a indirilmiştir.

İncîl, İsa -aleyhisselâm-'a indirilmiştir.

Zebûr, Dâvûd -aleyhisselâm-'a verilmiştir.

İsimlerini bilmediklerimize ise, genel olarak îmân ederiz.

3. Kur'an-ı Kerîm ile daha önce indirilen ve değiştirilmemiş veya tahrif edilmemiş kitapların haber verdikleri gibi, bu kitapların haber verdiklerini tasdik etmektir.

4. Bu kitaplarda olup da geçerli olan hükümlerle amel etmek ve ister hikmetini anlamış olalım, isterse anlamamış olalım, bu geçerli olan hükümlere râzı olmak ve teslimiyet göstermektir.

Daha önce indirilen kitapların hepsi, Yüce Kur'an ile hükümleri ortadan kaldırılmıştır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَأَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ مُصَدِّقٗا لِّمَا بَيۡنَ يَدَيۡهِ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ وَمُهَيۡمِنًا عَلَيۡهِۖ ... ﴾ [سورة المائدة من الآية :٤٨]

"**Kendisinden önceki kitap**(lar)ı **tasdik etmesi** (onlara üstün olması ve onların doğru olduklarına şâhitlik etmesi) **ve onların üzerine hâkim olması için sana kitabı indirdik.**"[1]

Buna göre, doğru olan ve Kur'an-ı Kerîm'in tasdik ettiği şeyler dışında daha önce indirilen kitaplarda geçen hükümlerden herhangi birisiyle amel etmek, câiz değildir.

Kitaplara îmân, mü'mine pek çok faydalar sağlar.

Bu faydalardan bazıları şunlardır:

1. Allah Teâlâ'nın kullarına ne kadar önem verdiğini öğrenmeyi sağlar. Öyle ki Allah Teâlâ, kullarını doğru yola iletmesi için her topluluğa bir kitap indirmiştir.

2. Allah Teâlâ'nın şeriatı hakkındaki hikmetini öğrenmeyi sağlar. Öyle ki Allah Teâlâ, her topluluğa uygun olanı onlar için dîn kılmıştır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ ... لِكُلّٖ جَعَلۡنَا مِنكُمۡ شِرۡعَةٗ وَمِنۡهَاجٗاۚ... ﴾ [سورة المائدة من الآية :٤٨]

"(Ey ümmetler! Ona göre yaşamanız için) **sizin her birinize bir şeriat ve** (apaçık) **bir yol kıldık.**"[2]

3. Allah Teâlâ'nın bu konudaki nimetine şükretmeyi sağlar.

---

[1] Mâide Sûresi:48
[2] Mâide Sûresi: 48

✡ ✡ ✡ ✡ ✡

ELÇİLERE (PEYGAMBERLERE) ÎMÂN:

"Resûl/elçi", Arapçada **"bir şeyi tebliğ etmesi için gönderilen/mürsel** demektir.

Burada kastedilen: Kendisine bir şeriat vahyedilen ve bu şeriatı tebliğ etmekle emrolunan insan demektir.

Elçilerin ilki, Nuh -aleyhisselâm-, sonuncuları ise, Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'dir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ ۞إِنَّآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ كَمَآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ نُوحٖ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ مِنۢ بَعۡدِهِۦۚ ... ﴾

[سورة النساء من الآية :١٦٣]

"(Ey Nebi!) **Şüphesiz biz, Nûh'a ve ondan sonraki nebilere vahyettiğimiz gibi,** (elçilik görevini tebliğ etmen için) **sana da vahyettik."**[1]

Enes b. Mâlik'ten -radıyallahu anh- şefaat konusunda rivâyet olunan hadiste, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((يَجْتَمِعُ الْمُؤْمِنُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُونَ لَوِ اسْتَشْفَعْنَا إِلَى رَبِّنَا، فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ: أَنْتَ أَبُو النَّاسِ، خَلَقَكَ اللَّهُ بِيَدِهِ، وَأَسْجَدَ لَكَ مَلَائِكَتَهُ، وَعَلَّمَكَ أَسْمَاءَ كُلِّ شَيْءٍ، فَاشْفَعْ لَنَا عِنْدَ رَبِّكَ حَتَّى يُرِيحَنَا مِنْ مَكَانِنَا هَذَا، فَيَقُولُ: لَسْتُ هُنَاكُمْ، وَيَذْكُرُ ذَنْبَهُ فَيَسْتَحِي، ائْتُوا نُوحًا؛ فَإِنَّهُ أَوَّلُ رَسُولٍ بَعَثَهُ اللَّهُ إِلَى أَهْلِ الْأَرْضِ، فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ: لَسْتُ هُنَاكُمْ، وَيَذْكُرُ سُؤَالَهُ رَبَّهُ مَا لَيْسَ لَهُ بِهِ عِلْمٌ فَيَسْتَحِي، فَيَقُولُ: ائْتُوا

[1] Nisâ Sûresi:163

خَلِيلَ الرَّحْمَنِ، فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ: لَسْتُ هُنَاكُمْ، ائْتُوا مُوسَى عَبْدًا كَلَّمَهُ اللَّهُ وَأَعْطَاهُ التَّوْرَاةَ، فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ: لَسْتُ هُنَاكُمْ، وَيَذْكُرُ قَتْلَ النَّفْسِ بِغَيْرِ نَفْسٍ فَيَسْتَحِي مِنْ رَبِّهِ، فَيَقُولُ: ائْتُوا عِيسَى عَبْدَ اللهِ وَرَسُولَهُ وَكَلِمَةَ اللهِ وَرُوحَهُ، فَيَقُولُ: لَسْتُ هُنَاكُمْ، ائْتُوا مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَبْدًا غَفَرَ اللهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ، فَيَأْتُونِي فَأَنْطَلِقُ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ عَلَى رَبِّي، فَيُؤْذَنَ لِي، فَإِذَا رَأَيْتُ رَبِّي وَقَعْتُ سَاجِدًا، فَيَدَعُنِي مَا شَاءَ اللهُ، ثُمَّ يُقَالُ: ارْفَعْ رَأْسَكَ، وَسَلْ تُعْطَهْ، وَقُلْ يُسْمَعْ، وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ، فَأَرْفَعُ رَأْسِي فَأَحْمَدُهُ بِتَحْمِيدٍ يُعَلِّمُنِيهِ، ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا فَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ، ثُمَّ أَعُودُ إِلَيْهِ فَإِذَا رَأَيْتُ رَبِّي مِثْلَهُ، ثُمَّ أَشْفَعُ فَيَحُدُّ لِي حَدًّا فَأُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ، ثُمَّ أَعُودُ الرَّابِعَةَ فَأَقُولُ مَا بَقِيَ فِي النَّارِ إِلَّا مَنْ حَبَسَهُ الْقُرْآنُ، وَوَجَبَ عَلَيْهِ الْخُلُودُ يَعْنِي قَوْلَ اللهِ تَعَالَى خَالِدِينَ فِيهَا.)) [رواه البخاري]

"Kıyâmet gününde, mü'minler toplanacaklar ve 'Rabbimizin katında bize şefaat (aracılık) edecek birisini bulsak' diyecekler. Bunun üzerine Âdem -aleyhisselam-`a gelecekler ve:

-Ey Âdem! Sen insanların babasısın. Allah seni kendi eliyle yarattı. Meleklerine senin önünde secde ettirdi. Bütün isimleri sana öğretti. [Allah katında itibarın, makamın var.] Rabbin nezdinde bizim için şefaatte bulunmaz mısın? Bulunduğumuz bu durumdan bizi rahata kavuşturmaz mısın?' diye talepte bulunacaklar.

O ise:

-Benim şefaat etme yetkim yok' diyecek ve (cennette yasak olan ağaçtan yiyerek âsi olduğu) günahını hatırlayıp utanacak ve:

-Siz Nûh'a gidin! Çünkü o, Allah'ın yeryüzüne gönderdiği ilk elçidir, diyecek. Bunun üzerine insanlar ona gidecekler. O ise:

-Benim şefaat etme yetkim yok, diyecek ve bilmeden (oğlu için) Rabbinden istediğini hatırlayıp utanacak ve:

-Halilullah'a (İbrahim'e) gidin' diyecek. İnsanlar İbrahim -aleyhisselam-`a gidecekler. Ancak o da:

-Ben yetkili değilim! Ancak Allah'ın kendisiyle konuştuğu ve kendisine Tevrât'ı verdiği Musa'ya gidin, diyecek. Bunun üzerine insanlar ona gidecekler. O ise:

-Haksız yere öldürdüğü canı hatırlayıp Rabbinden utanacak ve:

-Allah'ın kulu, elçisi, kelâmı ve rûhu olan İsa'ya gidin, diyecek. Bunun üzerine O:

-Ben buna yetkili değilim. Fakat Allah'ın geçmiş ve gelecek günahlarını bağışladığı, kulu Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gidin! diyecek. Bunun üzerine bana gelecekler. Gidip Rabbimin huzuruna çıkmak için izin talep edeceğim. Bana izin verilecek. Rabbimi görünce, Rabbime secdeye kapanacağım. Allah'ın dilediği kadar secdede kalacağım. Sonra şöyle denilecek:

-Ey Muhammed! Başını kaldır! Dilediğini söyle, söylediğine kulak verilecek. Ne arzu ediyorsan iste, talebin yerine gelecektir! Şefaatte bulun, şefaatin kabul edilecektir! buyuracak. Bunun üzerine ben, başımı yerden kaldırıp bana öğrettiği hamdlerle ona hamd edeceğim. Sonra şefaat edeceğim. Bana bir sınır konulacak ve onları cennete girdireceğim. Sonra Rabbime tekrar dönüp O'nu görünce önceki gibi secdeye kapanacağım. Sonra bana bir sınır konulacak ve onları cennete girdireceğim. Sonra Rabbime dördüncü defa dönüp şöyle diyeceğim:

-Cehennemde, Kur'an'ın mâni olduğu ve orada kalmaları gerekli olan kimselerden başka kimse kalmadı."[1]

Allah Teâlâ, Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- hakkında ise şöyle buyurmuştur:

﴿ مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَآ أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ ٱللَّهِ وَخَاتَمَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ ... ﴾

[1] Buhârî, Kitabu Rikak, Cennet ve Cehennem'in vasfı babı, hadis no: 6197

[سورة الأحزاب من الآية :٤٠]

"Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirisinin babası değildir. Fakat O, Allah'ın elçisi ve nebilerin sonuncusudur."[1]

Allah Teâlâ'nın müstakil bir şeriatla gönderdiği bir elçiden veya daha önceki nebinin şeriatını yenilemesi için kendisine vahyedilen bir nebiden yoksun hiçbir topluluk bırakmamıştır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعْبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ... ﴾

[سورة النحل من الآية :٣٦]

"Şüphesiz biz, (geçmişte) **her ümmete bir elçi gönderdik** (ve ona şöyle söylemesini emrettik)**: 'Yalnızca Allah'a ibâdet edin ve Tâğûta ibâdet etmekten sakının."[2]**

﴿ إِنَّآ أَرْسَلْنَٰكَ بِٱلْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا ۚ وَإِن مِّنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾ ﴾

[سورة فاطر الآية :٢٤]

"Şüphesiz biz, (seni tasdik edeni ve sünnetine göre hareket edeni cennetle) **müjdeleyici ve** (seni yalanlayanı ve sana karşı geleni cehennemle) **uyarıcı olman için seni hak ile gönderdik. İçlerinde uyarıcı olmayan hiçbir ümmet yoktur."[3]**

﴿ إِنَّآ أَنزَلْنَا ٱلتَّوْرَىٰةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ ۚ يَحْكُمُ بِهَا ٱلنَّبِيُّونَ ٱلَّذِينَ أَسْلَمُواْ لِلَّذِينَ هَادُواْ وَٱلرَّبَّٰنِيُّونَ وَٱلْأَحْبَارُ بِمَا ٱسْتُحْفِظُواْ مِن كِتَٰبِ ٱللَّهِ وَكَانُواْ عَلَيْهِ شُهَدَآءَ ۚ ... ﴾

[سورة المائدة الآية :٤٤]

---

[1] Ahzâb Sûresi: 40
[2] Nahl Sûresi:36
[3] Fâtır Sûresi:24

"Andolsun ki biz, içerisinde hidâyet (doğru yolu gösterip hükümleri açıklayan) ve nûr olan Tevrât'ı indirdik. Allah'ın emrine teslim olmuş nebiler, yahûdiler arasında Tevrât ile hükmederlerdi. Rablerinin emrine teslim olmuş yahûdîlerden âbid kimseler ve âlimler de onunla hükmetmişler ve nebilerinin yahûdiler arasında Tevrât ile hükmettiklerine hepsi şâhitlik etmişlerdi."[1]

Elçiler, yaratılmış insanlardır. Onlar, rubûbiyet ve ulûhiyet hususiyetlerinden hiçbir şeye sâhip değillerdir.

Nitekim Allah Teâlâ, elçilerin efendisi ve makam yönünden Allah katında elçilerin en büyüğü olan elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿ قُل لَّآ أَمۡلِكُ لِنَفۡسِي نَفۡعٗا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَآءَ ٱللَّهُۚ وَلَوۡ كُنتُ أَعۡلَمُ ٱلۡغَيۡبَ لَٱسۡتَكۡثَرۡتُ مِنَ ٱلۡخَيۡرِ وَمَا مَسَّنِيَ ٱلسُّوٓءُۚ إِنۡ أَنَا۠ إِلَّا نَذِيرٞ وَبَشِيرٞ لِّقَوۡمٖ يُؤۡمِنُونَ ١٨٨ ﴾

[سورة الأعراف الآية :١٨٨]

"(Ey Nebi! Onlara) de ki: 'Ben, Allah'ın dilediğinden başka kendime herhangi bir fayda ya da zarar verecek güce sahip değilim. Eğer ben gaybı bilseydim, elbette daha çok hayır yapmak isterdim ve bana hiçbir kötülük de dokunmazdı. Ben, inanan bir topluluk için sadece bir uyarıcı ve müjdeleyiciyim."[2]

﴿ قُلۡ إِنِّي لَآ أَمۡلِكُ لَكُمۡ ضَرّٗا وَلَا رَشَدٗا ٢١ قُلۡ إِنِّي لَن يُجِيرَنِي مِنَ ٱللَّهِ أَحَدٞ وَلَنۡ أَجِدَ مِن دُونِهِۦ مُلۡتَحَدًا ٢٢ ﴾ [سورة الجن الآيتان :٢١-٢٢]

"(Ey Nebi! Onlara) de ki: Ben, sizden ne bir zararı savmaya, ne de size bir yarar sağlamaya gücüm yeter. De ki: Allah'(ın azabın)dan hiç kimse beni kurtaramaz. (Azabından kaçıp) sığınabileceğim başka bir yer de bulamam."[3]

---

[1] Mâide Sûresi:44
[2] A'raf Sûresi: 188
[3] Cin Sûresi: 21-22

İnsanlığın hususiyetlerinden olan hastalık, ölüm, yeme ve içme ihtiyacı ve diğer şeylere, elçiler de maruz kalırlar.

Nitekim Allah Teâlâ, İbrahim -aleyhisselâm- hakkında onun Rabbini vasfederken onun diliyle şöyle buyurmuştur:

﴿ وَٱلَّذِى هُوَ يُطۡعِمُنِى وَيَسۡقِينِ ۝٧٩ وَإِذَا مَرِضۡتُ فَهُوَ يَشۡفِينِ ۝٨٠ وَٱلَّذِى يُمِيتُنِى ثُمَّ يُحۡيِينِ ۝٨١ ﴾ [سورة الشعراء الآيتان:٧٩-٨١]

"(İbrahim dedi ki:) **Bana yediren ve içiren O'dur. Hastalandığımda bana şifâ veren O'dur. Beni** (dünyada rûhumu alarak) **öldürecek, sonra da** (kıyâmet gününde) **diriltecek olan O'dur."**[1]

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- de bu konuda şöyle buyurmuştur:

((إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ، أَنْسَى كَمَا تَنْسَوْنَ، فَإِذَا نَسِيتُ فَذَكِّرُونِي))

[رواه البخاري ومسلم]

"Ben, ancak sizin gibi bir insanım. Sizin unuttuğunuz gibi, ben de unuturum. O halde unuttuğum zaman, bana hatırlatın." [2]

Allah Teâlâ, ibâdetleri sebebiyle elçileri en yüce makamlarda ve övgü bağlamında nitelendirmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ, Nûh -aleyhisselâm- hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿ ذُرِّيَّةَ مَنۡ حَمَلۡنَا مَعَ نُوحٍۚ إِنَّهُۥ كَانَ عَبۡدٗا شَكُورٗا ۝٣ ﴾ [سورة الإسراء :٣]

"**Ey Nûh ile birlikte** (gemiyle kurtarıp) **taşıdığımız kimselerin nesli!** (İbâdette Allah'a ortak koşmayın ve Nûh'u örnek alarak O'nun nimetlerine şükredenler olun). **Şüphesiz o,** (bütün azalarıyla) **Allah'a çokça şükreden bir kul idi."**[3]

---

[1] Şuara Sûresi: 79-81
[2] Buhârî ve Müslim
[3] Buhârî ve Müslim

Allah Teâlâ, Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- hakkında ise şöyle buyurmuştur:

﴿ تَبَارَكَ ٱلَّذِى نَزَّلَ ٱلْفُرْقَانَ عَلَىٰ عَبْدِهِۦ لِيَكُونَ لِلْعَٰلَمِينَ نَذِيرًا ۝١ ﴾

[سورة الفرقان الآية :١]

"(Cinleri ve insanları, Allah'ın azabından korkutmak için) **Âlemlere uyarıcı olsun diye kuluna Furkân'ı** (Kur'an'ı) **indiren Allah'ın hayır ve bereketi pek çoktur."**[1]

Allah Teâlâ, İbrahim, İshak ve Yakub -Allah'ın salât ve selâmı onların üzerine olsun- haklarında ise şöyle buyurmuştur:

﴿ وَٱذْكُرْ عِبَٰدَنَآ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ أُو۟لِى ٱلْأَيْدِى وَٱلْأَبْصَٰرِ ۝٤٥ إِنَّآ أَخْلَصْنَٰهُم بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى ٱلدَّارِ ۝٤٦ وَإِنَّهُمْ عِندَنَا لَمِنَ ٱلْمُصْطَفَيْنَ ٱلْأَخْيَارِ ۝٤٧ ﴾

[سورة ص الآيـات :٤٥-٤٧]

"(Ey Nebi! Allah'a itaatte) **güçlü ve** (O'nun dîninde) **basîretli kullarımız İbrâhîm, İshâk ve Yâkub'u da hatırla. Şüphesiz biz, onlara büyük bir ayrıcalık verdik. Öyle ki onları, âhiret yurdunu kalplerinde düşünen kimseler kıldık.** (Nitekim bize itaat ederek âhiret yurdu için çalışıp insanları O'na çağırdılar). **Şüphesiz onlar** (elçiler), **katımızdaki seçkin kimselerdendir."**[2]

Allah Teâlâ, Meryem oğlu İsâ -aleyhisselâm- hakkında ise şöyle buyurmuştur:

﴿ إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَٰهُ مَثَلًا لِّبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ۝٥٩ ﴾

[سورة الزخرف الآية :٥٩]

---

[1] Furkân Sûresi:1

[2] Sâd Sûresi:45

"Kendisine (elçilik vererek) **ikrâmda bulunduğumuz ve İsrâîloğullarına bir mûcize** (ve ibret) **kıldığımız O** (İsâ), **bir kuldan başka bir şey değildir."**[1]

Elçilere (peygamberlere) îmân, dört hususu içerir:

1. Elçilere verilen risâlet (elçilik) görevlerinin Allah Teâlâ tarafından hak olduğuna îmân etmeyi içerir.

Her kim, elçilerden birisinin elçiliğini inkâr ederse, hepsini inkâr etmiş sayılır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ ٱلْمُرْسَلِينَ ۝﴾ [سورة الشعراء الآية : ١٠٥]

"Nuh'un kavmi, elçilerini yalanladılar."[2]

Nuh -aleyhisselâm-'ı yalanladıklarında ondan önce hiçbir elçi olmamasına rağmen Allah, Nûh -aleyhisselâm-'ın kavmini, bütün elçileri yalanlamış olarak kabul etmiştir.

Buna göre Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'i yalanlayan ve O'na uymayan hıristiyanlar, aynı zamanda Meryem oğlu İsa'yı da yalanlamış ve ona tâbi olmamış sayılırlar. Özellikle İsa -aleyhisselâm-, Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'i hıristiyanlara müjdelediği halde...

Allah Teâlâ'nın, Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- ile hıristiyanları dalâletten kurtarıp dosdoğru yola iletecek bir elçi olduğuna îmân etmedikçe, bu müjdenin hıristiyanlar için hiçbir anlamı yoktur.

2. Elçilerden ismini bildiğimize, ismiyle îmân ederiz.

Örneğin Muhammed, İbrahim, Musa, İsa, Nûh gibi -Allah'ın salât ve selâmı, onların üzerine olsun-.

---

[1] Zuhruf Sûresi:59

[2] Şuarâ Sûresi:105
Böylelikle onlar, bütün elçileri yalanlamış oldular. Çünkü her elçi, kendisinden önceki elçilerin getirdiklerini tasdik etmekle emrolunmuştur. (Çeviren)

Bu beş elçi, Ulu'l-Azm olarak bilinir.

Nitekim Allah Teâlâ, Kur'an-ı Kerim'de iki yerde onları zikretmiş ve şöyle buyurmuştur:

﴿ وَإِذۡ أَخَذۡنَا مِنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مِيثَٰقَهُمۡ وَمِنكَ وَمِن نُّوحٖ وَإِبۡرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ٱبۡنِ مَرۡيَمَۖ وَأَخَذۡنَا مِنۡهُم مِّيثَٰقًا غَلِيظٗا ٧ ﴾ [سورة الأحزاب الآية :٧]

"(Ey Nebi! Hatırlar mısın?) **Biz, nebilerden** (risâleti tebliğ edeceklerine dâir) **söz almıştık. Senden, Nûh'tan, İbrahim'den, Musa'dan ve Meryem oğlu İsa'dan da** (söz almıştık).**Biz, onlardan** (risâleti tebliğ ederek emâneti yerine getireceklerine ve birbirlerini tasdik edeceklerine dâir) **kesin bir söz almıştık.**"[1]

﴿ ۞شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحٗا وَٱلَّذِيٓ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ وَمَا وَصَّيۡنَا بِهِۦٓ إِبۡرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓۖ أَنۡ أَقِيمُواْ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُواْ فِيهِۚ ... ﴾

[سورة الشورى الآية :١٣]

"(Ey insanlar!) **Dîni ayakta tutun ve ayrılığa düşmeyin diye Nûh'a** (tebliğ etmesini) **tavsiye ettiğini, sana vahyettiğimizi, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya tavsiye ettiğimizi, Allah size dîn kıldı.**"[2]

Elçilerden isimlerini bildiklerimize ise, genel olarak îmân ederiz.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَلَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا رُسُلٗا مِّن قَبۡلِكَ مِنۡهُم مَّن قَصَصۡنَا عَلَيۡكَ وَمِنۡهُم مَّن لَّمۡ نَقۡصُصۡ عَلَيۡكَۗ ... ﴾ [سورة غافر من الآية :٧٨]

"(Ey Muhammed!) **Andolsun ki senden önce** (birçok) **elçiler** (peygamberler) **gönderdik. Onlardan kimisini**(n haberini) **sana anlattık, kimisini de sana anlatmadık.**"

---

[1] Ahzâb Sûresi:7
[2] Şûrâ Sûresi:13

3. Elçilerin haber verdikleri doğru şeyleri tasdik etmek gerekir.

4. Elçilerden bize gönderilenin şeriatına göre hareket etmek ve ona göre yaşamak gerekir. O elçi de insanların hepsine birden gönderilen Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'dir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾ ﴾ [سورة النساء الآية :٦٥]

"**Hayır! Rabbine yemîn olsun ki** (Ey Nebi!) **Onlar kendi aralarında çıkan anlaşmazlıklarda** (hayatta iken) **seni,** (vefatından sonra da sünnetini) **hakem kılıp sonra da senin verdiğin hükme içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan ve ona tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça îmân etmiş olmazlar.**"[2]

Elçilere îmân, mü'mine pek çok faydalar sağlar.

Bu faydalardan bazıları şunlardır:

1. Allah Teâlâ'nın kullarına olan rahmeti ve onlara verdiği kıymeti bilmemizi sağlar. Öyle ki Allah'ın dosdoğru yoluna iletmek ve O'na nasıl ibâdet etmek gerektiğini açıklamak için Allah Teâlâ insanlara elçiler göndermiştir. Çünkü insan aklı, yalnız başına bu şeyleri idrak edemez.

2. Bu büyük nimetine karşılık olarak Allah Teâlâ'ya şükretmemizi sağlar.

3.Elçileri sevmemizi, onlara gereği gibi saygı göstermemizi ve onları lâyık oldukları şekilde övmemizi sağlar.Çünkü elçiler, Allah Teâlâ'nın elçileridir.Onlar, Allah Teâlâ'ya ibâdet eden, O'nun elçilik görevini tebliğ eden, Allah Teâlâ'nın kullarına nasihat eden kimselerdir.

İnatçı kâfirler (tarih boyunca), Allah'ın göndermiş olduğu elçilerin insanlardan olamayacağını iddiâ ederek elçileri yalanlamışlardır.

---

[1] Ğâfir (Mü'min) Sûresi: 87
[2] Nisâ Sûresi: 65

Nitekim Allah Teâlâ bu iddiâyı boşa çıkarıp geçersiz kılmış ve şöyle buyurmuştur:

﴿ وَمَا مَنَعَ ٱلنَّاسَ أَن يُؤۡمِنُوٓاْ إِذۡ جَآءَهُمُ ٱلۡهُدَىٰٓ إِلَّآ أَن قَالُوٓاْ أَبَعَثَ ٱللَّهُ بَشَرٗا رَّسُولٗا ٩٤ قُل لَّوۡ كَانَ فِي ٱلۡأَرۡضِ مَلَٰٓئِكَةٞ يَمۡشُونَ مُطۡمَئِنِّينَ لَنَزَّلۡنَا عَلَيۡهِم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ مَلَكٗا رَّسُولٗا ٩٥ ﴾ [سورة الإسراء الآيتان :٩٤-٩٥]

"**İnsanlara hidâyet rehberi geldiğinde, onların** (Allah'a ve elçisine) **îmân etmelerine, 'Allah, elçi olarak bir insanı mı gönderdi?' demeleri engel olmuştur.** (Ey Nebi! Müşriklere) **De ki: Eğer yeryüzünde yürüyen ve nimetlerinden istifade eden melekler olsaydı, biz onlara gökten elçi olarak bir melek indirirdik** (gönderirdik)."[1]

Allah Teâlâ, elçinin mutlaka insan olması gerektiğini belirterek bu iddiâyı boşa çıkarıp geçersiz kılmıştır. Çünkü elçi, insanlar olan yeryüzü halkına gönderilmiştir. Şayet yeryüzü halkı melekler olsaydı, onlar gibi olması için, onlara gökten bir meleği elçi olarak indirirdi.

Aynı şekilde Allah Teâlâ, elçileri yalanlayanların şöyle dediklerini haber vermiştir:

﴿ ۞قَالَتۡ رُسُلُهُمۡ أَفِي ٱللَّهِ شَكّٞ فَاطِرِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ يَدۡعُوكُمۡ لِيَغۡفِرَ لَكُم مِّن ذُنُوبِكُمۡ وَيُؤَخِّرَكُمۡ إِلَىٰٓ أَجَلٖ مُّسَمّٗىۚ قَالُوٓاْ إِنۡ أَنتُمۡ إِلَّا بَشَرٞ مِّثۡلُنَا تُرِيدُونَ أَن تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعۡبُدُ ءَابَآؤُنَا فَأۡتُونَا بِسُلۡطَٰنٖ مُّبِينٖ ١٠ قَالَتۡ لَهُمۡ رُسُلُهُمۡ إِن نَّحۡنُ إِلَّا بَشَرٞ مِّثۡلُكُمۡ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَمُنُّ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦۖ وَمَا كَانَ لَنَآ أَن نَّأۡتِيَكُم بِسُلۡطَٰنٍ إِلَّا بِإِذۡنِ ٱللَّهِۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلۡيَتَوَكَّلِ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ١١ ﴾ [سورة إبراهيم الآيتان :١٠-١١]

"**Onlar: Siz de sadece bizim gibi birer insansınız** (elçi olabilmeniz için sizi bizden üstün kılan bir tarafınız yoktur). **Atalarımızın ibâdet ettiklerinden bizi alıkoymak istiyorsunuz. O halde bize** (sizin doğru söylediğinize şâhitlik eden)

---

[1] İsrâ Sûresi: 94-95

apaçık bir delil getirin, dediler. Elçileri onlara dediler ki: (Gerçekten) **Biz,** (dediğiniz gibi) **ancak sizin gibi birer insanız.Fakat Allah, kullarından dilediğine iyilikte bulunur** (ve onu risâlet görevi için seçer). (İstediğiniz apaçık delile gelince), **Allah'ın izni olmadıkça biz size delil getiremeyiz. Müminler** (her işlerinde) **sadece Allah'a dayansınlar."**[1]

[1] İbrahim Sûresi: 10-11

ÂHİRET GÜNÜNE ÎMÂN:

Âhiret günü: İnsanların hesap ve cezâ için yeniden diriltilecekleri kıyâmet günüdür.

Âhiret günü denilmesinin sebebi; o günden sonra başka bir günün olmamasından dolayıdır. Zirâ cennetlikler, cennetteki yerlerine, cehennemlikler ise cehennemdeki yerlerine yerleşeceklerdir.

Âhiret gününe îmân üç hususu içerir:

1. Ölümden sonraki diriliş anlamına gelen "Ba's"a îmân etmeyi içerir. Bu da ölülerin Sûr'a ikinci üflenişten sonraki diriltilmesidir.

Sûr'a üflendiği zaman ölüler yeniden diriltilecekler ve insanlar yalınayak, çıplak ve sünnetsiz olarak hesap vermek üzere Âlemlerin Rabbinin huzuruna duracaklardır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ ... كَمَا بَدَأۡنَآ أَوَّلَ خَلۡقٖ نُّعِيدُهُۥۚ وَعۡدًا عَلَيۡنَآۚ إِنَّا كُنَّا فَٰعِلِينَ ١٠٤ ﴾

[سورة الأنبياء من الآية :١٠٤]

"(Kıyâmet günü insanı) tıpkı ilk defa (anasından yeni doğduğu gün) yarattığımız gibi onu yeniden diriltiriz. Bunu yerine getirmeyi gerçekten vadettik. Bir şeyi vadettiğimiz-de (onu dâima) yerine getiririz."[1]

Ba'sın (ölümden sonraki dirilişin) gerçek ve sâbit olduğuna Kur'an, sünnet ve müslümanların icmâı delâlet etmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ ثُمَّ إِنَّكُم بَعۡدَ ذَٰلِكَ لَمَيِّتُونَ ١٥ ثُمَّ إِنَّكُمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ تُبۡعَثُونَ ١٦ ﴾

[1] Enbiyâ Sûresi:104

[سورة المؤمنون الآيتان :١٥-١٦]

"(Ey insanlar!) **Sonra siz, bundan** (ecelinizin bitmesin-den) **sonra mutlaka öleceksiniz. Sonra da şüphesiz siz, kıyâmet gününde yeniden diriltileceksiniz."**[1]

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- de bu konuda şöyle buyurmuştur:

((يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلاً.)) [متفق عليه]

"İnsanlar, kıyâmet gününde yalınayak, çıplak ve (erkekler) **sünnetsiz olarak haşrolunacaklardır."**[2]

Müslümanlar, kıyâmet gününde insanların yeniden diriltileceklerinin sâbit olduğunda icmâ etmişlerdir. Onların yaratılışlarının hikmetinin gereği de budur. Zirâ bu hikmet, Allah'ın, yeryüzündeki bu halife için yeniden dönecekleri bir zamanın olmasını ve elçilerin dili üzere görevlendirdiği bu kimselere yaptıklarının karşılığını vermesini gerektirir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَٰكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾ ﴾

[سورة المؤمنون الآية :١١٥]

"Sizi, boş yere (emir ve yasak, sevap ve ceza olmaksızın) **yarattığımızı ve** (kıyâmet günü) **gerçekten huzurumuza geri getirilmeyeceğinizi mi sandınız."**[3]

Allah Teâlâ, elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- hakkında ise şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّ ٱلَّذِى فَرَضَ عَلَيْكَ ٱلْقُرْءَانَ لَرَآدُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ ..﴾[سورة القصص من الآية : ٨٥]

"(Ey Nebi!) **Şüphesiz sana Kur'an'ı indiren,** (onu tebliğ etmeyi ve ona sımsıkı sarılmayı) **farz kılan Allah, mutlaka seni döneceğin yere** (Mekke'ye) **döndürecektir."**

[1] Mu'minûn Sûresi: 15-16
[2] Buhârî ve Müslim
[3] Mu'minûn Sûresi: 115

2. Hesap ve cezaya îmân etmeyi içerir.

Kul, amelinden hesaba çekilecek ve yaptıklarının karşılığını alacaktır. Kur'an, sünnet ve müslümanların icmâı buna delâlet etmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ إِنَّ إِلَيۡنَآ إِيَابَهُمۡ ٢٥ ثُمَّ إِنَّ عَلَيۡنَا حِسَابَهُم ٢٦ ﴾ [سورة الغاشية الآيتان:٢٥-٢٦]

"Şüphesiz onların (ölümden sonraki) **dönüşü, sadece bizedir. Sonra onların** (yaptıklarından) **sorguya çekilmesi de sadece bize âittir."**[2]

﴿ مَن جَآءَ بِٱلۡحَسَنَةِ فَلَهُۥ عَشۡرُ أَمۡثَالِهَاۖ وَمَن جَآءَ بِٱلسَّيِّئَةِ فَلَا يُجۡزَىٰٓ إِلَّا مِثۡلَهَا وَهُمۡ لَا يُظۡلَمُونَ ١٦٠ ﴾ [سورة الأنعام الآية :١٦٠]

"Kim, (kıyâmet günü Rabbinin huzuruna) **bir iyilikle gelirse, ona getirdiğinin on katı** (iyilik) **vardır. Kim de bir kötülükle gelirse, o sadece getirdiğinin** (günahının) **misliyle cezâlandırılır. Onlar** (hiçbir) **haksızlığa uğratılmazlar."**[3]

﴿ وَنَضَعُ ٱلۡمَوَٰزِينَ ٱلۡقِسۡطَ لِيَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِ فَلَا تُظۡلَمُ نَفۡسٞ شَيۡـٔٗاۖ وَإِن كَانَ مِثۡقَالَ حَبَّةٖ مِّنۡ خَرۡدَلٍ أَتَيۡنَا بِهَاۗ وَكَفَىٰ بِنَا حَٰسِبِينَ ٤٧ ﴾ [سورة الأنبياء الآية :٤٧]

"Biz, kıyâmet günü adâlet terâzileri kurarız. Artık hiç kimse bir haksızlığa uğramaz. (Yapılan bu iş, hayır olsun, şer olsun) **bir hardal tanesi ağırlığınca bile olsa, onu** (terâziye) **getiririz. Hesap gören olarak biz,** (herkese) **yeteriz."**[4]

Abdullah b. Ömer'den -radıyallahu anhuma- rivâyet olunduğuna göre, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

---

[1] Kasas Sûresi: 85
[2] Ğâşiye Sûresi: 25-26
[3] En'âm Sûresi:160
[4] Enbiyâ Sûresi:47

((إِنَّ اللهَ يُدْنِي الْمُؤْمِنَ فَيَضَعُ عَلَيْهِ كَنَفَهُ وَيَسْتُرُهُ، فَيَقُولُ: أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا؟ أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا؟ فَيَقُولُ: نَعَمْ أَيْ رَبِّ، حَتَّى إِذَا قَرَّرَهُ بِذُنُوبِهِ وَرَأَى فِي نَفْسِهِ أَنَّهُ قَدْ هَلَكَ قَالَ: سَتَرْتُهَا عَلَيْكَ فِي الدُّنْيَا، وَأَنَا أَغْفِرُهَا لَكَ الْيَوْمَ، فَيُعْطَى كِتَابَ حَسَنَاتِهِ، وَأَمَّا الْكُفَّارُ وَالْمُنَافِقُونَ فَيُنَادَى بِهِمْ عَلَى رُءُوسِ الْخَلَائِقِ: ﴿ ... هَٰٓؤُلَآءِ ٱلَّذِينَ كَذَبُواْ عَلَىٰ رَبِّهِمۡۚ أَلَا لَعۡنَةُ ٱللَّهِ عَلَى ٱلظَّٰلِمِينَ ١٨ ﴾ [متفق عليه]

"Şüphesiz Allah, (kıyâmet günü) mü'min kulunu (ikram ve ihsanına) yaklaştırır, üzerine perdesini koyup onu örter ve: '(İşlediğin) şu günahı biliyor musun? Şu günahı biliyor musun?' der. O da:

-Evet yâ Rabbi! der.

Tâ ki bütün günahlarını kabul eder ve kendi kendine, artık helâk olacağını görünce, Allah ona şöyle der:

-O günahlarını dünyada iken görmezden geldim. Bugün ise onları senin için bağışlıyorum.

Ardından sevapları bulunan amel defteri ona verilir. Kâfirler ve münâfıklara gelince, yaratılanların arasından (Allah'ın huzuruna getirilecekler ve) şâhitler onlara:

-İşte (dünyada) Rablerine yalan söyleyenler (O'na iftirâ edenler) bunlardır. Bilin ki Allah'ın lâneti, zâlimlerin üzerinedir, diyeceklerdir."[1]

Yine, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'den sahih olarak haber verilen hadiste buyurmuştur:

((إِنَّ اللهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ، ثُمَّ بَيَّنَ ذَلِكَ. فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا، كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ، وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً.)) [متفق عليه]

---

[1] Buhârî ve Müslim

"Şüphesiz Allah -azze ve celle-, iyilikleri (sevapları) ve kötülükleri (günahları) yazmış, sonra da bunları detaylı olarak (şu sözüyle) açıklamıştır:

-Her kim, bir iyilik yapmaya azmeder de onu yapmazsa, Allah kendi katından ona bir tam iyilik yazar. Eğer o, iyilik yapmaya azmeder de onu yaparsa, Allah kendi katından ona on iyilikten yedi yüz iyiliğe, hatta kat kat daha fazla yazar. Her kim de, bir kötülük yapmaya (günah işlemeye) azmeder de onu yapmazsa, Allah kendi katından ona bir tam iyilik yazar. Eğer o, kötülük yapmaya azmeder de onu yaparsa, ona sadece bir kötülük (günah) yazar."[1]

Müslümanlar, yapılan amellere karşılık hesap ve cezânın sâbit olduğunda icmâ etmişlerdir. Bu da hikmetin gereğidir. Çünkü Allah Teâlâ kitaplar indirip elçiler göndermiş, elçilerin getirmiş oldukları şeyleri kabul etmelerini ve yapılması gerekenlere göre hareket etmelerini onlara farz kılmış, bu konuda muhâlif olanlarla savaşmalarını onlara gerekli kılmış, muhâliflerin kanlarını, evlatlarını, kadınlarını ve mallarını müslümanlara helal kılmıştır. Eğer hesap ve cezâ olmasaydı bu durum, abesle iştigal etmek olurdu ki, hikmet sahibi Rab Teâlâ bundan münezzehtir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuya işâret etmiş ve şöyle buyurmuştur:

﴿ فَلَنَسْـَٔلَنَّ ٱلَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْـَٔلَنَّ ٱلْمُرْسَلِينَ ٦ فَلَنَقُصَّنَّ عَلَيْهِم بِعِلْمٍ ۖ وَمَا كُنَّا غَآئِبِينَ ٧ ﴾ [سورة الأعراف الآيتان :٦-٧]

"Kendilerine (elçi) gönderilenlere (elçilerimizin çağrısına uydunuz mu diye) mutlaka soracağız, gönderilen elçilere de (elçilik görevini tebliğ edip-etmediklerinden ve onların çağrılarına ümmetlerinin uyup-uymadıklarından) elbette soracağız. Sonra da onlara, (dünyada yaptıklarını) tam bir bilgi ile anlatacağız. Biz, onlardan (hiçbir zaman) uzak olmadık."[2]

[1] Buhârî ve Müslim
[2] A'râf Sûresi: 6-7

3. **Cennet ve cehenneme îmân etmeyi içerir.**

Âhiret gününe îmân; cennete, cehenneme ve her ikisinin cinler ve insanlar için ebedî dönüş yeri olduğuna îmân etmeyi içerir. Cennet, Allah Teâlâ'nın muttakî mü'minler için hazırladığı nimetler yurdudur. Onlar ki, Allah Teâlâ'nın kendilerine farz kıldığı şeylere îmân eden, ibâdeti yalnızca Allah Teâlâ'ya hâlis kılmak ve elçisine uymak sûretiyle Allah Teâlâ'ya ve O'nun elçisine itaat eden kimselerdir.

Cennette, hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiç kimsenin aklına gelmeyen türlü nimetler vardır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ أُوْلَٰٓئِكَ هُمْ خَيْرُ ٱلْبَرِيَّةِ ۝٧ جَزَآؤُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ جَنَّٰتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًاۖ رَّضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُواْ عَنْهُۚ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُۥ ۝٨ ﴾ [سورة البينة الآيتان :٧-٨]

"**Îmân edip sâlih ameller işleyenlere gelince, işte yaratılmışların en hayırlısı onlardır. Onların Rableri katındaki mükâfatları,** (saraylarının) **altından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları Adn cennetleridir. Allah, onlardan râzı olmuş** (sâlih amellerini kabul etmiş), **onlar da** (kendilerine hazırladığı lütuf ve ihsana karşılık) **Allah'tan râzı olmuşlardır. İşte bu** (güzel) **mükâfat, Rabbinden korkan** (ve O'nun yasaklarından sakınan) **içindir.**"[1]

Başka bir âyet-i kerîmede şöyle buyurmuştur:

﴿ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّآ أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَآءَۢ بِمَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ ۝١٧ ﴾

[سورة السجدة الآية : ١٧]

[1] A'râf Sûresi: 6-7

"Yaptıklarına karşılık olarak, onlar (mü'minler) **için** (Allah tarafından) **göz kamaştıran neler saklandığını hiç kimse bilemez."**[1]

Cehenneme gelince, orası, Allah Teâlâ'nın kâfir ve zâlimler için hazırladığı azap yurdudur. Onlar, Allah Teâlâ'yı inkâr eden ve elçisine karşı gelen kimselerdir.

Cehennemde her türlü azap ve akla gelmeyen işkenceler vardır.

Nitekim Allah Teâlâ cehennem ve cehennem azabı hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿ وَٱتَّقُواْ ٱلنَّارَ ٱلَّتِيٓ أُعِدَّتۡ لِلۡكَٰفِرِينَ ١٣١ ﴾ [سورة آل عمران الآية :١٣١]

"Kâfirler için hazırlanan ateşten kendinizi koruyun!"[2]

﴿ وَقُلِ ٱلۡحَقُّ مِن رَّبِّكُمۡۖ فَمَن شَآءَ فَلۡيُؤۡمِن وَمَن شَآءَ فَلۡيَكۡفُرۡۚ إِنَّآ أَعۡتَدۡنَا لِلظَّٰلِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمۡ سُرَادِقُهَاۚ وَإِن يَسۡتَغِيثُواْ يُغَاثُواْ بِمَآءٖ كَٱلۡمُهۡلِ يَشۡوِي ٱلۡوُجُوهَۚ بِئۡسَ ٱلشَّرَابُ وَسَآءَتۡ مُرۡتَفَقًا ٢٩ ﴾ [سورة الكهف الآية :٢٩]

"(Ey Nebi! O gâfillere) **de ki:** (Sizin getirdiğiniz) **hak, Rabbinizdendir. O halde** (sizden) **dileyen îmân etsin, dileyen inkâr etsin. Şüphesiz biz, zâlimler** (kâfirler) **için duvarları kendilerini çepeçevre kuşatan** (şiddetli) **bir ateş hazırladık.** (Orada şiddetli susuzluktan dolayı su istemek için) **imdât dileyecek olsalar, onlara erimiş maden gibi yüzlerini haşlayan bir su getirilir.** (Susuzluğu gidermeyip aksine arttıran) **bu içecek, ne kötü bir içecek,** (cehennem de) **ne kötü kalınacak bir yerdir."**[3]

﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَعَنَ ٱلۡكَٰفِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمۡ سَعِيرًا ٦٤ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدٗاۖ لَّا يَجِدُونَ وَلِيّٗا وَلَا نَصِيرٗا ٦٥ يَوۡمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمۡ فِي ٱلنَّارِ يَقُولُونَ يَٰلَيۡتَنَآ أَطَعۡنَا ٱللَّهَ وَأَطَعۡنَا ٱلرَّسُولَا۠ ٦٦﴾

---

[1] Secde Sûresi: 17
[2] Âl-i İmrân Sûresi: 131
[3] Kehf Sûresi:29

[سورة الأحزاب الآيـات :٦٤-٦٦]

"**Şüphesiz Allah, kâfirleri** (hem dünya, hem de âhirette) **rahmetinden kovmuş ve onlar için alevli bir ateş hazırlamıştır. Onlar, orada ebedî olarak kalacaklar ve** (kendilerini savunacak) **ne bir dost, ne de** (kendilerine yardım edecek) **bir yardımcı bulacaklardır. Yüzlerinin ateşte bir yandan bir yana döndürüleceği gün, 'Keşke Allah'a ve Rasûle itaat edeydik' diyecekler.**"[1]

Ölümden sonraki bütün hususlar, Âhiret gününe îmân ile bağlantılıdır.

Bu hususlar:

a) Kabir fitnesi (sorgusu):

Ölünün defnedildikten sonra Rabbinden, dîninden ve nebisinden sorguya çekilmesidir. Allah Teâlâ, îmân edenleri sağlam söz (lâ ilâhe illallah) ile sâbit kılacaktır. Mü'min: Rabbim Allah, dînim İslâm ve Nebim Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'dir, diyecektir.

Allah Teâlâ, zâlimleri saptıracaktır.

Kâfir: (Sorulan sorulara) Hah...Hah.. Bilmiyorum! diyecektir.

Münâfık veya şüpheci kimse ise: Bilmiyorum! İnsanların bir şeyler söylediklerini işittim, ben de onu söyledim, diyecektir.

b) Kabir azabı ve nimeti:

Kabir azabı, münâfıklar ve kâfirlerden zâlimler için olacaktır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ ... وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذِ ٱلظَّٰلِمُونَ فِي غَمَرَٰتِ ٱلْمَوْتِ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ بَاسِطُوٓاْ أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوٓاْ أَنفُسَكُمُۖ ٱلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ ٱلْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ غَيْرَ ٱلْحَقِّ وَكُنتُمْ عَنْ ءَايَٰتِهِۦ تَسْتَكْبِرُونَ ٩٣ ﴾ [سورة الأنعام الآية :٩٣]

---

[1] Ahzâb Sûresi:64-66

"(Ey Nebi!) **O zâlimleri, ölümün korkunç dehşeti ile boğuşurken,** (canlarını alacak olan) **melekler de ellerini uzatmış bir halde onlara: 'Haydi düştüğünüz şu durumdan kendinizi kurtarın! Allah'a karşı gerçek olmayanı söylemenizden** (iftirâ etmenizden) **dolayı sizler, bugün en alçaltıcı azapla cezâlandırılacaksınız" derlerken onların halini bir görmüş olsaydın."**[1]

Allah Teâlâ, Firavun âilesi hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿ ٱلنَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا ۖ وَيَوْمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ أَدْخِلُوٓا۟ ءَالَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ ٱلْعَذَابِ ﴿٤٦﴾ ﴾ [سورة غافر الآية :٤٦]

"**Onlar sabah akşam ateşe sunulurlar** (Firavun âilesi, hesap gününe kadar kabirlerinde azap olunurlar): **Kıyâmetin kopacağı gün de** (yaptıkları kötü amellerine karşılık olarak) **Firavun âilesini en şiddetli azaba sokun!"**[2]

Zeyd b. Sâbit'in rivâyet ettiği hadiste, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((إِنَّ هَـذِهِ الْأُمَّـةَ تُبْـتَلَى فِي قُبُورِهَـا، فَلَـوْ لاَ أَنْ لاَ تَـدَافَنُوا لَدَعَـوْتُ اللهَ أَنْ يُسْمِعَكُمْ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ الَّذِي أَسْمَعُ مِنْهُ. ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَقَالَ: تَعَوَّذُوا بِاللهِ مِنْ عَذَابِ النَّارِ. قَالُوا: نَعُوذُ بِاللهِ مِنْ عَذَابِ النَّارِ. فَقَـالَ: تَعَـوَّذُوا بِـاللهِ مِـنْ عَـذَابِ الْقَبْرِ. قَالُوا: نَعُوذُ بِاللهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ. قَالَ: تَعَوَّذُوا بِاللهِ مِنَ الْفِتَنِ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَـا بَطَنَ. قَالُوا: نَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الْفِتَنِ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ. قَالَ: تَعَـوَّذُوا بِـاللهِ مِـنْ فِتْنَـةِ الدَّجَّالِ. قَالُوا: نَعُوذُ بِاللهِ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ.)) [رواه مسلم]

"**Şüphesiz bu ümmet, kabirlerinde imtihan olunacaktır. Eğer** (işittiğinizde) **birbirinizi defnetmenizden korkmasaydım, şahsen işittiğim kabir azabını size de işittirmesi için Allah'a duâ ederdim.**

(Zeyd b. Sâbit dedi ki:)

---

[1] En'âm Sûresi:93
[2] Ğâfir (Mü'min) Sûresi:46

Ardından yüzünü bize dönerek:

-Cehennem azabından Allah'a sığının, buyurdu.

(Sahâbe):

-Cehennem azabından Allah'a sığınırız, dediler.

-Kabir azabından Allah'a sığının, buyurdu.

(Sahâbe):

-Kabir azabından Allah'a sığınırız, dediler.

-Fitnelerin açığından ve gizlisinden Allah'a sığının, buyurdu.

(Sahâbe):

-Fitnelerin açığından ve gizlisinden Allah'a sığınırız, dediler.

-Deccâl'in fitnesinden Allah'a sığının, buyurdu.

(Sahâbe):

-Deccâl'in fitnesinden Allah'a sığınırız, dediler."[1]

Kabir nimetlerine gelince, onlar sâdık mü'minler içindir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ قَالُواْ رَبُّنَا ٱللَّهُ ثُمَّ ٱسۡتَقَٰمُواْ تَتَنَزَّلُ عَلَيۡهِمُ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ أَلَّا تَخَافُواْ وَلَا تَحۡزَنُواْ وَأَبۡشِرُواْ بِٱلۡجَنَّةِ ٱلَّتِي كُنتُمۡ تُوعَدُونَ ٣٠ ﴾ [سورة فصلت الآية :٣٠]

"**Şüphesiz Rabbimiz Allah'tır, deyip, sonra** (O'nun dîni üzere) **dosdoğru olanların üzerine** (ölüm anında) **melekler inerler** (ve onlara şöyle derler): (Ölüm ve ölüm sonrasından) **korkmayın** (ve dünyada arkanızda bıraktığınız şeylere) **üzülmeyin, size vaat olunan cennete sevinin.**"[2]

[1] Müslim
[2] Fussilet Sûresi:30

﴿ فَلَوۡلَآ إِذَا بَلَغَتِ ٱلۡحُلۡقُومَ ٨٣ وَأَنتُمۡ حِينَئِذٖ تَنظُرُونَ ٨٤ وَنَحۡنُ أَقۡرَبُ إِلَيۡهِ مِنكُمۡ وَلَٰكِن لَّا تُبۡصِرُونَ ٨٥ فَلَوۡلَآ إِن كُنتُمۡ غَيۡرَ مَدِينِينَ ٨٦ تَرۡجِعُونَهَآ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ٨٧ فَأَمَّآ إِن كَانَ مِنَ ٱلۡمُقَرَّبِينَ ٨٨ فَرَوۡحٞ وَرَيۡحَانٞ وَجَنَّتُ نَعِيمٖ ٨٩ وَأَمَّآ إِن كَانَ مِنۡ أَصۡحَٰبِ ٱلۡيَمِينِ ٩٠ فَسَلَٰمٞ لَّكَ مِنۡ أَصۡحَٰبِ ٱلۡيَمِينِ ٩١ وَأَمَّآ إِن كَانَ مِنَ ٱلۡمُكَذِّبِينَ ٱلضَّآلِّينَ ٩٢ فَنُزُلٞ مِّنۡ حَمِيمٖ ٩٣ وَتَصۡلِيَةُ جَحِيمٍ ٩٤ إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ حَقُّ ٱلۡيَقِينِ ٩٥ فَسَبِّحۡ بِٱسۡمِ رَبِّكَ ٱلۡعَظِيمِ ٩٦ ﴾ [سورة الواقعة الآيات :٨٣-٩٦]

"Hele (ölüm anında) can boğaza dayandığında, o zaman siz bakar durursunuz. Biz, ona (meleklerimizle) sizden daha yakınız. Fakat siz (onları) göremezsiniz. Eğer hesaba çekilmeyecekseniz, onu (canı, bedene) geri çevirin. Eğer doğru söyleyenlerden iseniz. Fakat (ölen, Allah'a) yakın kimselerden ise, (âhirette) ona rahmet, güzel rızık ve nimet cenneti vardır. Eğer o, (amel defteri) sağ tarafından verilenlerden ise, (amel defteri) sağ tarafından verilenlerden sana selâm olsun. Eğer (ölen, ölümden sonraki dirilişi) yalanlayan ve (doğru yoldan) sapanlardan ise, ona kaynar suda bir ziyâfet ve cehenneme atılmak vardır. (Ey Nebi! Sana anlattığımız) bu, (şüphe olmayan) kesin gerçektir. O halde, yüce Rabbinin adını tesbih et!"[1]

Berâ b. Âzib'den -radıyallahu anh- rivâyet olunduğuna göre, kabrinde (Münker ve Nekir adlı) iki meleğin sorularına cevap veren mü'min hakkında Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((... فَيُنَادِي مُنَادٍ فِي السَّمَاءِ أَنْ صَدَقَ عَبْدِي، فَأَفْرِشُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ، وَأَلْبِسُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ، وَافْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى الْجَنَّةِ، قَالَ: فَيَأْتِيهِ مِنْ رَوْحِهَا، وَطِيبِهَا، وَيُفْسَحُ لَهُ فِي قَبْرِهِ مَدَّ بَصَرِهِ...)) [رواه أحمد وأبو داود في حديث طويل]

[1] Vâkia Sûresi:83-96

"...Bunun üzerine semâdan bir ses gelir: Kulum doğru söyledi. Ona cennetten bir yer döşeyin (makamını hazırlayın), onu cennetten giydirin ve ona (kabrinden) cennete giden bir kapı açın.

Nebi -sallallahu aleyhi sellem- buyurdu ki:

-Ona cennetin esintisinden ve güzel kokusundan kokular gelir ve kabri, gözünün görebileceği yere kadar genişletilir..."[1]

---

[1] İmam Ahmed'in -Allah ona rahmet etsin- bu konuda rivâyet ettiği uzun hadis şöyledir:

((عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ﷺ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي جِنَازَةِ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَانْتَهَيْنَا إِلَى الْقَبْرِ وَلَمَّا يُلْحَدْ فَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَجَلَسْنَا حَوْلَهُ، وَكَأَنَّ عَلَى رُءُوسِنَا الطَّيْرَ، وَفِي يَدِهِ عُودٌ يَنْكُتُ فِي الْأَرْضِ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ: اسْتَعِيذُوا بِاللهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، -مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا- ثُمَّ قَالَ: إِنَّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ إِذَا كَانَ فِي انْقِطَاعٍ مِنَ الدُّنْيَا وَإِقْبَالٍ مِنَ الْآخِرَةِ نَزَلَ إِلَيْهِ مَلَائِكَةٌ مِنَ السَّمَاءِ بِيضُ الْوُجُوهِ،كَأَنَّ وُجُوهَهُمُ الشَّمْسُ، مَعَهُمْ كَفَنٌ مِنْ أَكْفَانِ الْجَنَّةِ، وَحَنُوطٌ مِنْ حَنُوطِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَجْلِسُوا مِنْهُ مَدَّ الْبَصَرِ، ثُمَّ يَجِيءُ مَلَكُ الْمَوْتِ ﷺ حَتَّى يَجْلِسَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَيَقُولُ: أَيَّتُهَا النَّفْسُ الطَّيِّبَةُ! اخْرُجِي إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنَ اللهِ وَرِضْوَانٍ. قَالَ: فَتَخْرُجُ تَسِيلُ،كَمَا تَسِيلُ الْقَطْرَةُ مِنْ فِي السِّقَاءِ فَيَأْخُذُهَا، فَإِذَا أَخَذَهَا لَمْ يَدَعُوهَا فِي يَدِهِ طَرْفَةَ عَيْنٍ حَتَّى يَأْخُذُوهَا، فَيَجْعَلُوهَا فِي ذَلِكَ الْكَفَنِ، وَفِي ذَلِكَ الْحَنُوطِ، وَيَخْرُجُ مِنْهَا كَأَطْيَبِ نَفْحَةِ مِسْكٍ وُجِدَتْ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ، قَالَ: فَيَصْعَدُونَ بِهَا فَلَا يَمُرُّونَ يَعْنِي بِهَا عَلَى مَلَإٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِلَّا قَالُوا: مَا هَذَا الرُّوحُ الطَّيِّبُ؟ فَيَقُولُونَ: فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ بِأَحْسَنِ أَسْمَائِهِ الَّتِي كَانُوا يُسَمُّونَهُ بِهَا فِي الدُّنْيَا حَتَّى يَنْتَهُوا بِهَا إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، فَيَسْتَفْتِحُونَ لَهُ فَيُفْتَحُ لَهُمْ فَيُشَيِّعُهُ مِنْ كُلِّ سَمَاءٍ مُقَرَّبُوهَا إِلَى السَّمَاءِ الَّتِي تَلِيهَا حَتَّى يُنْتَهَى بِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ، فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: اكْتُبُوا كِتَابَ عَبْدِي فِي عِلِّيِّينَ، وَأَعِيدُوهُ إِلَى الْأَرْضِ، فَإِنِّي مِنْهَا خَلَقْتُهُمْ، وَفِيهَا أُعِيدُهُمْ، وَمِنْهَا أُخْرِجُهُمْ تَارَةً أُخْرَى، قَالَ: فَتُعَادُ رُوحُهُ فِي جَسَدِهِ، فَيَأْتِيهِ مَلَكَانِ فَيُجْلِسَانِهِ فَيَقُولَانِ لَهُ: مَنْ رَبُّكَ ؟ فَيَقُولُ: رَبِّيَ اللَّهُ، فَيَقُولَانِ لَهُ: مَا دِينُكَ ؟ فَيَقُولُ: دِينِيَ الْإِسْلَامُ، فَيَقُولَانِ لَهُ: مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بُعِثَ فِيكُمْ ؟ فَيَقُولُ: هُوَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، فَيَقُولَانِ لَهُ: وَمَا عِلْمُكَ ؟ فَيَقُولُ: قَرَأْتُ كِتَابَ اللَّهِ، فَآمَنْتُ بِهِ، وَصَدَّقْتُ، فَيُنَادِي مُنَادٍ فِي السَّمَاءِ أَنْ صَدَقَ عَبْدِي، فَأَفْرِشُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ، وَأَلْبِسُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ، وَافْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى الْجَنَّةِ، قَالَ: فَيَأْتِيهِ مِنْ رَوْحِهَا، وَطِيبِهَا، وَيُفْسَحُ لَهُ فِي قَبْرِهِ مَدَّ بَصَرِهِ، قَالَ: وَيَأْتِيهِ رَجُلٌ حَسَنُ الْوَجْهِ، حَسَنُ الثِّيَابِ، طَيِّبُ الرِّيحِ، فَيَقُولُ: أَبْشِرْ بِالَّذِي يَسُرُّكَ! هَذَا يَوْمُكَ الَّذِي كُنْتَ تُوعَدُ، فَيَقُولُ لَهُ: مَنْ أَنْتَ؟ فَوَجْهُكَ الْوَجْهُ يَجِيءُ بِالْخَيْرِ، فَيَقُولُ: أَنَا عَمَلُكَ الصَّالِحُ، فَيَقُولُ: رَبِّ أَقِمِ السَّاعَةَ حَتَّى أَرْجِعَ إِلَى أَهْلِي، وَمَالِي، قَالَ: وَإِنَّ الْعَبْدَ الْكَافِرَ إِذَا كَانَ فِي انْقِطَاعٍ مِنَ الدُّنْيَا، وَإِقْبَالٍ مِنَ الْآخِرَةِ، نَزَلَ إِلَيْهِ مِنَ السَّمَاءِ مَلَائِكَةٌ سُودُ الْوُجُوهِ مَعَهُمُ الْمُسُوحُ، فَيَجْلِسُونَ مِنْهُ مَدَّ الْبَصَرِ، ثُمَّ يَجِيءُ مَلَكُ الْمَوْتِ حَتَّى يَجْلِسَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَيَقُولُ: أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْخَبِيثَةُ! اخْرُجِي إِلَى سَخَطٍ مِنَ اللهِ وَغَضَبٍ، قَالَ: فَتُفَرَّقُ فِي جَسَدِهِ، فَيَنْتَزِعُهَا كَمَا يُنْتَزَعُ السَّفُّودُ مِنَ الصُّوفِ الْمَبْلُولِ، فَيَأْخُذُهَا فَإِذَا أَخَذَهَا لَمْ يَدَعُوهَا فِي يَدِهِ طَرْفَةَ عَيْنٍ حَتَّى يَجْعَلُوهَا فِي تِلْكَ الْمُسُوحِ، وَيَخْرُجُ مِنْهَا كَأَنْتَنِ رِيحِ

جِيفَةٍ وُجِدَتْ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ، فَيَصْعَدُونَ بِهَا فَلاَ يَمُرُّونَ بِهَا عَلَى مَلإٍ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ إِلاَّ قَالُوا: مَا هَذَا الرُّوحُ الْخَبِيثُ؟ فَيَقُولُونَ: فُلاَنُ بْنُ فُلاَنٍ بِأَقْبَحِ أَسْمَائِهِ الَّتِي كَانَ يُسَمَّى بِهَا فِي الدُّنْيَا حَتَّى يُنْتَهَى بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، فَيُسْتَفْتَحُ لَهُ فَلاَ يُفْتَحُ لَهُ، ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : ﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا وَٱسْتَكْبَرُواْ عَنْهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَٰبُ ٱلسَّمَآءِ وَلَا يَدْخُلُونَ ٱلْجَنَّةَ حَتَّىٰ يَلِجَ ٱلْجَمَلُ فِى سَمِّ ٱلْخِيَاطِ ۚ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُجْرِمِينَ ۝٤٠ ﴾ [الأعراف: ٤٠] فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: اكْتُبُوا كِتَابَهُ فِي سِجِّينٍ فِي الْأَرْضِ السُّفْلَى، فَتُطْرَحُ رُوحُهُ طَرْحًا،ثُمَّ قَرَأَ: ﴿ ... وَمَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ ٱلسَّمَآءِ فَتَخْطَفُهُ ٱلطَّيْرُ أَوْ تَهْوِى بِهِ ٱلرِّيحُ فِى مَكَانٍ سَحِيقٍ ۝٣١ ﴾ [الحج : ٣١] فَتُعَادُ رُوحُهُ فِي جَسَدِهِ، وَيَأْتِيهِ مَلَكَانِ فَيُجْلِسَانِهِ فَيَقُولاَنِ لَهُ: مَنْ رَبُّكَ ؟ فَيَقُولُ: هَاهْ! هَاهْ! لاَ أَدْرِي، فَيَقُولاَنِ لَهُ :مَا دِينُكَ ؟ فَيَقُولُ: هَاهْ! هَاهْ! لاَ أَدْرِي، فَيَقُولاَنِ لَهُ: مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بُعِثَ فِيكُمْ ؟ فَيَقُولُ:هَاهْ! هَاهْ! لاَ أَدْرِي، فَيُنَادِي مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ أَنْ كَذَبَ، فَافْرِشُوا لَهُ مِنَ النَّارِ، وَافْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى النَّارِ، فَيَأْتِيهِ مِنْ حَرِّهَا، وَسَمُومِهَا، وَيُضَيَّقُ عَلَيْهِ قَبْرُهُ حَتَّى تَخْتَلِفَ فِيهِ أَضْلاَعُهُ، وَيَأْتِيهِ رَجُلٌ قَبِيحُ الْوَجْهِ، قَبِيحُ الثِّيَابِ، مُنْتِنُ الرِّيحِ، فَيَقُولُ: أَبْشِرْ بِالَّذِي يَسُوءُكَ! هَذَا يَوْمُكَ الَّذِي كُنْتَ تُوعَدُ! فَيَقُولُ: مَنْ أَنْتَ؟ فَوَجْهُكَ الْوَجْهُ يَجِيءُ بِالشَّرِّ، فَيَقُولُ: أَنَا عَمَلُكَ الْخَبِيثُ، فَيَقُولُ: رَبِّ لاَ تُقِمِ السَّاعَةَ.)) [رواه أحمد]

Berâ b. Âzib'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle der:

"Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ile birlikte Ensar'dan bir adamın cenâzesini defnetmek için dışarı çıktık, kabre geldiğimizde kabir henüz kazılmamıştı. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- oturunca, biz de onun meclisine saygıdan dolayı sanki başımızda kuş duruyormuşçasına hepimiz hareketsiz bir şekilde onun etrafında oturduk. Elinde bir çubuk vardı ve düşünceli bir şekilde çubuğun bir ucuyla yeri eşeliyordu. Derken başına kaldırdı ve -iki veya üç defa-:

-Kabir azabından Allah'a sığının, buyurdu.

Sonra şöyle buyurdu:

-Mümin kul, dünyadan ayrılmak ve âhirete yönelmek üzere olduğu zaman ona gökten yüzleri sanki güneş gibi olan beyaz yüzlü melekler iner. Yanlarında cennet kefenlerinden ve kokularından vardır. Onun görebileceği yere otururlar. Sonra ölüm meleği gelir, baş tarafına oturur ve şöyle der:

-Ey güzel ruh, çık ve Rabbinin mağfiretine ve rızâsına gel.

Bunun üzerine o ruh, tulumun ağzından damlayan bir damla gibi çıkar ve ölüm meleği onu alır. Ölüm meleği, mü'min kulun ruhunu aldığında, melekler onu göz açıp kapayacak kadar ölüm meleğinin elinde bırakmazlar. Onu ölüm meleğinin elinden alırlar ve bu kefene koyarlar. O ruhtan, yeryüzünde bulunan en güzel mis kokusu gibi bir koku çıkar. Onu melekler arasından geçirirken:

-Bu güzel ruh nedir? derler.

Dünyadaki en güzel isimlerini söyleyerek:

-Falan oğlu falandır' derler.

Dünya semâsına ulaşıncaya kadar çıkarırlar. Melekler onun için kapının açılmasını isterler. Onlara kapı açılır. Bunun üzerine yedinci semâya ulaşıncaya kadar her semâda bulunan Allah'a yakın melekler o ruha eşlik ederler. Nihâyet Allah-azze ve celle- şöyle buyurur:

-Kulumun amel defterini, İlliyyîn'e yazın ve ruhunu yeryüzüne geri gönderin. Çünkü ben, onları ondan (topraktan) yarattım ve yine ona döndüreceğim. Bir defa daha onları (hesaba çekmek üzere) topraktan çıkaracağım.

Bunun üzerine mü'min kulun ruhu bedenine iâde edilir. Ardından iki melek yanına gelip onu oturturlar ve:

Rabbin kimdir? derler.

Mü'min kul:

-Rabbim Allah'tır, der.

Onlar:

-Dinin nedir? derler.

Mümin kul:

-Dinim İslâm'dır, der.

Onlar:

-Size gönderilen adam hakkında ne dersin? derler.

Mümin kul:

-Allah'ın elçisidir, der.

Onlar:

-Sana bunları bildiren nedir? derler.

Mümin kul:

-Allah'ın kitabını okudum, ona inandım ve onu tasdik ettim, der.

Bunun üzerine semâdan bir ses gelir:

-Kulum doğru söyledi. Cennet'ten bir yer döşeyin (makamını hazırlayın), onu cennet elbiselerinden giydirin ve ona cennetten bir kapı açın, der.

Bunun üzerine ona cennetin esintisinden ve güzel kokusundan kokular gelir, gözünün görebileceği yere kadar kabri genişletilir. Sonra ona, güzel yüzlü, güzel elbiseli ve güzel kokular içerisinde olan birisi gelir ve seni mutlu edecek şeyle sevin. Bugün sana vadolunan gündür, der. Bunun üzerine o:

-Sen kimsin? Senin o hayırlı yüzün nedir, der.

O:

-Ben, senin sâlih amelinim der.

Bunu işitince, Yâ Rabbi! Kıyâmeti çabuk kopar ki, âileme ve malıma kavuşayım, der.

Kâfir kul, dünyadan ayrılmak ve âhirete yönelmek üzere olduğu zaman, yanlarında kaba ve sert elbise olan siyah yüzlü melekler gelir ve onun görebileceği bir yerde otururlar. Sonra ölüm meleği onun yanına gelip başucunda oturur ve ona:

-Ey çirkin ruh, haydi çık! Allah'ın öfkesine ve gazabına gel! der.

Bunun üzerine ruhu bedenine dağılır ve ıslak yüne dolaşan pıtrağın yünden çekilip çıkarıldığı gibi, ölüm meleği onun ruhunu bedeninden çekip alır (ruhu bedeninden güçlükle ayrılır). Ölüm meleği ruhunu alınca da, melekler onu göz açıp kapayacak kadar ölüm meleğinin elinde bırakmazlar. Onu ölüm meleğinin elinden alırlar, kaba ve sert elbisenin içine koyarlar. Ondan yeryüzünde bulunan en pis leş kokusu gibi bir koku çıkar. Onu semâya yükseltirler. Her semâda bulunan meleklerin yanından geçerken onlar:

-Bu pis ruh kimindir? derler.

Melekler, dünyadaki en kötü ismini söyleyerek:

-Falan oğlu falandır, derler.

Dünya semâsına gelince, onun için semânın kapılarının açılmasını isterler, fakat ona kapılar açılmaz.

Sonra Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şu âyeti okudu:

"(Öldükleri zaman) onlar (ın ruhların)a gök kapıları açılmaz ve halat, iğne deliğinden geçinceye kadar onlar cennete giremezler. Suçluları işte böyle cezâlandırırız."(A'râf Sûresi: 40)

Allah -azze ve celle- şöyle buyurur:

-Onun amel defterini Siccîn'e (en aşağı tabakaya) yazın, der.

Sonra onun ruhu, gökten yere fırlatılıp atılır.

Rasûlullah-sallallahu aleyhi ve sellem- sonra şu âyeti okudu:

"Kim Allah'a ortak koşarsa, sanki o, gökten düşüp de parçalanmış da kendisini kuşlar kapmış veya rüzgâr onu uzak bir yere sürükleyip atmış kimse gibidir. " (Hac Sûresi:31).

Ardından ruhu bedenine iâde olunur da (Münker ve Nekir adlı) iki melek ona gelip yanına oturur ve:

Rabbin kimdir? derler.

Kâfir kul:

-Şey şey, bilmiyorum, der.

Onlar:

-Dinin nedir? derler.

Kâfir kul:

-Şey şey, bilmiyorum, der.

Onlar:

-Size gönderilen adam hakkında ne dersin? derler.

Kâfir kul:

-Şey, şey, bilmiyorum, der.

Bunun üzerine semâdan bir ses:

-Yalan söyledi, ona cehennemdeki yerini hazırlayın ve ona cehennemden bir kapı açın' der.

Cehennem ateşinin sıcağından ve sıcak rüzgârından gelir ve kaburgaları birbirine geçecek şekilde kabri ona daraltılır. Çirkin yüzlü, kötü elbiseli ve pis kokulu bir adam ona gelir ve şöyle der:

-Seni üzecek şeye sevin! Bugün, vaadolunduğun gündür.

Kâfir ruh ona:

-Sen kimsin? Çirkin yüz, kötülük getirdi, der.

O da:

-Ben senin çirkin amelinim, der.

Bunun üzerine: Rabbim! Kıyameti koparma, der." (İmam Ahmed'in Müsnedi, hadis no: 17803) (Çeviren)

Pıtrak: Dikenli tohumları hayvanların kıllarına ve insanların giysilerine takılan bir yıllık ve otsu bir bitkidir. Botanik (Bitki bilimindeki) adı; 'Xantium spinosum'dur.

Ebu Dâvûd'un rivâyet ettiği hadis ise şöyledir:

((عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ﷺ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فِي جَنَازَةِ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَانْتَهَيْنَا إِلَى الْقَبْرِ وَلَمَّا يُلْحَدْ فَجَلَسَ رَسُولُ اللهِ ﷺ وَجَلَسْنَا حَوْلَهُ كَأَنَّمَا عَلَى رُءُوسِنَا الطَّيْرُ، وَفِي يَدِهِ عُودٌ يَنْكُتُ بِهِ فِي الْأَرْضِ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ: اسْتَعِيذُوا بِاللهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ -مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا- زَادَ فِي حَدِيثِ جَرِيرٍ هَاهُنَا وَقَالَ: وَإِنَّهُ لَيَسْمَعُ خَفْقَ نِعَالِهِمْ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ حِينَ يُقَالُ لَهُ يَا هَذَا: مَنْ رَبُّكَ؟ وَمَا دِينُكَ؟ وَمَنْ نَبِيُّكَ؟ قَالَ: هَنَّادٌ قَالَ: وَيَأْتِيهِ مَلَكَانِ فَيُجْلِسَانِهِ فَيَقُولَانِ لَهُ: مَنْ رَبُّكَ؟ فَيَقُولُ: رَبِّيَ اللهُ. فَيَقُولَانِ لَهُ: مَا دِينُكَ؟ فَيَقُولُ: دِينِيَ الْإِسْلَامُ. فَيَقُولَانِ لَهُ: مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بُعِثَ فِيكُمْ؟ قَالَ: فَيَقُولُ: هُوَ رَسُولُ اللهِ ﷺ فَيَقُولَانِ وَمَا يُدْرِيكَ؟ فَيَقُولُ: قَرَأْتُ كِتَابَ اللهِ، فَآمَنْتُ بِهِ، وَصَدَّقْتُ. زَادَ فِي حَدِيثِ جَرِيرٍ فَذَلِكَ قَوْلُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿ يُثَبِّتُ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِٱلْقَوْلِ ٱلثَّابِتِ فِي ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَفِي ٱلْأٓخِرَةِۖ وَيُضِلُّ ٱللَّهُ ٱلظَّٰلِمِينَۚ وَيَفْعَلُ ٱللَّهُ مَا يَشَآءُ ٢٧ ﴾ [إبراهيم: ٢٧]، ثُمَّ اتَّفَقَا قَالَ: فَيُنَادِي مُنَادٍ مِنَ

السَّمَاءِ: أَنْ قَدْ صَدَقَ عَبْدِي، فَأَفْرِشُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ، وَافْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى الْجَنَّةِ، وَأَلْبِسُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ، قَالَ فَيَأْتِيهِ مِنْ رَوْحِهَا وَطِيبِهَا. قَالَ: وَيُفْتَحُ لَهُ فِيهَا مَدَّ بَصَرِهِ قَالَ: وَإِنَّ الْكَافِرَ فَذَكَرَ مَوْتَهُ قَالَ: وَتُعَادُ رُوحُهُ فِي جَسَدِهِ، وَيَأْتِيهِ مَلَكَانِ فَيُجْلِسَانِهِ، فَيَقُولاَنِ لَهُ: مَنْ رَبُّكَ؟ فَيَقُولُ: هَاهْ هَاهْ هَاهْ! لاَ أَدْرِي. فَيَقُولاَنِ لَهُ:مَا دِينُكَ؟ فَيَقُولُ: هَاهْ هَاهْ! لاَ أَدْرِي.فَيَقُولاَنِ : مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بُعِثَ فِيكُمْ؟ فَيَقُولُ: هَاهْ هَاهْ! لاَ أَدْرِي. فَيُنَادِي مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ: أَنْ كَذَبَ، فَأَفْرِشُوهُ مِنَ النَّارِ، وَأَلْبِسُوهُ مِنَ النَّارِ،وَافْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى النَّارِ. قَالَ: فَيَأْتِيهِ مِنْ حَرِّهَا وَسَمُومِهَا، قَالَ: وَيُضَيَّقُ عَلَيْهِ قَبْرُهُ حَتَّى تَخْتَلِفَ فِيهِ أَضْلاَعُهُ، زَادَ فِي حَدِيثِ جَرِيرٍ قَالَ: ثُمَّ يُقَيَّضُ لَهُ أَعْمَى أَبْكَمُ مَعَهُ مِرْزَبَّةٌ مِنْ حَدِيدٍ لَوْ ضُرِبَ بِهَا جَبَلٌ لَصَارَ تُرَابًا، قَالَ: فَيَضْرِبُهُ بِهَا ضَرْبَةً يَسْمَعُهَا مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ إِلاَّ الثَّقَلَيْنِ فَيَصِيرُ تُرَابًا. قَالَ: ثُمَّ تُعَادُ فِيهِ الرُّوحُ.)) [رواه أبو داود]

Berâ b. Âzib'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle der:

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ile birlikte Ensar'dan bir adamın cenâzesini defnetmek için dışarı çıktık, kabre geldiğimizde kabir henüz kazılmamıştı. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- oturunca, biz de onun meclisine saygıdan dolayı sanki başımızda kuş duruyormuşçasına hepimiz hareketsiz bir şekilde onun etrafında oturduk. Elinde bir çubuk vardı ve düşünceli bir şekilde çubuğun bir ucuyla yeri eşeliyordu. derken başına kaldırdı ve -iki veya üç defa-:

-Kabir azabından Allah'a sığının, buyurdu.

-Cerîr'in buradaki hadisinde şu fazlalık da vardır-:

-Ölü, (kabre konulup yakınları oradan ayrıldıktan sonra) ve (Münker ve Nekir adlı iki melek) ona:

-Ey Falanca! Rabbin kimdir? Dinin nedir? Nebin kimdir? diye sorarken geri dönenlerin ayak seslerini mutlaka işitir.

(Hadisi rivâyet eden) Hennâd şöyle der:

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki:

Ardından iki melek yanına gelip onu oturturlar ve:

-Rabbin kimdir? derler.

Mü'min kul:

-Rabbim Allah'tır, der.

Onlar:

-Dinin nedir? derler.

Mümin kul:

-Dinim İslâm'dır, der.

Onlar:

-Size gönderilen adam hakkında ne dersin? derler.

Mümin kul:

-O Allah'ın elçisidir, der.

Onlar:

-Sana bunları bildiren nedir? derler.

Mümin kul:

-Allah'ın kitabını okudum, ona inandım ve onu tasdik ettim, der.

-Cerîr'in hadisinde şu fazlalık vardır-:

'İşte bu, Allah -azze ve celle-'nin şöyle buyurmasıdır:

Âhiret gününe îmân, mü'mine birçok faydalar sağlar.

Bu faydalardan bazıları şunlardır:

1. Âhiret gününün sevabını ümit edip Allah'a itaatte bulunmaya ve bu konuda gayretli olmaya teşvik eder.

2. Âhiret gününün azabından ürperip günah işlemekten uzak durmayı ve buna rızâ göstermeyi sağlar.

"Allah, inananları hem dünya, hem de âhiret hayatında hak ve kalıcı söz ile sapasağlam tutar. Zâlimleri de (dünya ve âhiret hayatında haktan) saptırır. Allah, (îmân edenleri başarıya ulaştırmak ve kâfirleri de rüsvây etmek hususunda) dilediğini yapar."(İbrahim Sûresi: 27)

-Sonra Osman ve Hennâd rivâyette ittifak ettiler-:

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki:

-Bunun üzerine semâdan bir ses gelir: Kulum doğru söyledi. Cennetten bir yer döşeyin (makamını hazırlayın), ona cennetten bir kapı açın ve onu cennet elbiselerinden giydirin, der. Bunun üzerine ona cennetin esintisin-den ve güzel kokusundan kokular gelir, gözünün görebileceği yere kadar kabri genişletilir.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-, kâfirin ölüm hali ve şiddeti hakkında ise şöyle buyurdu:

-Ardından ruhu bedenine iâde olunur (Münker ve Nekir adlı) iki melek yanına gelip onu otururlar ve:

Rabbin kimdir? Diye sorarlar.

Kâfir kul:

-Şey, şey, bilmiyorum, der.

Onlar:

-Dinin nedir? Diye sorarlar.

Kâfir kul:

-Şey, şey, bilmiyorum, der.

Onlar:

-Size gönderilen adam hakkında ne dersin? Diye sorarlar.

Kâfir kul:

-Şey şey, bilmiyorum, der.

Bunun üzerine semâdan bir ses:

-Yalan söyledi, ona cehennemdeki yerini hazırlayın, ona cehennem elbiselerinden giydirin ve ona cehennemden bir kapı açın, der.

Cehennem ateşinin sıcağından ve sıcak rüzgârından gelir, kaburgaları birbirine geçinceye kadar kabri ona daraltılır.

-Cerîr'in hadisinde şu fazlalık da vardır-:

'Sonra (ona hiç acımasın diye) onun başına kör, dilsiz ve elinde demirden büyük bir balyoz bulunan bir melek (zebâni) görevlendirilir. Bu balyozla bir dağa vurulmuş olsaydı, o dağ toprak olurdu. Bu balyozla ona öyle bir vurur ki, hemen toprak oluverir. Kâfir, bunun şiddetiyle öyle bir çığlık atar ki doğu ile batı arasındaki insanlar ve cinlerden başka herkes bu çığlığı işitir. Sonra ona tekrar ruh verilir." (Sünen-i Ebî Dâvûd, hadis no: 4127) (Çeviren)

3. Dünya nimetlerini arzulayıp da elde edemeyen mü'mini, âhiret nimetleri ve sevabını elde edecek olmasıyla teselli eder.

Kâfirler, imkânsız olduğunu iddiâ ederek ölümden sonraki dirilişi inkâr ettiler. Bu iddiânın bâtıl olduğuna şeriat, his ve duygular ve akıl delâlet etmiştir.

1. Şeriat bu iddiânın bâtıl olduğuna delâlet eder.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ زَعَمَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ أَن لَّن يُبۡعَثُواْۚ قُلۡ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبۡعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلۡتُمۡۚ وَذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٞ ٧ ﴾ [سورة التغابن الآية :٧]

"**İnkâr edenler,** (ölümden sonra kabirlerinden) **kesinlikle diriltilmeyeceklerini iddiâ ettiler.** (Ey Nebi! Onlara) **de ki: Hayır! Rabbime yemîn olsun ki** (kabirlerinizden) **mutlaka diriltileceksiniz, sonra da** (dünyada) **yaptıklarınız size haber verilecektir. Bu** (durum)**, Allah'a çok kolaydır.**"[1]

2. His ve duygular, bu iddiânın bâtıl olduğuna delâlet eder.

Nitekim Allah Teâlâ, bu dünyada ölüleri diriltmeyi kullarına göstermiştir. Bakara sûresinde buna beş örnek verilmiştir:

Birinci örnek: Musa-aleyhisselâm-'ın kavmi, kendisine **"Allah'ı apaçık görmedikçe seni tasdik etmeyeceğiz"** dediklerinde Allah Teâlâ onları öldürmüş, sonra da yeniden diriltmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ, bu konuda İsrailoğullarına hitaben şöyle buyurmuştur:

﴿ وَإِذۡ قُلۡتُمۡ يَٰمُوسَىٰ لَن نُّؤۡمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَى ٱللَّهَ جَهۡرَةٗ فَأَخَذَتۡكُمُ ٱلصَّٰعِقَةُ وَأَنتُمۡ تَنظُرُونَ ٥٥ ثُمَّ بَعَثۡنَٰكُم مِّنۢ بَعۡدِ مَوۡتِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَشۡكُرُونَ ٥٦ ﴾

[سورة البقرة الآيتان : ٥٥-٥٦]

[1] Teğâbun Sûresi: 7

"(Ey İsrailoğulları!) **Hani siz, ey Musa! Allah'ı apaçık görmedikçe,** (işittiğimiz sözün Allah kelâmı olduğunda) **seni kesinlikle tasdik etmeyeceğiz, demiştiniz de, gözlerinizle görmüş olduğunuz bir ateş gökten inmişti de** (günahlarınız ve Allah'a karşı cüretkâr oluşunuz sebebiyle) **gözünüz bakıp dururken sizi yıldırım çarpmıştı. Ölümünüzden sonra belki** (Allah'ın üzerinizdeki nimetlerine) **şükredersiniz diye sizi yeniden** (yıldırımla) **diriltmiştik.**"[1]

İkinci örnek: İsrailoğullarının üzerinde anlaşmazlığa düştükleri öldürülen adam hakkındaki kıssadır. Allah Teâlâ, onlara bir sığır kesmelerini ve kimin öldürdüğünü onlara haber vermesi için sığırın bir parçasıyla o adama vurmalarını emretmişti.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَٱدَّٰرَٰٔتُمْ فِيهَا ۖ وَٱللَّهُ مُخْرِجٌ مَّا كُنتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٧٢﴾ فَقُلْنَا ٱضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا ۚ كَذَٰلِكَ يُحْىِ ٱللَّهُ ٱلْمَوْتَىٰ وَيُرِيكُمْ ءَايَٰتِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٧٣﴾ ﴾

[سورة البقرة الآيتان :٧٢-٧٣]

"(Ey İsrailoğulları!) **Hani siz, bir adam öldürmüştünüz de onun hakkında anlaşmazlığa düşmüştünüz** (suçu birbirinize atmıştınız)**. Oysa Allah gizlemekte olduğunuzu** (öldüreni) **ortaya çıkaracaktır. Sığırın bir parçası ile ona** (öldürülen adama) **vurun, dedik. Allah, ölüleri** (kıyâmet günü) **de işte böyle diriltir ve aklınızı kullanasınız diye size** (O'nun kudretinin kemâline delâlet eden) **mucizelerini gösteriyor.**"[2]

Üçüncü örnek: Binlerce kişi oldukları halde ölüm korkusuyla yurtlarından kaçan topluluk hakkındaki kıssadır. Allah Teâlâ onları öldürmüş, sonra da diriltmişti.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

---

[1] Bakara Sûresi: 55-56
[2] Bakara Sûresi: 72-73

﴿ ۞أَلَمۡ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ خَرَجُواْ مِن دِيَٰرِهِمۡ وَهُمۡ أُلُوفٌ حَذَرَ ٱلۡمَوۡتِ فَقَالَ لَهُمُ ٱللَّهُ مُوتُواْ ثُمَّ أَحۡيَٰهُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَذُو فَضۡلٍ عَلَى ٱلنَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَشۡكُرُونَ ٢٤٣ ﴾ [سورة البقرة الآية :٢٤٣]

"(Ey Nebi!) **Binlerce kişi oldukları halde,** (vebâdan veya savaşta) **ölüm korkusuyla yurtlarından çıkan** (kaçan)**ları görmedin mi? Allah onlara: 'Ölün' dedi,** (Allah'ın kaderinden kaçtıkları için toptan öldüler. Bir süre) **sonra da onları yeniden diriltti. Şüphesiz Allah,** (pek çok nimetiyle) **insanlara karşı ikram sahibidir. Fakat insanların çoğu** (Allah'ın bu ikramına) **şükretmezler.**"[1]

Dördüncü örnek: Yerle bir olmuş, ölü bir kasabaya uğrayan ve Allah Teâlâ'nın orayı tekrar diriltmesini imkânsız olarak gören ve Allah Teâlâ'nın onu yüz sene öldürüp sonra tekrar dirilttiği kimse hakkındaki kıssadır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ أَوۡ كَٱلَّذِي مَرَّ عَلَىٰ قَرۡيَةٖ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّىٰ يُحۡيِۦ هَٰذِهِ ٱللَّهُ بَعۡدَ مَوۡتِهَاۖ فَأَمَاتَهُ ٱللَّهُ مِاْئَةَ عَامٖ ثُمَّ بَعَثَهُۥۖ قَالَ كَمۡ لَبِثۡتَۖ قَالَ لَبِثۡتُ يَوۡمًا أَوۡ بَعۡضَ يَوۡمٖۖ قَالَ بَل لَّبِثۡتَ مِاْئَةَ عَامٖ فَٱنظُرۡ إِلَىٰ طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمۡ يَتَسَنَّهۡۖ وَٱنظُرۡ إِلَىٰ حِمَارِكَ وَلِنَجۡعَلَكَ ءَايَةٗ لِّلنَّاسِۖ وَٱنظُرۡ إِلَى ٱلۡعِظَامِ كَيۡفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكۡسُوهَا لَحۡمٗاۚ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُۥ قَالَ أَعۡلَمُ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ ٢٥٩ ﴾ [سورة البقرة الآية :٢٥٩]

"**Veya** (ey Nebi!) **Altı üstüne gelmiş bir kasabaya uğrayan ve: 'Allah, ölümden sonra burasını nasıl diriltir? diyen kimseyi gördün mü? Bunun üzerine Allah, onu öldürüp yüz sene bıraktı, sonra onu tekrar diriltti. Ona:** (Burada ölü olarak) **ne kadar süre kaldın? dedi. O da: Bir gün veya bir günün bir kısmı kaldım, dedi. Hayır, sen yüz sene kaldın. Yiyeceğine ve içeceğine bak, henüz bozulmamıştır** (bu kadar uzun sürede onları bozulmadan nasıl korumuştur?). **Eşeğine de bak.** (Öldükten sonra yeniden diriltmeye Allah'ın gücünün yettiğine

[1] Bakara Sûresi: 243

açıkça delâlet etmesi için) **seni insanlara bir ibret kılalım diye** (yaptık).**Bir de o kemiklere bak,** (dağınık bir halde iken) **nasıl bir araya getirip sonra da onlara et giydiriyoruz? dedi. Kendisine bunlar apaçık belli olduktan sonra** (Allah'ın azametini itiraf ederek)**: Artık biliyorum ki Allah'ın her şeye gücü yeter, dedi** (ve böylelikle o, insanlara bir ibret oldu)."[1]

Beşinci örnek: İbrahim Halîl -aleyhisselâm- , Allah Teâlâ'ya ölüleri nasıl dirilttiğini kendisine göstermesini istediğinde, Allah Teâlâ ona, dört tane kuş yakalayıp kesmesini, bu kuşları kestikten sonra parçalara ayırmasını, bu parçaları da çevresindeki dağ başlarına koymasını, sonra da onları kendisine çağırmasını emretti. (Böyle yaptıktan sonra) parçalar, birbiriyle kaynaşıp İbrahim -aleyhisselâm-'a koşarak geldiler.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَإِذۡ قَالَ إِبۡرَٰهِـۧمُ رَبِّ أَرِنِي كَيۡفَ تُحۡيِ ٱلۡمَوۡتَىٰۖ قَالَ أَوَلَمۡ تُؤۡمِنۖ قَالَ بَلَىٰ وَلَٰكِن لِّيَطۡمَئِنَّ قَلۡبِيۖ قَالَ فَخُذۡ أَرۡبَعَةٗ مِّنَ ٱلطَّيۡرِ فَصُرۡهُنَّ إِلَيۡكَ ثُمَّ ٱجۡعَلۡ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٖ مِّنۡهُنَّ جُزۡءٗا ثُمَّ ٱدۡعُهُنَّ يَأۡتِينَكَ سَعۡيٗاۚ وَٱعۡلَمۡ أَنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٞ ٢٦٠ ﴾ [سورة البقرة الآية :٢٦٠]

"(Ey Nebi! Hatırlar mısın) **İbrahim: Rabbim! Ölüleri nasıl dirilttiğini bana göster, demişti.** (Allah da ona:) **Yoksa îmân etmedin mi? dedi. İbrahim: Bilakis** (îmân ettim)**, fakat kalbimin mutmain olması için** (görmek istedim)**! dedi. Bunun üzerine Allah: O halde dört tane kuş yakala. Onları yanına al, sonra onları** (parçalayıp) **her dağın başına onlardan bir parça koy, sonra da onları kendine çağır; koşarak gelirler. Bil ki Allah, azîzdir** (hiçbir şey O'na üstün gelmez), (her işinde) **hikmet sahibidir.**"[2]

Bunlar, ölüleri diriltmenin mümkün olduğuna delâlet eden, vukû bulmuş, hissedilebilen ve algılanabilen örneklerdir.

---

[1] Bakara Sûresi: 259

[2] Bakara Sûresi: 260

Meryem oğlu İsâ'nın, Allah Teâlâ'nın izniyle ölüleri diriltmek ve onları kabirlerinden çıkarmak gibi, Allah Teâlâ'nın kıldığı bazı mucizelere daha önce işâret edilmişti.

5. Akıl, Allah Teâlâ'nın varlığına delâlet etmiştir ki bu iki yönden olmaktadır:

a) Şüphesiz Allah Teâlâ, gökleri, yeri ve ikisi arasındaki her şeyi vücûda getiren, gökleri ve yeri baştan yaratandır. Bütün kulları baştan yaratmaya gücü yeten Allah, onu yeniden yaratmaktan âciz kalmaz.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَهُوَ ٱلَّذِي يَبۡدَؤُاْ ٱلۡخَلۡقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ وَهُوَ أَهۡوَنُ عَلَيۡهِۚ وَلَهُ ٱلۡمَثَلُ ٱلۡأَعۡلَىٰ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۚ وَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ٢٧ ﴾ [سورة الروم الآية :٢٧]

"**Önce** (yoktan) **yaratan,** (ölümden) **sonra onu tekrarlayacak** (diriltecek) **olan O'dur. Bu** (öldükten sonra yeniden diriltmek)**,O'na** (baştan yaratmaktan) **daha kolaydır. Göklerde ve yerde bulunan en üstün sıfatlar O'nundur. O, azîzdir** (hiçbir şey O'na üstün gelemez), (her işinde) **hikmet sahibidir.**"[1]

Başka bir âyette şöyle buyurmuştur:

﴿ ... كَمَا بَدَأۡنَآ أَوَّلَ خَلۡقٖ نُّعِيدُهُۥۚ وَعۡدًا عَلَيۡنَآۚ إِنَّا كُنَّا فَٰعِلِينَ ١٠٤ ﴾

[سورة الأنبياء من الآية :١٠٤]

"(Kıyâmet günü insanı) **tıpkı ilk defa yarattığımız** (anasından doğduğu gün) **gibi onu yeniden diriltiriz. Bunu yerine getirmeyi gerçekten vadettik. Bir şeyi vadettiğimiz zaman** (onu dâima) **yerine getiririz.**"[2]

Allah Teâlâ, çürümüş kemiklerin diriltilmesini inkâr edenlere şöyle cevap vermesini emretmiştir:

---

[1] Rûm Sûresi: 27
[2] Enbiyâ Sûresi:104

﴿ قُلۡ يُحۡيِيهَا ٱلَّذِيٓ أَنشَأَهَآ أَوَّلَ مَرَّةٖۖ وَهُوَ بِكُلِّ خَلۡقٍ عَلِيمٌ ٧٩ ﴾

[سورة يس الآية :٧٩]

"(Ey Nebi! Yeniden dirilişi inkâr edene) **de ki: Onları** (kemikleri) **ilk defa yaratmış olan** (Allah) **diriltecektir. O, bütün yaratılanları en iyi bilendir."**[1]

b) Yeryüzü (bazen), üzerinde yeşil ağaç olmaksızın kupkuru ve ölü bir halde olur. Üzerine yağmur yağdığında kıpırdanıp kabarmaya başlar, yemyeşil ve canlı bir hale gelir, her çeşitten iç açıcı bitkiler verir. Yeryüzü kupkuru ve ölü bir halde iken ona yeniden hayat vermeye gücü yeten Allah, ölüleri diriltmeye de gücü yeter.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَمِنۡ ءَايَٰتِهِۦٓ أَنَّكَ تَرَى ٱلۡأَرۡضَ خَٰشِعَةٗ فَإِذَآ أَنزَلۡنَا عَلَيۡهَا ٱلۡمَآءَ ٱهۡتَزَّتۡ وَرَبَتۡۚ
إِنَّ ٱلَّذِيٓ أَحۡيَاهَا لَمُحۡيِ ٱلۡمَوۡتَىٰٓۚ إِنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٌ ٣٩ ﴾[سورة فصلت الآية :٣٩]

"Yeryüzünü kupkuru görmen de, O'nun (birliği ve kudretine delâlet eden) **âyetlerindendir. Biz, onun üzerine suyu** (yağmuru) **indirdiğimizde harekete geçip kabarır. Şüphesiz ona** (toprağa) **bu şekilde hayat veren** (Allah)**, ölüleri de mutlaka diriltecektir. O'nun her şeye gücü yeter."**[2]

Başka bir âyette şöyle buyurmuştur:

﴿ وَنَزَّلۡنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءٗ مُّبَٰرَكٗا فَأَنۢبَتۡنَا بِهِۦ جَنَّٰتٖ وَحَبَّ ٱلۡحَصِيدِ ٩ وَٱلنَّخۡلَ
بَاسِقَٰتٖ لَّهَا طَلۡعٞ نَّضِيدٞ ١٠ رِّزۡقٗا لِّلۡعِبَادِۖ وَأَحۡيَيۡنَا بِهِۦ بَلۡدَةٗ مَّيۡتٗاۚ كَذَٰلِكَ ٱلۡخُرُوجُ ١١ ﴾

[سورة ق الآيـات :٩-١١]

---

[1] Yâsîn Sûresi:79
[2] Fussilet Sûresi:39

"Gökten bereketli bir su (çok faydalı bir yağmur) **indirdi, onunla bahçeler ve biçilecek ekinler bitirdik. Kullara rızık olsun diye birbiri üzerine kümelenmiş tomurcuklu, uzun boylu hurma ağaçları** (bitirdik). (Ölü toprağa hayat verdiğimiz gibi, gökten indirdiğimiz) **bu su ile ölü** (bitkisiz) **beldeye de hayat verdik. İşte kabirden çıkış da böyledir** (sizi, öldükten sonra kıyâmet günü kabirlerinizden işte böyle çıkaracağız)."[1]

Kalplerinde eğrilik olan bazı topluluklar, gerçeğe aykırı olduğu için böyle bir şeyin mümkün olamayacağını iddiâ edip bu yoldan sapmışlar, kabir azabını ve nimetlerini inkâr ederek şöyle demişlerdir:

"Zirâ ölünün kabri açılmış olsa, ölünün kabre konulduğu gibi, cesedinde hiçbir değişiklik olmadığı, kabrin ne genişlediği, ne de daraldığı anlaşılacaktır."

Bu iddiâ şeriat, duyular ve akılla bâtıldır.

1. Şeriat, bu iddiâyı bâtıl ve geçersiz kılmıştır.

Kabir azabı ve nimetinin sâbit olduğuna delâlet eden ölümden sonraki bütün hususlar, âhiret gününe îmân ile bağlantılı olduğuna dâir Kur'an ve sünnetten delilleri daha önce zikretmiştik.

Nitekim Abdullah b. Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunan hadiste, o şöyle der:

((خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ بَعْضِ حِيطَانِ الْمَدِينَةِ، فَسَمِعَ صَوْتَ إِنْسَانَيْنِ يُعَذَّبَانِ فِي قُبُورِهِمَا. فَقَالَ: يُعَذَّبَانِ، وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ، وَإِنَّهُ لَكَبِيرٌ: كَانَ أَحَدُهُمَا لاَ يَسْتَتِرُ مِنَ الْبَوْلِ، وَكَانَ الْآخَرُ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ، ثُمَّ دَعَا بِجَرِيدَةٍ فَكَسَرَهَا بِكِسْرَتَيْنِ أَوْ ثِنْتَيْنِ فَجَعَلَ كِسْرَةً فِي قَبْرِ هَذَا، وَكِسْرَةً فِي قَبْرِ هَذَا، فَقَالَ: لَعَلَّهُ يُخَفَّفُ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَيْبَسَا.)) [رواه البخاري]

[1] Kâf Sûresi:9-11

"Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- (bir gün) Medine'de bir hurma bahçesinden çıkarken (geçerken) kabirlerinde azap çeken iki insanın sesini işitti. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

-Bu ikisi azap çekiyorlar. Çektikleri azap da büyük bir şey değildir (kolay olan, fakat ondan korunmaları nefislerine zor gelen bir şey idi.) Oysa o şey, büyük günah idi.

Sonra şöyle buyurdu:

-Evet! Onlardan birisi, idrar sıçramasına karşı korunmaz, diğeri ise (insanlar arasında) laf getirip- götürürdü.

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- sonra yaprağı olmayan yaş bir hurma dalı isteyerek onu ikiye ayırdı.Bir parçasını birinin üzerine dikti, diğerini de öbürünün üzerine dikti ve şöyle buyurdu:

-Bu iki dal yaş kaldıkça o ikisinden azabın hafifletilmesini ümit ederim."[1]

2.Duyu ve hisler, bu iddiâyı bâtıl ve geçersiz kılmıştır.

Zirâ insan, uykusunda kendisini geniş ve güzel bir yerde, nimetler içerisinde olduğunu görebilir veyahut da kendisini, acı çektiği dar ve korkunç bir yerde görebilir. Belki de bazen uykusunda gördüğü şeyden dolayı uyanır. Bununla birlikte o, kendi odasında bu hal üzere yatağının üzerindedir.

Uyku, ölümün kardeşidir. Bu sebeple Allah Teâlâ, uykuyu ölüm olarak adlandırmıştır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ ٱللَّهُ يَتَوَفَّى ٱلۡأَنفُسَ حِينَ مَوۡتِهَا وَٱلَّتِي لَمۡ تَمُتۡ فِي مَنَامِهَاۖ فَيُمۡسِكُ ٱلَّتِي قَضَىٰ عَلَيۡهَا ٱلۡمَوۡتَ وَيُرۡسِلُ ٱلۡأُخۡرَىٰٓ إِلَىٰٓ أَجَلٖ مُّسَمًّىۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٖ لِّقَوۡمٖ يَتَفَكَّرُونَ ٤٢ ﴾

[سورة الزمر الآية :٤٢]

[1] Buhârî

"Allah, ölüm vakti gelen canları alır.[1] Ölüm vakti gelmeyen canı ise, uykusunda alır.[2] Ölümüne hükmettiği canı alır, diğerini ise belirlenmiş bir vakte (eceli ve rızkı tamamlanıncaya) kadar salıverir. Şüphesiz bunda, iyi düşünen bir topluluk için (Allah'ın kudretine delâlet eden apaçık) işaretler vardır."[3]

3. Akıl, bu iddiâyı bâtıl ve geçersiz kılmıştır:

Zirâ uyuyan kimse, uykusunda gerçeğe uygun bir rüyâ görebilir. Belki de Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'i kendi vasfında görebilir. Onu kendi vasfında gören kimse, gerçekten görmüş demektir. Bununla birlikte uyuyan kimse, gördüğü şeyden uzak olmasına rağmen kendi odasında, yatağının üzerinde uzanmış bir haldedir. O halde bu durum, dünyada mümkünse, âhirette neden mümkün olmasın?

Onların:

"Zirâ ölünün kabri açılmış olsa, ölünün kabre konulduğu gibi, cesedinde hiçbir değişiklik olmadığı, kabrin ne genişlediği, ne de daraldığı anlaşılacaktır."

Diye iddiâ ettikleri bu sözü dayanak göstermelerine gelince, buna iki yönden cevap verebiliriz:

Birincisi:

Bu gibi geçersiz ve tutarsız şüphelerle İslâm'ın getirdiği şeylere karşı çıkmak câiz değildir. Buna karşı çıkan kimse, eğer İslâm'ın getirdiği şeyleri gereği gibi iyice düşünmüş olsaydı, bu şüphelerin bâtıl ve geçersiz olduğunu bilirdi.

Nitekim şâirin birisi bu konuda şöyle demiştir:

"Doğru sözü ayıplayıp kötüleyen birçok kimse vardır, fakat asıl felâket, onun hasta ve bozuk anlayışındadır."

---

[1] Buna büyük ölüm denir.Ölümün gelmesi, ecelin sona ermesiyle olur.
[2] Bu sebeple uyku, küçük ölüm olarak adlandırılmıştır. (Çeviren)
[3] Zümer Sûresi: 42

İkincisi:

Berzah halleri, his ve duyularla idrâk edilemeyen gaybî şeylerdendir. Eğer bu haller his ve duyularla idrâk edilseydi, gayba îmânın faydası elden gider ve gayba îmân eden mü'minlerle gaybı inkâr eden kâfirler bir olurdu.

Üçüncüsü:

Kabir azabı, kabir nimetleri, kabrin geniş veya dar olması gibi şeyleri, başkası değil de sadece ölü hisseder. Dolayısıyla uyuyan kimse, kendisini uykusunda dar ve korkunç veya geniş ve güzel bir yerde, nimetler içerisinde olduğunu görebilir. Başkasına göre onun uykusu değişmemiştir. Bununla birlikte o, odasında bu hal üzere yatağı ile yorganı arasındadır.

Nitekim Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ashâbı ile birlikte olduğu sırada kendisine vahiy gelirdi. Kendisi vahyi işitir, sahâbe ise işitmezlerdi. Bazen de melek ona bir adam sûretinde görünür ve onunla konuşurdu. Sahâbe ise meleği görmez ve konuştuğunu da işitmezlerdi.

Dördüncüsü:

Allah Teâlâ'nın kullarına sağladığı idrâk etme imkânı sınırlıdır. Bu sebeple onların, var olan her şeyi idrâk etmeleri mümkün değildir. Örneğin yedi kat gökler, yeryüzü ve göklerle yer arasında bulunan her şey, Allah Teâlâ'yı gerçek anlamda tesbih eder. Allah Teâlâ kullarından dilediklerine bazen bu tesbihi işittirir. Bununla birlikte bu tesbih, bizden gizlenmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ تُسَبِّحُ لَهُ ٱلسَّمَٰوَٰتُ ٱلسَّبۡعُ وَٱلۡأَرۡضُ وَمَن فِيهِنَّۚ وَإِن مِّن شَيۡءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمۡدِهِۦ وَلَٰكِن لَّا تَفۡقَهُونَ تَسۡبِيحَهُمۡۚ إِنَّهُۥ كَانَ حَلِيمًا غَفُورٗا ٤٤ ﴾ [سورة الإسراء الآية :٤٤]

"Yedi gök, yer ve onların içinde ne varsa, hepsi O'nu tesbih eder. O'na hamd ederek, tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz onların tesbihini idrâk edemezsiniz. Şüphesiz O, (kendisine karşı gelene hemen azap etmeyip) **yumuşak davranan,** (onları) **çokça bağışlayandır."**[1]

[1] İsrâ Sûresi: 44

Aynı şekilde şeytanlar ve cinler, yeryüzünde gidiş ve dönüşlerinde koşarlar.Nitekim cinler, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelmişler, onun Kur'an okumasına kulak verip dinlemişler, sonra da cinler topluluğuna uyarıcılar olarak dönmüşlerdi. Bununla birlikte cinler, bizden gizlenmişlerdir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ لَا يَفۡتِنَنَّكُمُ ٱلشَّيۡطَٰنُ كَمَآ أَخۡرَجَ أَبَوَيۡكُم مِّنَ ٱلۡجَنَّةِ يَنزِعُ عَنۡهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوۡءَٰتِهِمَآۚ إِنَّهُۥ يَرَىٰكُمۡ هُوَ وَقَبِيلُهُۥ مِنۡ حَيۡثُ لَا تَرَوۡنَهُمۡۗ إِنَّا جَعَلۡنَا ٱلشَّيَٰطِينَ أَوۡلِيَآءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤۡمِنُونَ ٢٧ ﴾ [سورة الأعراف الآية :٢٧]

"Ey Âdemoğulları! Şeytan, anne ve babanızı (Âdem ve Havvâ'yı), **ayıp yerlerini kendilerine göstermek için, elbiselerini soyarak cennetten çıkardığı gibi, sakın** (günahı güzel göstermek sûretiyle) **sizi de aldatmasın. Zirâ şeytan ve yandaşları, sizin onları göremediğiniz yerden sizi görürler. Şüphesiz biz, şeytanları îmân etmeyenlerin dostları kıldık."**[1]

Allah'ın kulları, var olan her şeyi idrâk edemiyorlarsa, gaybî olan ve onların idrâk edemedikleri şeyleri de inkâr etmeleri asla câiz değildir.

✡ ✡ ✡ ✡ ✡

[1] A'râf Sûresi: 27

KADERE ÎMÂN:

Kader: Allah Teâlâ'nın, ezelî ilmi ve hikmeti gereği varlıkları takdir etmesidir.

Kadere îmân, dört hususu içerir:

1. İster Allah Teâlâ'nın fiilleri, isterse kullarının fiilleri ile ilgili olsun, Allah Teâlâ'nın özet ve detaylı, ezelî ve ebedî olarak her şeyi bildiğine îmân etmeyi içerir.

2. Allah Teâlâ'nın, bu fiilleri Levh-i Mahfûz'a kaydettiğine îmân etmeyi içerir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ أَلَمۡ تَعۡلَمۡ أَنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ مَا فِي ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِۚ إِنَّ ذَٰلِكَ فِي كِتَٰبٍۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٞ ٧٠ ﴾ [سورة الحج الآية :٧٠]

"(Ey Nebi!) **Allah'ın gökte ve yerde ne varsa** (hepsini tam olarak) **bildiğini ve bunları bir kitab** (Levh-i Mahfûz)**'a kaydettiğini bilmez misin? Şüphesiz bunu bilmek, Allah'a çok kolaydır.**"[1]

Abdullah b. Amr. b. Âs'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

((سَـمِعْتُ رَسُـولَ اللهِ ﷺ يَقُـولُ: كَتَـبَ اللَّهُ مَقَـادِيرَ الْخَلاَئِـقِ قَبْـلَ أَنْ يَخْلُـقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِخَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ. قَالَ: وَعَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ.)) [رواه مسلم]

"**Rasûlullah** -sallallahu aleyhi ve sellem-'**i şöyle derken işittim:**

-Allah Teâlâ, gökleri ve yeri yaratmadan elli bin yıl önce, yaratılanların kaderlerini Levh-i Mahfûz'a yazmasını kaleme emretti.

Buyurdu ki:

-(Gökleri ve yeri yaratmadan önce) **arşı ise, suyun üzerinde idi.**"[2]

---

[1] Hac Sûresi:70
[2] Müslim, hadis no: 6690

3. İster Allah Teâlâ'nın fiili ile ilgili olsun, isterse yaratılanların fiilleri ile ilgili olsun, bütün varlıkların, ancak Allah Teâlâ'nın irâdesi ile meydana geldiğine îmân etmeyi içerir.

Nitekim Allah Teâlâ kendi fiiliyle ilgili şöyle buyurmuştur:

﴿ وَرَبُّكَ يَخۡلُقُ مَا يَشَآءُ وَيَخۡتَارُۗ مَا كَانَ لَهُمُ ٱلۡخِيَرَةُۚ سُبۡحَٰنَ ٱللَّهِ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشۡرِكُونَ ٦٨ ﴾ [سورة القصص الآية :٦٨]

"Rabbin, dilediğini yaratır, (kullarından kendisine dost edinmek için) seçer. Onların seçme hakkı yoktur. Allah, onların ortak koştuklarından münezzeh ve yücedir."[1]

﴿ يُثَبِّتُ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِٱلۡقَوۡلِ ٱلثَّابِتِ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَفِي ٱلۡأٓخِرَةِۖ وَيُضِلُّ ٱللَّهُ ٱلظَّٰلِمِينَۚ وَيَفۡعَلُ ٱللَّهُ مَا يَشَآءُ ٢٧ ﴾ [سورة إبراهيم الآية : ٢٧]

"Allah, îmân edenleri hem dünya, hem de âhiret hayatında hak ve kalıcı söz ile sapasağlam tutar. Zâlimleri de (dünya ve âhiret hayatında haktan) saptırır. Allah, (îmân edenleri başarıya ulaştırmak ve kâfirleri de rüsvây etmek hususunda) dilediğini yapar."[2]

﴿ هُوَ ٱلَّذِي يُصَوِّرُكُمۡ فِي ٱلۡأَرۡحَامِ كَيۡفَ يَشَآءُۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ٦ ﴾

[سورة آل عمران الآية :٦]

"(Annelerinizin) rahimlerinde size dilediği gibi (erkek veya dişi, güzel veya çirkin, cennetlik veya cehennemlik gibi) şekil veren O'dur. O'ndan başka hak ilâh yoktur. O, azîzdir (hiçbir şey O'na üstün gelemez), (her işinde) hikmet sahibidir." □

[1] Kasas Sûresi: 68
[2] İbrahim Sûresi: 27
[3] Âl-i İmrân Sûresi: 6

Allah Teâlâ yaratılanların fiilleriyle ilgili olarak da şöyle buyurmuştur:

﴿ ... وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَٰتَلُوكُمْ ۚ فَإِنِ ٱعْتَزَلُوكُمْ فَلَمْ يُقَٰتِلُوكُمْ وَأَلْقَوْا۟ إِلَيْكُمُ ٱلسَّلَمَ فَمَا جَعَلَ ٱللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ﴿٩٠﴾ ﴾ [سورة النساء من الآية :٩٠]

"**Eğer Allah, dileseydi onları sizin başınıza belâ ederdi de onlar** (müşrikler) **sizinle savaşırlardı.** (Fakat Allah, lütuf ve kudreti ile sizden onları savmıştır.) **Artık onlar sizden uzak durur, sizinle savaşmaz ve size teslim olurlarsa, bu durumda Allah, size** (onlarla savaşmak için) **onların aleyhinde bir yola girme hakkı vermemiştir.**"[1]

﴿..وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ ۖ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١١٢﴾ ﴾ [سورة الأنعام من الآية :١١٢]

"**Rabbin dileseydi onlar bunu yapamazlardı.** (Ey Nebi!) **Artık onları uydurdukları şeylerle baş başa bırak.**"[2]

4. Öz benlikleri, sıfatları ve hareketleri ile kâinattaki bütün varlıkları Allah Teâlâ'nın yaratmış olduğuna îmân etmeyi içerir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَىْءٍ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ وَكِيلٌ ﴿٦٢﴾ ﴾ [سورة الزمر الآية :٦٢]

"**Allah, her şeyi yaratandır. O, her şeyi gözetleyip koruyandır.**"[3]

﴿ ... وَخَلَقَ كُلَّ شَىْءٍ فَقَدَّرَهُۥ تَقْدِيرًا ﴿٢﴾ ﴾ [سورة الفرقان من الآية :٢]

"**O, her şeyi yaratmış ve belirli bir ölçüye göre takdir etmiştir.**"[4]

Allah Teâlâ, elçisi İbrahim -aleyhisselâm- hakkında, onun kavmine şöyle dediğini haber vermiştir:

﴿ وَٱللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ ﴾ [سورة الصافات الآية:٩٦]

---

[1] Nisâ Sûresi: 90
[2] En'âm Sûresi: 112
[3] Zümer Sûresi: 62
[4] Furkân Sûresi: 2

"(İbrahim:) **Oysa sizi ve yaptıklarınızı** (yonttuğunuz putlarınızı) **Allah yaratmıştır,** (dedi)."[1]

Yukarıda belirttiğimiz şekilde kadere îmân, kulun kendi hür irâdesiyle yaptığı fiilleri ile bu fiilleri üzerinde bir irâde ve kudreti olmasıyla çelişmez. Çünkü şeriat ve hakikat, bunun sâbit olduğuna delâlet eder.

Şeriat, kulun hür irâde ve fiili olduğuna delâlet eder:

Nitekim Allah Teâlâ kulun hür irâde ve dilemesi hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿ذَٰلِكَ ٱلۡيَوۡمُ ٱلۡحَقُّۖ فَمَن شَآءَ ٱتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِۦ مَـَٔابًا ٣٩﴾ [سورة النبأ الآية :٣٩]

"**İşte o,** (vukû bulacak olmasında şüphe olmayan) **hak günüdür.** (O günün dehşetinden kurtulmak) **isteyen** (salih amelle) **Rabbine varan yol tutsun.**"[2]

﴿نِسَآؤُكُمۡ حَرۡثٞ لَّكُمۡ فَأۡتُواْ حَرۡثَكُمۡ أَنَّىٰ شِئۡتُمۡۖ ..﴾ [سورة البقرة من الآية :٢٢٣]

"**Kadınlarınız** (eşleriniz), **sizin için** (rahimlerine spermlerinizi koyduğunuz ve oradan da Allah'ın izniyle çocuklar çıkan) **bir tarladır! O halde tarlanıza istediğiniz gibi gelin.**"[3]

Kulun kudreti hakkında ise şöyle buyurmuştur:

﴿ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ مَا ٱسۡتَطَعۡتُمۡ ...﴾[سورة التغابن من الآية :١٦]

"(Ey mü'minler!) **O halde gücünüz yettiği kadarıyla Allah'tan korkun.**"[4]

﴿ لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفۡسًا إِلَّا وُسۡعَهَاۚ لَهَا مَا كَسَبَتۡ وَعَلَيۡهَا مَا ٱكۡتَسَبَتۡۗ ...﴾

[سورة البقرة من الآية :٢٨٦]

---

[1] Sâffât Sûresi:96
[2] Nebe Sûresi:39
[3] Bakara Sûresi:223
[4] Teğâbun Sûresi: 16

"Allah, hiç kimseye gücünün üstünde bir şey yüklemez. (Herkesin) **kazandığı** (iyilik) **kendi lehine, işlediği** (kötülük) **ise aleyhinedir!"**[1]

Hakikat, kulun kendisinin hür irâdesi ve fiili olduğuna delâlet eder:

Zirâ her insan, kendisinin bir irâde ve kudretinin olduğunu bilir. Bu irâde ve kudretiyle dilediğini yapar, dilediğini de bırakır. Kul, yürümek gibi, kendi irâdesiyle olan ile titreme ve sarsılma gibi, kendi irâdesinin dışında olan şeyi birbirinden ayırt edebilir. Fakat kulun irâde ve kudreti, ancak Allah Teâlâ'nın dilemesi ve irâdesi olur.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ لِمَن شَآءَ مِنكُمۡ أَن يَسۡتَقِيمَ ٢٨ وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٢٩ ﴾

[سورة التكوير الآيتان :٢٨-٢٩]

"Sizden, doğru yolda (îmân üzere) **gitmek isteyenler için** (bu bir öğüttür).**Âlemlerin Rabbi Allah dilemedikçe, siz** (hiçbir şey) **dileyemezsiniz."**[2]

Zirâ kâinatın hepsi, Allah'ın mülküdür. Dolayısıyla bilgisi ve dilemesi olmadan, O'nun mülkünde hiçbir şey olmaz.

Yukarıda belirttiğimiz şekilde kadere îmân, kulun yerine getirmediği görevleri veya işlediği günahları kadere gerekçe gösterme hakkını kendisine vermez. Buna göre onun gerekçesi şu yönlerden bâtıl ve geçersizdir:

1. Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ سَيَقُولُ ٱلَّذِينَ أَشۡرَكُواْ لَوۡ شَآءَ ٱللَّهُ مَآ أَشۡرَكۡنَا وَلَآ ءَابَآؤُنَا وَلَا حَرَّمۡنَا مِن شَيۡءٖۚ كَذَٰلِكَ كَذَّبَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡ حَتَّىٰ ذَاقُواْ بَأۡسَنَاۗ قُلۡ هَلۡ عِندَكُم مِّنۡ عِلۡمٖ فَتُخۡرِجُوهُ لَنَآۖ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ وَإِنۡ أَنتُمۡ إِلَّا تَخۡرُصُونَ ١٤٨ ﴾ [سورة الأنعام الآية :١٤٨]

---

[1] Bakara Sûresi: 286
[2] Tekvîr Sûresi: 28-29

"Müşrikler: Allah dileseydi ne biz, ne de atalarımız (Allah'a) ortak koşar, hiçbir şeyi de haram kılmazdık' diyeceklerdir. Onlardan öncekiler de aynı şekilde (elçilerini) yalanladılar ve bunun sonucunda da azabımızı tattılar. (Ey Nebi! Onlara) de ki: Yanınızda (haram kıldığınız hayvanlarla ekinleri, Allah'ın kâfir olmanızı dileyip sizin kâfir olmanıza râzı olduğunu ve küfrü size sevdirdiğini iddiâ ettiğinizi) bize açıklayacağınız bir bilgi mi var? Siz, (bu dîn hakkında) zandan başka bir şeye uymuyorsunuz ve siz sadece yalan söylüyorsunuz."[1]

Şayet müşriklerin kader hakkındaki gerekçeleri geçerli olsaydı, Allah Teâlâ onlara azabını tattırmazdı.

2. Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ رُّسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةٌۢ بَعْدَ ٱلرُّسُلِۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ١٦٥ ﴾ [سورة النساء الآية :١٦٥]

"İnsanların elçilerden sonra Allah'a karşı hiçbir gerekçeleri kalmasın diye (sevabımı) müjdeleyici ve (azabımdan) uyarıcı olmaları için elçiler (gönderdim). Allah (mülkünde) güçlüdür, (her işinde) hikmet sahibidir."[2]

Şayet kader, elçilere karşı gelenler için bir gerekçe olsaydı, elçilerin gönderilişiyle bu gerekçe ortadan kalkmazdı. Çünkü elçilere karşı gelmek, elçilerin gönderilişinden sonra Allah Teâlâ'nın kaderiyle vukû bulmuştur.

3. Ali b. Ebî Tâlib'den -radıyallahu anh- rivâyet olunduğuna göre, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ وَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ أَوْ مِنَ الْجَنَّةِ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ! أَفَلاَ نَتَّكِلُ؟ قَالَ: لاَ، اعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ، ثُمَّ قَرَأَ: ﴿ فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَٱتَّقَىٰ ٥ وَصَدَّقَ بِٱلْحُسْنَىٰ ٦ فَسَنُيَسِّرُهُۥ لِلْيُسْرَىٰ ٧ وَأَمَّا مَنۢ بَخِلَ وَٱسْتَغْنَىٰ ٨ وَكَذَّبَ بِٱلْحُسْنَىٰ ٩ فَسَنُيَسِّرُهُۥ لِلْعُسْرَىٰ ١٠ ﴾ وفي لفظ لمسلم: ((فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ.)) [متفق عليه]

---

[1] En'âm Sûresi:148
[2] Nisâ Sûresi: 165

"Sizden, cehennemde veya cennette kalacağı yeri, (Levh-i Mahfûz'a) yazılmayan hiç kimse yoktur.

(Sahâbe):

-Ey Allah'ın elçisi! O halde bizim için takdir olunana (kaderimize) tevekkül edip amel işlemeyi bırakalım mı? dediler.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve selem- buyurdu ki:

-Hayır, (kaderinize tevekkül etmeyin).Herkes, kendisi için takdir olunan yola -Müslim'in lafzında ise- yaratılmış olduğu şey için kolaylık bulacaktır.

Sonra şu âyetleri okudu:

'Kim (malından) verir (harcar) ve (bunda Allah'tan) korkar ve en güzeli (hesap ve cezayı) tasdik ederse, biz de (iyiliğe götüren sebepleri) ona kolay kılarız. Kim de (malından) cimrilik eder, kendini (Rabbine) muhtaç görmez ve en güzeli (hesap ve cezayı) yalanlarsa, biz de ona zorluğu (bedbahtlığı) kolay kılarız."[1]

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- de amel işlemeyi emretmiş ve kadere tevekkül etmeyi yasaklamıştır.

4. Allah Teâlâ kuluna emredip yasaklamış, gücünün yeteceği şeylerle kulunu sorumlu tutmuştur.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ مَا ٱسۡتَطَعۡتُمۡ ... ﴾[سورة التغابن من الآية :١٦]

"(Ey mü'minler!) O halde gücünüz yettiği kadarıyla Allah'tan korkun."[2]

﴿ لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفۡسًا إِلَّا وُسۡعَهَاۚ لَهَا مَا كَسَبَتۡ وَعَلَيۡهَا مَا ٱكۡتَسَبَتۡۗ ... ﴾

[سورة البقرة من الآية :٢٨٦]

---

[1] Buhârî ve Müslim rivâyet etmiştir. Lafız Buhârî'ye âittir.
[2] Teğâbun Sûresi: 16

"Allah, hiç kimseye gücünün üstünde bir şey yüklemez. (Herkesin) **kazandığı** (iyilik) **kendi lehine, işlediği** (kötülük) **ise aleyhinedir!"**[1]

Eğer kul, bir fiili yapmaya zorlanmış olsaydı, ondan kurtulamayacağı bir şeyle sorumlu tutulsaydı, bu bâtıl ve geçersiz olurdu. Bu sebeple kul, bilmeyerek veya unutarak veyahut da zorlama ile bir günah işlemişse, ona hiçbir günah yazılmaz. Çünkü kendisi bu konuda mazur görülmüş, bağışlanmıştır.

5. Allah Teâlâ'nın kaderi, gizli olan bir sırdır. Takdir edilen şey vukû bulmadan bilinmez. Kulun yapmakta olduğu şeylerdeki irâdesi ise, fiilinden öncedir. Dolayısıyla onun yapmak istemesi, Allah'ın kaderi kendisi tarafından bilinmemektedir.O zaman kaderi gerekçe gösteren kimsenin gerekçesi ortadan kalmış olur. Zirâ kişinin bilmediği bir şeyi gerekçe göstermesi kabul edilemez.

6. Şüphesiz biz, insanın kendisine uygun dünyalık işinde, onu elde edinceye kadar çaba harcadığını ve ondan kendisine uygun olmayan işe dönmediğini, sonra da bundan dönmesinde kaderi gerekçe gösterdiğini görmekteyiz. O halde niçin dünyalık işlerinde kendisine fayda veren şeyi bırakıp, kendisine zarar veren şeye dönmekte, sonra da kaderi gerekçe göstermektedir? O halde her iki durum da aynı değil midir?!

Sana, bunu daha iyi açıklayan başka bir örnek vereyim:

Bir insanın önünde iki yol bulunsa ve bu yollardan;

Birincisi; her tarafı kargaşa, öldürme, yağmalama, namusa tecâvüz, korku ve açlık dolu olan bir ülkeye giden bir yol olsa,

İkincisi ise; her tarafı düzenli, sürekli güven içerisinde olan, müreffeh bir hayat, cana, namusa ve mala saygı gösteren bir ülkeye giden yol olsa, bu iki yoldan hangisine girer dersiniz?

Şüphesiz o, düzen ve güvenin olduğu ülkeye giden ikinci yola girecektir. Akıl sahibi hiç kimsenin kargaşa ve korku dolu olan ülkeye giden yola girmesi ve kaderi gerekçe göstermesi mümkün değildir. O halde o nasıl olur da âhiret

[1] Bakara Sûresi: 286

ile ilgili konuda, cennete değil de cehenneme götüren yola girer ve sonra da kaderi gerekçe gösterebilir?

Başka bir örnek:

Biz, hastanın iştahı çekmediği halde kendisine emredilen ilaçları içtiğini ve iştahı çektiği halde kendisine zarar veren yemeği yemekten yasaklandığını görmekteyiz. Bütün bunlar, şifâ bulmak ve selâmete kavuşmak isteğinden dolayıdır. Hastanın kendisine emredilen ilacı içmekten kaçınması veya kendisine zarar veren yemeği yemesi, sonra da kaderi gerekçe göstermesi mümkün değildir. O halde insan, Allah Teâlâ ve elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in emrettiklerini terk eder veya Allah Teâlâ ve elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in yasakladıklarını yapar, sonra kaderi niçin gerekçe gösterir?

7. Allah Teâlâ'nın kendisine yüklediği görevleri terk etmekte veya günahları işlemekte kendisine kaderi gerekçe gösterene birisi haksızlık edip elinden malını alsa ve onun kutsal değerlerini çiğnese, sonra da kaderi buna gerekçe gösterip ona: **"Beni kınama! Zirâ benim sana haksızlık yapmam, Allah Teâlâ'nın kaderi ile olmuştur"** dese, onun gerekçesini kabul etmeyecektir. O halde o, başkasının kendisine haksızlık yapmasını nasıl olur da kaderi gerekçe olarak kabul etmeyip Allah Teâlâ'nın hakkına tecâvüz ettiği halde kaderi gerekçe olarak kabul eder?!

Anlatıldığına göre Mü'minlerin Emîri Ömer b. Hattâb -radıyallahu anh- kendisine elinin kesilmesi gereken bir hırsızın dâvâsı arz edildiğinde, elinin kesilmesini emreder. Bunun üzerine hırsız:

-Yavaş ol ey mü'minlerin emîri! Ben, ancak Allah'ın kaderiyle hırsızlık yaptım" deyince, bunun üzerine Ömer b. Hattâb -radıyallahu anh- ona:

- **Biz de senin elini, ancak Allah'ın kaderiyle keseriz"** diye cevap vermiştir.

Kadere îmân, mü'mine pek çok faydalar sağlar.

Bu faydalardan bazıları şunlardır:

1. Bir işi yaparken sebeplere sarılma konusunda, sebebe değil de sebebin sahibi Allah Teâlâ'ya dayanmayı sağlar. Çünkü hem fiil, hem de neticesi Allah Teâlâ'nın kaderiyle olur.

2. İstenen ve arzulanan şey elde edildiği zaman kişinin kendisini beğenmişlikten kurtarmasını sağlar. Zirâ Allah Teâlâ'nın takdir ettiği sebeplerden olan iyilik ve başarı gibi arzulanan şeyin elde edilmesi, Allah'tan bir nimettir. Kişinin kendisini beğendiği zaman, bu nimete karşılık Allah Teâlâ'ya şükretmesini unutturur.

3. Kadere îmân eden kimse, Allah Teâlâ'nın kaderiyle başına gelen şeylerden dolayı kalbi mutmain ve nefsi rahat olur. Arzulanan şeyin elde edilememesi veya istenmeyen bir şeyin vukû bulması ile tedirgin olmaz. Çünkü bu, göklerin ve yerin mülkü elinde olan Allah'ın kaderiyle olmuştur. Bunun vukû bulması da kaçınılmazdır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ مَآ أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٖ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَلَا فِيٓ أَنفُسِكُمۡ إِلَّا فِي كِتَٰبٖ مِّن قَبۡلِ أَن نَّبۡرَأَهَآۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٞ ٢٢ لِّكَيۡلَا تَأۡسَوۡاْ عَلَىٰ مَا فَاتَكُمۡ وَلَا تَفۡرَحُواْ بِمَآ ءَاتَىٰكُمۡۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخۡتَالٖ فَخُورٍ ٢٣ ﴾ [سورة الحديد الآيتان :٢٢-٢٣]

"(Ey insanlar!) **Yeryüzünde olan ve sizin de başınıza gelen** (hastalık ve açlık gibi) **hiçbir şey yoktur ki, biz** (nefisleri) **yaratmadan önce onları bir kitapta** (Levh-i Mahfûz'da) **yazmış olmayalım. Şüphesiz bu, Allah'a göre kolaydır. Elde edemediğinize üzülmemeniz ve Allah'ın size bahşettiği nimetlerle böbürlenmemeniz için** (Allah size bunu açıklar). **Çünkü Allah** (dünyada kendisine verilen nimetlerle başkasına) **büyüklük taslayan kimseleri asla sevmez.**"[1]

[1] Hadîd Sûresi:22-23

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- de bu konuda şöyle buyurmuştur:

((عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ: إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، وَلَيْسَ ذَاكَ لِأَحَدٍ إِلاَّ لِلْمُؤْمِنِ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ.)) [رواه مسلم]

"Mü'minin işi ne kadar harika! Şüphesiz onun her işinde bir hayır (sevap) **vardır. Bu ise sadece mü'min içindir. Kendisine bir bolluk ulaştığında ona şükrederse, bu onun için bir hayırdır** (sevaptır)**. Başına bir belâ geldiğinde ona sabrederse, bu onun için bir hayırdır** (sevaptır)**."**[1]

Kader konusunda iki topluluk sapıtmıştır:

Birincisi:

Cebriyye: "Kul, amelini işlemeye mecburdur. Bu konuda kendisinin bir irâde ve kudreti yoktur", derler.

İkincisi:

Kaderiyye: "Kul, irâde ve kudret konusunda amelini işlemekte (bir işi yapıp yapmamakta) hürdür. Bu konuda Allah Teâlâ'nın irâde ve kudretinin hiçbir etkisi yoktur", derler.

Birinci topluluk olan Cebriyye'nin bu görüşünü, şeriat ve hakikatle reddederiz:

Şeriat, Cebriyye'nin bu iddiâsını şöyle reddeder:

Şüphesiz Allah Teâlâ, kulunun irâdesinin olduğunu kabul etmiş ve ameli ona izâfe etmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ ... مِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلدُّنْيَا وَمِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلْأَخِرَةَۚ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْۖ وَلَقَدْ عَفَا عَنكُمْۗ وَٱللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٢﴾ ﴾

[سورة آل عمران من الآية: ١٥٢]

---

[1] Müslim, hadis no: 7425.

"Sizden kimisi dünya hayatını istiyor, kimisi âhiret hayatını istiyordu. Sonra sizi denemek için onlardan (düşmanınızdan) alıkoydu. Şüphesiz Allah (sizin pişmanlık duyup tevbe ettiğinizi bilmiş ve) sizi affetmiştir. Allah, müminlere karşı çok lütufkârdır."[1]

﴿ وَقُلِ ٱلۡحَقُّ مِن رَّبِّكُمۡۖ فَمَن شَآءَ فَلۡيُؤۡمِن وَمَن شَآءَ فَلۡيَكۡفُرۡۚ إِنَّآ أَعۡتَدۡنَا لِلظَّٰلِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمۡ سُرَادِقُهَاۚ وَإِن يَسۡتَغِيثُواْ يُغَاثُواْ بِمَآءٖ كَٱلۡمُهۡلِ يَشۡوِي ٱلۡوُجُوهَۚ بِئۡسَ ٱلشَّرَابُ وَسَآءَتۡ مُرۡتَفَقًا ٢٩ ﴾ [سورة الكهف الآية :٢٩]

"(Ey Nebi! O gâfillere) de ki: (Sizin getirdiğiniz) hak, Rabbinizdendir. O halde (sizden) dileyen îmân etsin, dileyen inkâr etsin. Şüphesiz biz, zâlimler (kâfirler) için duvarları kendilerini çepeçevre kuşatan (şiddetli) bir ateş hazırladık. (Orada şiddetli susuzluktan dolayı su istemek için) imdât dileyecek olsalar, onlara erimiş maden gibi yüzlerini haşlayan bir su getirilir. (Susuzluğu gidermeyip bilakis arttıran) bu içecek, ne kötü bir içecek, (cehennem de) ne kötü kalınacak bir yerdir."[2]

﴿ مَّنۡ عَمِلَ صَٰلِحٗا فَلِنَفۡسِهِۦۖ وَمَنۡ أَسَآءَ فَعَلَيۡهَاۗ وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّٰمٖ لِّلۡعَبِيدِ ٤٦ ﴾

[سورة فصلت الآية :٤٦]

"Kim, (Allah'a ve elçisine itaat ederek) iyi bir davranışta bulunursa, sevabı kendisinedir. Kim de (Allah'a ve elçisine karşı gelerek) kötü bir davranışta bulunursa (günah işlerse), aleyhine (amelinin günahı kendisine)dir. Rabbin, (sevaplarını azaltarak veya günahlarını fazlalaştırarak) kullara asla zulmedici değildir."[3]

---

[1] Âli İmrân Sûresi:152
[2] Kehf Sûresi:29
[3] Fussilet Sûresi:46

Hakikat, Cebriyye'nin bu iddiâsını şöyle reddeder:

Şüphesiz her insan; yeme, içme ve alış-veriş yapma gibi, kendi hür irâde ve isteğiyle yaptığı davranışları ile ateşli hastalıktan dolayı titreme, damdan düşme gibi, kendi irâdesinin dışında meydana gelen davranışları arasındaki farkı iyi bilir.Nitekim o,birinci fiili,kendi tercihiyle ve hiçbir zorlama olmaksızın hür irâdesiyle yapar.İkincisini ise, kendi tercihi olmaksızın ve istemeden vukû bulur.

İkinci topluluk olan Kaderiyye'nin bu görüşünü, şeriat ve akılla reddederiz:

Şeriat, Kaderiyye'nin bu iddiâsını şöyle reddeder:

Şüphesiz Allah Teâlâ, her şeyi yaratandır. Her şey de O'nun irâdesiyle olmuştur. Nitekim Allah Teâlâ bunu aziz kitabında açıklamış ve kulların davranışlarının kendisinin irâdesiyle vukû bulduğunu belirtmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ ... وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَا ٱقْتَتَلَ ٱلَّذِينَ مِنۢ بَعْدِهِم مِّنۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ ٱلْبَيِّنَٰتُ وَلَٰكِنِ ٱخْتَلَفُوا۟ فَمِنْهُم مَّنْ ءَامَنَ وَمِنْهُم مَّن كَفَرَ ۚ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ مَا ٱقْتَتَلُوا۟ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿٢٥٣﴾ ﴾ [سورة البقرة من الآية :٢٥٣]

"Allah dileseydi, o elçilerden sonra kendilerine gelenler, kendilerine açık deliller geldikten sonra birbirleriyle savaşmazlardı. Fakat onlar ihtilafa düştüler de bir kısmı îmân etti (îmânında sâbit kaldı)**, bir kısmı da kâfir oldu** (küfründe ısrar etti)**.Allah dileseydi, onlar savaşmazlardı. Fakat Allah, dilediğini yapar** (dilediğini îmân etmeye muvaffak kılar, dilediğini de kâfir olmasını sağlar)."[1]

﴿ وَلَوْ شِئْنَا لَءَاتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَىٰهَا وَلَٰكِنْ حَقَّ ٱلْقَوْلُ مِنِّى لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ ٱلْجِنَّةِ وَٱلنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾ ﴾ [سورة السجدة الآية :١٣]

[1] Bakara Sûresi:253

"Biz, dileseydik herkesi doğru yola (îmâna) **iletirdik. Fakat** (sapıklığı hidâyete tercih ettikleri için) **cehennemi hem cinler, hem insanlardan** (küfür ve günah sahiplerinin) **bir kısmı ile dolduracağım, diye benden kesin bir söz çıkmıştır."**[1]

Akıl, Kaderiyye'nin bu iddiâsını şöyle reddeder:

Şüphesiz kâinatın hepsi, Allah Teâlâ'ya âittir. İnsan da bu kâinatın bir parçasıdır. O halde insan, Allah Teâlâ'nın bir kuludur. Mal sahibinin izni ve irâdesi olmaksızın kölenin onun mülkünde tasarrufta bulunması ise, mümkün değildir.

[1] Secde Sûresi:13

İSLÂM AKÎDESİNİN HEDEFLERİ:

Hedef: Sözlük olarak birçok anlamda kullanılır. Bunlardan birisi de; ona atış yapmak için dikilen şeydir. Kastedilen her şey de hedeftir.

İslâm Akîdesinin Hedefleri: Hedefleri ve onlara tutunulması gereken yüce amaçlarıdır ki bunlar çok çeşitlidir. Bazıları şunlardır:

1. Niyet ve ibâdetin, yalnızca Allah Teâlâ için olmasıdır. Çünkü Allah Teâlâ, hiçbir ortağı olmayan yaratıcıdır. Bu sebeple niyet ve ibâdetin, yalnızca O'nun için olması gerekir.

2. Aklı ve fikri, bu akîdeden soyutlanmış olarak yetişen kalbi gelişigüzel ve düzensiz olmaktan kurtarmaktır. Zirâ bu akîde kimin kalbinden soyutlanırsa, o kimsenin kalbi ya bütün akîdelerden soyutlanmış ve maddî şeylere tapar hale gelir ya da çeşitli inanç ve hurâfelerin sapıklıkları içerisinde bocalayıp durur.

3. Nefsî ve fikrî yönden huzurlu olmaktır. Bu akîdeye sahip olan nefiste stres, fikirlerinde de düzensizlik olmaz. Çünkü bu akîde, mü'mini yaratıcısına ulaştırır, yaratıcısı Rab ve kâinattaki işleri çekip çeviren olarak tanır, O'nun her işinde hikmet sahibi ve kanun koyucu olduğunu bilir.Dolayısıyla mü'minin kalbi, Allah Teâlâ'nın kaderiyle huzur bulur, gönlü İslâm'a açılır ve ondan başka bir dîn istemez.

4. Niyet ve amel, Allah Teâlâ'ya ibâdette veya yaratılanlarla olan sosyal ilişkilerde bozulmalardan uzak olur. Çünkü bu akîdenin esaslarından birisi de, niyet ve amelde her türlü kusur ve noksanlıktan uzak yollarına uymayı içeren elçilere îmân etmektir.

5. İşlerde kararlı ve ciddî olmaktır. Öyle ki insan, Allah Teâlâ'nın sevabını ümit ederek iyi davranışta bulunmak için değerlendirmediği hiçbir fırsat bırakmaz ve O'nun azabından korkarak günah gördüğü her yerden uzak durur. Çünkü İslâm akîdesinin esaslarından birisi de, kıyâmet günü yeniden diriltilip dünyada yapılan amellere karşılık, hesap ve cezânın olduğuna îmân etmektir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَلِكُلٍّ دَرَجَٰتٞ مِّمَّا عَمِلُواْۚ وَمَا رَبُّكَ بِغَٰفِلٍ عَمَّا يَعۡمَلُونَ ١٣٢ ﴾

[سورة الأنعام الآية :١٣٢]

"**Herkesin derecesi, yaptığına** (Allah'a itaat etmesine veya O'na karşı gelmesine) **göredir.**(Ey Nebi!) **Rabbin onların** (kullarının) **yaptıklarından habersiz değildir.**"[1]

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- de bu gayeye teşvik ederek şöyle buyurmuştur:

((الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ، وَفِي كُلٍّ خَيْرٌ، اِحْرِصْ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ، وَاسْتَعِنْ بِاللهِ وَلاَ تَعْجزْ، وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ فَلاَ تَقُلْ: لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَانَ كَذَا وَكَذَا، وَلَكِنْ قُلْ: قَدَرُ اللهِ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنَّ لَوْ تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ.)) [رواه مسلم]

"**Kuvvetli mü'min**[2]**, Allah'a, zayıf müminden daha hayırlı ve daha sevimlidir. Bununla birlikte** (kuvvetli ve zayıf mü'minin, îmân vasfına sahip olmasından dolayı) **hepsinde hayır vardır. Sana fayda verecek** (Allah'a itaat ve O'nun katındaki) **şeyin peşine düş ve ona ulaşmak için Allah'tan yardım iste.Sakın** (Allah'a itaat ve O'ndan yardım isteme konusunda) **âcizlik gösterme! Başına bir şey gelince: 'Keşke şöyle yapsaydım, şöyle şöyle olurdu' deme. Fakat: 'Bu Allah'ın takdiridir, o dilediğini yapar' de.Çünkü `keşke` türü hayıflanmalar, şeytana kapı açar** (Şeytan, kadere karşı gelmesi için insanın kalbine vesvese verir)."[3]

---

[1] En'âm Sûresi:132

[2] Kuvvetli mü'minden, onun sadece bedensel olarak güçlü olması kastedilmemiştir.Bundan kastedilen, savaşta düşmanın üzerine herkesten daha çok atak yapması, onunla savaşmak için herkesten daha hızlı çıkması, onunla savaşmayı istemesi, iyiliği emredip kötülükten alıkoymada herkes-ten daha kararlı olması, bütün bunlarda eziyetlere sabretmesi, Allah Teâlâ için zorluklara tahammül göstermesi, namaz, oruç, duâ, zikir ve diğer ibâdetleri edâ etmekte herkesten daha istek ve arzulu olması, bu ibâdetleri isterken herkesten daha canlı çalışması ve bu ibâdetleri devamlı olarak yerine getirmesi gibi vasıflar kastedilmiştir. (Çeviren)

[3] Müslim, hadis no: 6716.

6. Dîninin sâbit kılınması ve temellerinin sağlamlaştırılması için, bu yolda başına gelecek belâlara aldırış etmeden, her şeyini harcayarak güçlü ve kuvvetli bir ümmetin oluşmasıdır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ إِنَّمَا ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ثُمَّ لَمۡ يَرۡتَابُواْ وَجَٰهَدُواْ بِأَمۡوَٰلِهِمۡ وَأَنفُسِهِمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِۚ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّٰدِقُونَ ١٥ ﴾ [سورة الحجرات الآية : ١٥]

"Mü'minler, ancak Allah'a ve elçisine îmân edip, sonra (îmânlarında) asla şüpheye düşmeyen ve Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla savaşanlardır. İşte (îmânlarında) doğru olanlar, onların tâ kendileridir."[1]

7. Fert ve toplumları ıslah etmek, Allah Teâlâ'dan mükâfat ve hayırlı davranışlara nâil olmak sûretiyle dünya ve âhiret saadetine kavuşmaktır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ مَنۡ عَمِلَ صَٰلِحٗا مِّن ذَكَرٍ أَوۡ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤۡمِنٞ فَلَنُحۡيِيَنَّهُۥ حَيَوٰةٗ طَيِّبَةٗۖ وَلَنَجۡزِيَنَّهُمۡ أَجۡرَهُم بِأَحۡسَنِ مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ٩٧ ﴾ [سورة النحل الآية :٩٧]

"Erkek veya kadın, (Allah'a ve elçisine) îmân etmiş bir halde salih amel işlerse, ona (dünyada) mutlaka mutlu bir hayat yaşatırız. Âhirette de onlara, (dünyada) yapmakta olduklarının en güzeli mükâfatlarını veririz."[2]

---

[1] Hucurât Sûresi:15
[2] Nahl Sûresi: 97